Proletarci vseh dežel, združite se!

Cena din 20

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

DELO

»DELO« IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI »LJUDSKE PRAVICE«, KI JO JE 5. OKTOBRA 1934 USTANOVILA KOMUNISTIČNA PARTIJA V SLOVENIJI, IN »SLOVENSKEGA POROČEVALCA«, KI GA JE LETA 1941 USTANOVILA OSVOBODILNA FRONTA SLOVENSKEGA NARODA

Glavni urednik *Janez Vipotnik* Odgovorni urednik *Franc Šetinc*

LJUBLJANA, petek, dne 3. novembra 1961 ● Leto III., štev. 301

IZ GOVORA EDVARDA KARDELJA NA SKUPŠČINI STALNE KONFERENCE MEST

Razvijamo komuno, ki bo notranje urejena in povezana s celotno družbo

NIŠ, 2. nov. (Tanjug.) Na skupščini Stalne konference mest je včeraj govoril tudi podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj.

Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Kardelj je poudaril, da je razvoj našega gospodarskega sistema pospešil tudi razvoj notranjih odnosov v komunah, ki onemogočajo birokratizem, samovoljo, centralizem oziroma druge negativne pojave. Dejal je, da bosta referat in razprava na skupščini Stalne konference mest zelo koristna prispevka k sedanji razpravi o novi ustavi. Poudaril je da se strinja z osnovnimi poslavkami in s celotno smerjo referata in razprave ter da je pravzaprav delo ustavne komisije na isti liniji: da se težnje, izražene na skupščini, skladajo s smotri, ki jih je skupščina postavila glede mesta in vloge, ki jih mora imeti komunalni sistem v naši novi ustavi.

Podpredsednik Kardelj je govoril o nekaterih osnovnih problemih, ki se pojavljajo v procesu razvoja komunalnega sistema in krepitve samoupravnosti gospodarskih in drugih organizacij v komuni. Točno je, je dejal, da komuna ni ljudski odbor, da je poseben splet notranjih družbenih odnosov, poseben splet vzajemne odvisnosti raznih činiteljev v komuni. Res je prav tako tudi to, da je zelo škodljivo vsakršno administrativno vmešavanje ljudskega odbora v zadeve podjetij. Kakršnakoli pristojnost ljudskega odbora, ki bi lahko zavirala, deformirala samoupravljanje proizvajalcev, samoupravljanje v delovnih skupnostih, bi bila napačna. Toda, kot je dejal podpredsednik Kardelj, ljudski odbor je vodilni organ, družbeni organi komune, odgovoren za položaj v komuni, za razvoj odnosov v njej in za delo gospodarskih organizacij ter ustanov, za tempo produktivnosti dela, za materialni položaj ljudi itd. Če je ljudski odbor odgovoren za vse to, potem je jasno, da mora imeti pravice in sredstva, na katerih bo ta odgovornost temeljila. Podpredsednik Edvard Kardelj je dejal da gre v glavnem za to, kako zavarovati samostojnost delovnih skupnosti, delovnih kolektivov in na sploh samoupravnih organov, da pa bi hkrati zagotovili tudi delo ljudskega odbora na način, ki ne bo subjektivističen, ki ne bo administrativno vmešavanje v zadeve teh samoupravnih organizacij.

Plan komune mora predvsem poudariti tiste elemente, ki spodbujajo vse sile v komuni k čim večji produktivnosti dela, za kar največje povečanje nacionalnega dohodka s pomočjo najbolj racionalne uporabe lastnih sil in sredstev, in za primerjanje teh sredstev s sredstvi širše družbene skupnosti. Podpredsednik Kardelj je dejal, da je plan komune program gospodarskega razvoja komunalne skupnosti in da zaradi tega ni potrebno, da ima enako vlogo kot plan federacije oziroma republike, katerega najvažnejši pomen je vskla-jevanje proporcev v gospodarskem razvoju. Plan komune mora biti oblika povezovanja materialne dejavnosti vseh činiteljev v komuni, ne da bi zaviral njihovo samostojnost. Razumljivo je, je nadaljeval podpredsednik Kardelj da to ne pomeni, da se je treba odreči tudi neposrednemu investiranju komune oziroma ljudskih odborov ali neposrednih predlogov ljudskih odborov pri gradnji posamičnih objektov. Ljudski odbor se ne more povsem prepustiti interesom posameznih gospodarskih organizacij, v kateri smeri se bo razvijalo gospodarstvo oziroma sile na področju posamezne komune. Normalno je, da vsaka organizacija teži za svojim lastnim razvojem, da gleda na stvari skozi prizmo lastnih interesov, toda treba je vskladiti interese podjetij in organizacij, in komuna je tista, ki mora združiti te interese in gledati dlje od posameznih samoupravnih teles v komuni. Vendar mora biti pri tem ljudski odbor sam odgovoren za svoje načrte na enak način kot tudi podjetja.

Ko je obravnaval vprašanje proračunov in skladov, je podpredsednik Kardelj omenil težnje drobljenja proračunov na vrsto samostojnih skladov. Dejal je, da imajo te težnje tudi objektivne vzroke in da ni izključena možnost, da bomo tudi na drugih področjih ustvarili poleg proračunov tudi samostojne sklade. Vendar pa se zdi, je dejal Kardelj, da gredo tukaj v skrajnost, da pogostokrat zahtevajo posebne sklade ne zato, da bi našli ustreznejšo rešitev v družbeno materialnih odnosih, marveč zaradi iluzij, da bodo s takšnimi skladi zanesljiveje omogočili več sredstev od tistih, s katerimi razpolagajo posamezne organizacije. Takšno usmeritev je treba odpraviti, ker mora oslabiti nadzorstvo ljudi pri uporabi sredstev. Proračun je po tradiciji takšen, da pride pod globlje nadzorstvo javnosti, takšni skladi, posamezni, pa se zelo radi ognejo takšnemu nadzorstvu. Ko je govoril o virih dohodkov komune, je podpredsednik Kardelj dejal, da je treba dati komuni več samostojnosti pri formiranju dohodkov. To zadeva tudi republiko, kajti tudi republika mora postati aktivnejša pri urejanju gospodarske problematike in pri vsklajevanju gospodarskih odnosov na svojem teritoriju kot do sedaj. Tudi komuna in republika morata dobiti večje možnosti na področju davčne politike in pri določevanju višine prispevka, da ne bi bilo treba tega ozko in togo določevati z zveznimi predpisi, kot je bilo to sedaj.

Poterm je govoril Edvard Kardelj o perspektivi razvoja nezadostno razvitih komun. Dejal je, da ni mogoče graditi socializma na slabo razviti materialni osnovi. Ker sta komuna in družbeno samoupravljanje najbolj vidna izraza nastajanja socialističnih odnosov pri nas, je jasno, da se lahko socialistični odnosi formirajo v tistih komunah, ki imajo ustrezno materialno osnovo.

Kot smo vzeli princip delitve po učinku kot osnovo za oblikovanje naših gospodarskih odnosov, tako moramo razvijati socialistične odnose s tistim tempom, ki nam ga dovoljuje graditev materialne osnove, da bi omogočili generalno smer razvoja socialističnih in demokratičnih odnosov pri nas. Hkrati moramo učinkovito in nenehno urejevati problem razvoja nerazvitih komun, in to ne le kot problem humanizma ali nekakšne socialistične medsebojne pomoči. Socialistične odnose, boljše materialne razmere za vse, bomo razvijali toliko hitreje, kolikor hitreje se bomo osvobojali gospodarske zaostalosti v vseh delih države. Podpredsednik Kardelj je v nadaljevanju poudaril, da se glede razvoja zaostalih krajev in komun pojavljata dva vidika: nadaljnji razvoj proizvajalnih sil in zadovoljevanje potreb javnih služb v komunah in tistega družbenega standarda, ki mora biti po vsej državi, če želimo, da se naša skupnost razvija v okvirih naših optimalnih možnosti. Tovariš Kardelj je s tem v zvezi dejal, da šolstvo in zdravstvo na primer nista le stvar posamezne komune, marveč stvar vse družbene skupnosti. Zato mora biti družba zainteresirana, da je tudi tam, kjer sedaj še ni notranjih sredstev za razvoj vseh teh služb, vsaj neki minimum javnih služb, ki je potreben. Tudi do sedaj smo urejevali ta problem glede na naše možnosti, jasno pa je, da ga bo laže urejati, ko bomo imeli več materialnih možnosti.

Krajevna skupnost je enota in oblika samoupravljanja v komuni in nosilec razširjene materialno-tehnične osnove družine oziroma posameznika v socialistični družbi. Iz tega izhaja, da krajevna skupnost ni le stvar državljanov in njihovih sredstev, marveč tudi stvari komune in samoupravnih organizacij ter njihovih sredstev, je dejal podpredsednik Kardelj, ko je razložil svoje gledišče o krajevnih skupnostih. Izgradnja krajevnih skupnosti mora biti eden izmed glavnih instrumentov družbene dejavnosti komune in ljudskega odbora oziroma smoter in naloga komune.

V nadaljevanju je Edvard Kardelj dejal, da je okraj odigral zelo pomembno in pozitivno vlogo v organizaciji komunalnega sistema, da pa so bile tudi določene negativne težnje, kot so pretirana koncentracija sredstev in drobljenje gospodarskih sredstev med komuno, okrajem in republiko. Sprememba glede okraja mora težiti za tem, da se obdrže pozitivni, odstranijo pa vsi negativni elementi. Okraju je treba določiti točne funkcije in mu omogočiti tudi ustrezne dohodke in sredstva. Ko je govoril o odnosih komuna-okraj, se je Kardelj zavzel za kar najbolj učinkovito, neposredno sodelovanje med komunami. Dodal je, da se strinja z mnenjem, da se ljudski odbor spremeni v občinsko skupščino, ker je pojem odbor preveč ozek da bi izrazil bistvo tistega, kar želimo doseči v našem komunalnem sistemu.

Ko se je strinjal z mnenjem, da bosta še naprej ostala dva zbora v ljudskem odboru, je Kardelj dejal, da bi lahko v prihodnje delala in sprejemala odloke na skupnih sejah, zbore proizvajalcev oziroma, kot jih imenujejo, zbore delovnih skupnosti, pa bi lahko zmerom izločili in bi na posebnih sejah obravnavali vprašanja, kadar zahtevajo to posebni interesi. Vloga zbora proizvajalcev mora biti večja, kot je bila do sedaj, je dejal tovariš Kardelj.

Nadaljevanje na zadnji strani

Podpredsednik Zvezne ljudske skupščine tov. Franc Leskošek - Luka in podpredsednik štajerske deželne vlade Franz Matzner ob odkritju spomenika v Grazu

GENERALNA SKUPŠČINA OZN

ZDA in Vzhod proti moratoriju

Ameriški delegat se je zavzel ponovno za razgovore o sporazumu za prepoved jedrskih poskusov, bil pa je proti indijski resoluciji o moratoriju — Pričakujejo, da bo U Tant še ta teden izvoljen za začasnega sekretarja

NEW YORK, 2. nov. (Reuter.) Na drugi včerajšnji seji političnega odbora Generalne skupščine OZN so se delegati ZDA in vzhodnoevropskih držav izrekli proti predlogu indijske resolucije, ki poziva velike sile, naj sprejmejo moratorij za vse jedrske poskuse.

Ameriški delegat Arthur Dean je ponovno izrazil pripravljenost ZDA, da se takoj začno razgovarjati z ZSSR o sporazumu za prepoved jedrskih poskusov. Po drugi strani pa je Dean izjavil, da si ZDA »pridržujejo pravico za ukrepe, o katerih menijo, da so potrebni,« za obrambo ZDA in njihovih zaveznikov.

Venezuela, Salvador, Peru, Bolivija, Čile in Kolumbija so predložile amandman na indijsko resolucijo, v katerem poudarjajo važnost učinkovite mednarodne kontrole za končno ustavitev jedrskih poskusov.

Vodja pakistanske delegacije Mohamed Zafrulah Kan je obtožil Sovjetsko zvezo in Francijo, ker ignorirata svetovno javno mnenje, ki nasprotuje jedrskim poskusom. Po njegovih besedah francoski poskusi v Sahari ne morejo opravičiti odločitve sovjetske vlade o prekinitvi moratorija Prav tako je obsodil francosko vlado zaradi poskusov v Sahari in dodal, da je edina razlika med francoskimi in sovjetskimi poskusi v stopnji nevarnosti, ki jo ti poskusi pomenijo za življenje in zdravje ljudi.

Predstavnik delegacije ZAR Mahmud Riad je dejal, da je dolžnost Generalne skupščine, da stori vse kar more za prepoved vseh jedrskih poskusov, zlasti še, ker znanstveniki še vedno ne morejo oceniti vpliva radioaktivnih padavin na ljudi. Posebno je obsodil francoske poskuse v Sahari in poudaril, da je Francija z njimi direktno nasprotovala resoluciji OZN.

Tudi delegati Iraka, Argentine, Tajlanda, Izraela in Malaje so obsodili nadaljevanje jedrskih poskusov in zahtevali moratorij.

V posebnem političnem odboru so včeraj predložili še eno resolucijo v zvezi s politiko apartheida, ki jo vodi vlada Južnoafriške unije. Načrt resolucije, ki so ga predlagale Afganistan, Ceylon, Indija, Malaja in Venezuela, zahteva, naj Generalna skupščina OZN obsodi politiko Južnoafriške unije, ker je ta nezdružljiva s človeškim dostojanstvom. Načrt resolucije poziva vse države naj sprejmejo posamezne ali kolektivne akcije v skladu z Ustanovno listino OZN, ki bi prisilile Južnoafriško vlado, da se odreče politiki rasnega razlikovanja.

Skrbniški svet OZN je včeraj začel razpravo o položaju, ki je nastal, ker je Portugalska zavrnila zahteve naj da obvestila o ozemljih, ki jih upravlja na osnovi mandata OZN. Delegati Konga, Kambodže, Nepala, Gvineje in Indije so ostro obsodili brutalno portugalsko upravo na teh ozemljih in predlagali ukrepe, ki bi prisilili Portugalsko, da da svobodo prebivalstvu, ki je pod njeno kolonialno upravo.

Na sedežu OZN menijo, da bo do konca tega tedna Burmanec U Tant izvoljen za generalnega sekretarja OZN. Trdijo, da so ZSSR, ZDA in Velika Britanija že dosegle kompromis, po katerem bo prihodnji začasni generalni sekretar U Tant sam določil število svojih pomočnikov in odnose z njimi.

Ameriški predstavnik v OZN Adlai Stevenson je izjavil, da je po mnenju ameriške vlade najbolje, da U Tant sam odloči, če bo imel pomočnike in koliko jih bo. Ameriški predstavnik je izrazil upanje, da bodo tudi druge države zaupale burmanskemu diplomatu in poudaril, da bi bil v tem primeru problem generalnega sekretarja rešen »v najkrajšem času«, ker so druga vprašanja že urejena.

Čestitke in sprejemi

Beograd, 2. nov (Tanjug). Predsednik republike *Josip Broz Tito* je poslal predsedniku republike Paname *Robertu Chiariju* tole brzojavko:

»V imenu jugoslovanskih narodov in v svojem imenu izražam Vaši ekscelenci iskrene čestitke ob obletnici razglasitve republike Paname.«

Beograd, 2. nov. (Tanjug). Predsednik republike *Josip Broz Tito* je danes dopoldne sprejel izrednega in opolnomočenega kamboškega veleposlanika v Jugoslaviji princa *Norodoma Norindeta* in se z njim razgovarjal o obojestransko važnih vprašanjih, posebej pa o vprašanjih v zvezi s položajem v jugovzhodni Aziji.

Beograd, 2. nov. (Tanjug). Predsednik republike *Josip Broz Tito* je danes dopoldne sprejel izrednega in opolnomočenega jugoslovanskega veleposlanika v Etiopiji *Viktorja Repiča*.

ŽALNA SVEČANOST V GRAZU

»Čuvajte svobodo in mir kajti zanju smo dali življenje«

OD NAŠEGA POSEBNEGA DOPISNIKA

GRAZ, 2. nov. (Po telefonu.) - »Čuvajte svobodo in mir, kajti dali smo zanju življenje!« Te besede, v 11 jezikih vklesane v granit 20-metrskega stebra, so se včeraj v jutranjem soncu bleščale nad Centralnim pokopališčem v Grazu. Več kot 5000 ljudi se je zbralo — 2000 jih je bilo samo iz Slovenije — da počaste spomin tistih, ki so nam zapustili to oporoko; spomin 2516 borcev, talcev, internirancev, žrtev nacizma, ki so v letih strahote dali svoja življenja za obrambo in uresničitev najplemenitejših idealov človeštva.

Pred impozantnim spomenikom, ki ga sestavljajo 20 metrski stolp, prav tako dolg granitni lok, na katerem so zapisana imena padlih in na katerem stoji velika bakrena žara, ter velik granitni blok — simbolična grobnica — so se začeli zbirati gostje že davno pred deseto uro. Iz Slovenije je prišlo v jutranjih urah 70 avtobusov in mnogo avtomobilov s svojci in prijatelji žrtev, ki so tu pokopane. Že na predvečer so prispeli v Graz podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Franc Leskošek-Luka, organizacijski sekretar Zveze komunistov Slovenije in predsednik Zveze borcev Slovenije Ivan Maček-Matija, član Izvršnega sveta LRS Mitja Ribičič, član Zveznega izvršnega sveta dr. Josip Hrnčević, podpredsednik Izvršnega sveta LR Slovenije dr. Joža Vilfan, jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Ivo Sarajčič in sekretar Zveze borcev Slovenije Marjan Bertoncelj. Včeraj zjutraj so se visokim gostom pridružili še član Izvršnega sveta LR Slovenije dr. Marjan Dermastia, predsedniki okrajnih ljudskih odborov Ljubljana, Maribor, Celje in Kranj in številni predstavniki ljudske oblasti in množičnih organizacij.

Od avstrijske strani so se svečanosti udeležili podkancler dr. Bruno Pitterman, notranji minister Joseph Afritsch, zastopnik zunanjega ministra poslanik dr. Resseguier, zastopnik štajerskega deželnega glavarja predsednik štajerskega deželnega parlamenta Brunner, namestnik deželnega glavarja in podpredsednik jugoslovansko-avstrijskega društva v Grazu Fritz Matzner in drugi.

Od diplomatskega zbora so bili na svečanosti poleg jugoslovanskega še sovjetski veleposlanik, poslanika ČSSR in Madžarske ter diplomatski zastopniki Francije, Velike Britanije, Italije, Zahodne Nemčije in Grčije.

Komemoracijo je začel pevski zbor graške opere z zborom iz Verdijevega »Nabucca«. Nato je govoril podpredsednik štajerske deželne vlade Fritz Matzner. Spomnil je na čas med letom 1938 in 1945, ko je najprej v Avstriji, nato pa še v drugih državah divjal nečloveški režim, poklonil se je žrtvam te dobe in poudaril, da naj spomenik, ki stoji na graškem pokopališču, pomeni most med narodi, most, ki ga je zgradilo skupno trpljenje. Opominja naj današnji mladi rod, da se ti časi ne bi nikdar ponovili. Potem, ko je invalidski pevski zbor iz Ljubljane ob spremljali hrastniške rudarske godbe zapel žalostinko, je govoril podpredsednik Zvezne ljudske skupščine **Franc Leskošek-Luka:**

Tovariši! Spoštovani!

V imenu Zveze borcev Jugoslavije, Združenja partizanov, internirancev in invalidov se moram najprej zahvaliti vsem činiteljem vaše države, posameznikom in organizacijam, ki so pripomogli, da je s skupnim prizadevanjem zrasel ta veličasten spomenik v čast padlim žrtvam nacizma in fašizma.

Za slovenski narod, majhen narod, ki v zgodovini svojega obstoja ni nikoli nikogar ogrožal, ki pa je bil pred dvajsetimi leti, ko so ga razkosali trije okupatorji, izpostavljen fizičnemu uničenju, predstavlja to pokopališče v Grazu enega najbolj množičnih slovenskih grobov, kakršne je fašizem v drugi svetovni vojni posejal po taboriščih, ječah in frontah po vsej Evropi. Ko odkrivamo ta spomenik z imeni znanih žrtev, pa tudi junakov, ki jim ne vemo niti imena, niti družine, niti rojstnega kraja, odjekne nepopisno bolečе v nas spomin na ta dragocena življenja. Pretreseni se spominjamo onega strašnega januarskega jutra, ko je v boju z okupatorjem padel legendarni pohorski bataljon, streljanja talcev v Celju, Trbovljah, Šoštanju, Mariboru, drevoreda obešencev v Frankolovem, gorečih vasi in preseljevanj obsavskih kmetov, duhovnikov, zdravnikov.

Ta spomenik prepričljivo dokazuje, kako avstrijski narod, ki je sam doživel vso težo veličastne okupacije in fašističnega nasilja, ne ceni in spoštuje samo svojih žrtev, pač pa tudi napore in žrtve drugih narodov. Ob tem spomeniku žrtvam enajstih narodnosti spoznavamo, kako globoke vezi med narodi in ljudstvi je spletla njihova skupna usoda pod fašistično okupacijo in njegov skupni boj za osvoboditev.

Med tem bojem se je ustvarjalo novo tovarištvo in bratstvo med narodi. Ustvarjalo se je v skupnih akcijah slovenskih, avstrijskih, italijanskih enot na Štajerskem, Koroškem, v Benečiji in Furlaniji, v skupnem trpljenju v koncentracijskih taboriščih, v organiziranju pomoči pobeglim vojakom s front, v

Nadaljevanje na zadnji strani

GOVOR BENHEDE V TUNISU

„Neodvisnost je na obzorju“

Predsednik začasne alžirske vlade je govoril na mitingu ob sedmi obletnici alžirske vstaje — Na proslavi v Feza sta govorila marokanski kralj in Krim Belkasem

TUNIS, 2. nov. »V trenutku ko govorim, Alžirci umirajo za nacionalno suverenost in neodvisnost« — je dejal predsednik začasne alžirske vlade Ben Jusef Benheda na mitingu, ki je bil ob obletnici začetka alžirske vstaje v Tunisu.

»Na ulicah alžirskih mest — je dejal Benheda — demonstrirajo ogromne množice Alžircev in zahtevajo neodvisnost. Alžirska revolucija stopa danes v osmo leto.«

Alžirski premier je opozoril na solidarnost, ki jo ves svet kaže z borbo Alžircev za neodvisnost. Dejal je, da sedaj tudi nasprotnik že sprejema načelo neodvisnosti za Alžirijo. Alžirski premier je poudaril, da alžirsko ljudstvo enotno stoji ob začasni alžirski vladi, in da se neodvisnost že kaže na obzorju.

Benheda je obsodil pomoč, ki jo nudijo zahodne sile francoski vladi v zvezi z alžirskim problemom, in je opozoril, da morajo Alžirci premagati še mnogo težav. Glede položaja v Alžiru je dejal, da del Evropejcev, ki žive v Alžiru, pomaga stvari Alžircev, medtem ko drugi kompromitirajo bodočnost.

Velik miting ob obletnici alžirske vstaje je bil tudi v Fezu v Maroku, kjer sta govorila maroški kralj Hasan II. in podpredsednik začasne alžirske vlade Krim Belkasem. Belkasem je izrazil hvaležnost Maroku za diplomatsko in moralno pomoč, ki jo nudi borbi Alžircev za neodvisnost in svobodo. Poudaril je, da se na ta način uresničuje enotnost arabskega Magreba.

Kar se tiče pogajanj s Francijo je Belkasem poudaril, da je stališče začasne alžirske vlade jasno. Od francoske vlade zahteva, naj prizna načela neodvisnosti in ozemeljske nedotakljivosti za Alžirijo. Začasna vlada je prevzela odgovornost za evropsko manjšino v svobodni Alžiriji in dala tudi jamstva za to. Belkasem je dalje dejal, da bi morale francoske oblasti, če priznavajo načelo samoodločbe, izpustiti pet ministrov začasne alžirske vlade. Za olajšanje obnovitve pogajanj pa bi morala francoska vlada ustaviti provokacije in represalije proti Alžircem.

Pariz, 2. nov. (Tanjug). — V francoski javnosti prevladuje mnenje, da so včerajšnje manifestacije alžirskega ljudstva še enkrat potrdile popolno reprezentativnost začasne alžirske vlade in privrženost alžirskega prebivalstva njenim političnim ciljem.

Takšna mnenja, ki jih uradni krogi izražajo le z obotavljanjem in zadržano, prihajajo bolj jasno do izraza v nekaterih francoskih listih, ki posebej poudarjajo pozitivno značilnost, da ni prišlo do krvavih spopadov med dvema etničnima skupnostima v Alžiriji.

»France Soir« piše, da se zdi, da bodo pogajanja kmalu obnovljena. Poučeni krogi pa poudarjajo, da »lahko želja Alžirije po pogajanjih v kratkem privede do obnovitve pretrganih razgovorov — če ne pravih pogajanj, pa vsaj tajnih, na katerih bi lahko ugotovili, kakšne so možnosti za dosego sporazuma«.

Posebno pozornost so vzbudile izjave alžirskih voditeljev. Vladi naklonjeni krog označujejo kot zlasti pomembno izjavo zunanjega ministra začasne alžirske vlade Saada Dalaba.

Kar zadeva trenutni položaj v Alžiru, je po zadnjih vesteh soditi, da je mirnejši. V Constantinu je danes kakih 4000 Alžircev počastilo spomin rojakov, padlih v boju za neodvisnost Alžirije. V sprevodu so šli skozi del mesta, v katerem so naseljeni Evropejci, vendar policija ni intervenirala.

Deklaracija o Alžiriji

New York, 2. nov. (AFP) Skupina afriških in azijskih držav v OZN je včeraj objavila deklaracijo o Alžiriji. Deklaracija zahteva, da se začno neposredna uradna pogajanja med Francijo in začasno alžirsko vlado, na podlagi spoštovanja nacionalne enotnosti alžirskega ljudstva in ozemeljske neokrnjenosti Alžirije, vštevši Saharo. Prav tako zahteva, da izpuste pet alžirskih voditeljev, zaprtih v Franciji, ki naj sodelujejo na pogajanjih.

V sporočilu, objavljenem v OZN ob sedmi obletnici alžirske vstaje, opozarjajo azijske in afriške države na resolucijo Generalne skupščine, ki je bila sprejeta na lanskem zasedanju in ki priznava alžirskemu ljudstvu pravico do samoodločbe in neodvisnosti ter podčrtuje odgovornost OZN za miroljubno ureditev alžirskega problema.

● MADRID

V Madridu so danes za nedoločen čas odložili sojenje skupini španskih intelektualcev, ki so obtoženi, da so skušali leta 1956 organizirati kongres mladih pisateljev in so se potem »posvetili nezakoniti propagandi.« Kot razlog za odložitev so navedli bolezen enega od obtožencev. Sojenje so že prej enkrat odložili.

● PARIZ

»Podpredsednik začasne alžirske vlade Mohamed Ben Bela in štirje drugi voditelji osvobodilnega gibanja Alžirije, ki so zaprti v gradu Turquant, so se pridružili splošni gladovni stavki alžirskih zapornikov v francoskih zaporih. Ben Bela in tovariši zahtevajo, naj bi vsem zaprtim Alžircem priznali status političnih zapornikov.

● NEW DELHI

Predstavnik indijskega zunanjega ministrstva je izjavil, da je indijska vlada izrasila vladam ZDA, ZSSR in Velike Britanije zaskrbljenost zaradi položaja v Indokini, posebno v Laosu ter Severnem in Južnem Vietnamu. Dejal je, da so medsebojne obtožbe osnovane na negotovosti, ki je nastala zaradi odlašanja rešitve laoškega problema.

● MACASSAR

Vojaško poveljstvo v vzhodni Indoneziji je objavilo, da se ljudska vstaja v Zahodnem Irijanu vse bolj širi in da so zdaj oboroženi boji blizu Soronga, v zahodnem delu tega področja. V sporočilu je rečeno, da je enot papuanskih upornikov čedalje več in da osvajajo čedalje večja področja vzlic močnim napadom nizozemskih kolonialnih sil.

OB POKOLU V ALŽIRU

Vzlic nastrožji prepovedi kolonialnih oblasti je šlo včeraj na ulice na desettisoče Alžircev, da bi mirno manifestirali za neodvisnost, za Narodnoosvobodilno fronto, za revolucijo. Francoska vojska in policija pa sta sprejeli neoborožene manifestante s streli, pod katerimi je padlo okrog sto Alžircev.

Včeraj je Alžirija pokopavala svoje mrtve — zahrbtno ubite samo zato, ker so ob sedmi obletnici vstaje vzklikali besede »svoboda, enakost, bratstvo« — prav tiste besede, ki so nekoč navdihovale velike in najbolj svobodoljubne mislece, ustvarjalce prve francoske republike.

Pameten človek se mora vprašati: komu so bili potrebni ti novi umori nedolžnih? Zakaj se je kdove že kolikokrat ponovil nesmiseln pokol Alžircev, ki jim sicer z najbolj pristojnih francoskih mest zdaj priznavajo, vsaj z besedami, pravico do tistega, za kar so predvčerajšnjim manifestirali — pravico do neodvisnosti. Če je francoska vojska v prejšnjih letih vstaje 1. novembra streljala na manifestante, se je to dogajalo v času, ko je uradni Pariz odklanjal že samo misel na dejansko neodvisnost svoje kolonije. Zdaj pa se ta neodvisnost približuje, tudi francoski državniki čedalje bolj spoznavajo, da je neizogibna. Zato je še bolj nerazumljiv predvčerajšnji pokol, ki vzbuja odpor in gnus.

Uradni Pariz in ves svet sta se predvčerajšnjim lahko še enkrat prepričala, da je vsa Alžirija — vseh njenih 9 milijonov domačih prebivalcev — strnjenih okrog osvobodilne zelenobele zastave. Prepričala sta se lahko o popolni privrženosti Alžircev svoji vladi, o njihovi trdni odločenosti, da se do konca bore za neodvisnost, nacionalno enotnost in ozemeljsko neokrnjenost dežele. Če so se tudi našli posamezniki, ki so izražali nekakšne dvome o tem že sedem let preverjenem in potrjenem dejstvu, jih je 1. november 1961 vsekakor popolnoma prepričal. Prvi november naj bi bil še en koristen nauk za francosko vlado: krvave alžirske manifestacije naj bi ji naložile obveznost, da čimprej sprejme zares poštena pogajanja o neodvisnosti alžirskega ljudstva.

In še nekaj: ali ne bi morale manifestacije Alžircev dati Parizu tudi povod, da še enkrat prouči nedavno Benhedovo pobudo o »pospešeni proceduri« razglasitve neodvisnosti Alžirije brez referenduma, katerega izid je že vnaprej več kot jasen. De Gaullov minister Joxe je žal odklonil pameten predlog — naj se takoj začno pogajanja, na katerih bi »našli sporazum o načelu, načinu in datumu razglasitve neodvisnosti« kot tudi zagotovili interese Francije in njenih državljanov — ter je ponovil, da je Parizu bolj po volji njegova metoda — samoodločba.

Če se je za to metodo — proti kateri sicer alžirska vlada nima nič — skrivala le trohica iluzije, da bi se lahko Alžirci opredelili proti svoji neodvisnosti, potem je zdaj skrajni čas, da se ta iluzija, ki po nepotrebnem zastira pogled, razprši.

Potem ko je Pariz prouči Benhedovo deklaracijo, jo je minister Joxe, ko je zavrnil predlog o »pospešeni proceduri«, imenoval »dokument, o katerem lahko razmišljamo.« Ali ni zdaj trenutek, da se Pariz zares zamisli nad tem dokumentom in da ponovno prouči ter da dojame trezno in humano pobudo, ki svetuje, naj bi v obojestransko korist pospešili neizbežni proces dekolonizacije Alžirije? Če bi ga pospešili, bi bilo prizanešeno mnogim življenjem na obeh straneh.

D. D. Marković

Švedski vojaki v sestavi sil OZN v Kongu v begunskem taborišču v Elisabethville, kjer živi nad 10.000 beguncev pripadnikov plemena Baluba

NOVI BOJI V KONGU

Katanška vlada krši premirje

Predstavnik OZN je izročil Kimbi protest – Beli najemniki še vedno sodelujejo v vojaških akcijah Katange – Enote kongoške armade vodijo ofenzivo, da bi likvidirale odcepitev Katange

LEOPOLDVILLE, 2. nov. (Tanjug.) Predstavnik OZN v Elisabethvillu O'Brien je izročil zunanjemu ministru katanške vlade Kimbi protest zaradi kršitve sporazuma v premirju.

Glavne obtožbe so naperjene proti nadaljnjemu aktivnemu sodelovanju tujih najemnikov v akcijah katanških oboroženih sil, posebno proti belim pilotom vojaških letal Katange, ki so bombardirala več naselij v pokrajini Kasaj.

Združeni narodi v Katangi so izpostavljeni splošnemu bojkotu katanških oblasti, posebno pa belih trgovcev in lastnikov javnih lokalov, ki nočejo postreči pripadnikom mednarodnih sil. Prav tako so v nasprotju z dogovorom med Čombejem in OZN civilni svetniki nadaljevali svojo dejavnost v ustanovah katanškega režima. Katanške vojaške sile so nadaljevale vojno dejavnost, ki se je v pokrajini Kongoloa spremenila v pokol civilnega prebivalstva.

Protest posebno ostro obsoja nadaljevanje propagande, ki jo vodijo uradne katanške osebnosti proti Združenim narodom in njihovemu poslanstvu v Kongu. Kot se je izvedelo v Leopoldvillu, so Čombejevi ministri večkrat celo obljubljali, da bodo izgnali čete OZN z ozemlja Katange.

Kot kršitev sporazuma o premirju navajajo tudi, da Združenim narodom še niso dovolili zasesti električno centralo Kilubu blizu oporišča Kamina in da tehnikom Združenih narodov niso dovolili zagotoviti prometa.

General Mobutu je danes izjavil, da bodo enote kongoške armade nadaljevale ofenzivo, da bi likvidirale odcepitev Katange. Mobutu je sporočil, da so njegove čete zavzele položaje po povelju osrednje vlade, oziroma parlamenta, da pa niso prve pričele napadati. Čete osrednje vlade so prodrle nekaj deset kilometrov v globino Katange in po nepotrjenih vesteh zavzele več kot 70 naselij. Mobutu je prav tako dal nekaj podatkov o bombardiranjih Čombejevega letalstva. Sestrelili so neko letalo s petimi člani posadke v civilu in brez kakršnih koli dokumentov. Dva Evropejca sta bila mrtva že ob padcu letala, tri druge najemnike pa so po Mobutujevih besedah Kalondžijevi žandarji, ki sodelujejo pri operacijah »ubili v nervozi«.

Na tiskovni konferenci v Glavnem štabu so sporočili, da je neko katanško letalo nosilo znake OZN. Med mrtvimi katanškimi žandarji so našli tudi črne vojake, o katerih so ugotovili, da so prišli iz Severne Rodezije, ki Čombeja podpira z ljudmi in materialom.

Washington, 2. nov. (Reuter). Predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva je včeraj izjavil, da ZDA popolnoma podpirajo vojaško akcijo sil OZN v Kongu proti katanškemu letalstvu, ki bombardira mesta na katanški meji. Predstavnik je obsodil ta bombardiranja »in tiste, ki so začeli sovražnosti in kršijo resolucijo OZN«. Po besedah predstavnika zunanjega ministrstva ZDA upajo, da bodo «sovražnosti ustavljene in da bo ozemeljska enotnost Konga obnovljena na miren način«.

Od včeraj pet švedskih reaktivnih letal patruljira ob meji med pokrajinama Katango in Kasajem. Letala imajo povelje, naj prisilijo k pristanku ali sestrele vsako katanško letalo. Sile OZN v Kongu so se odločile za ta ukrep potem, ko je katanško letalstvo večkrat bombardiralo vasi ob katanški meji.

Adis Abeba, 2. nov. (AP). Etiopski cesar Heile Selasie je poslal brzojavko predsedniku Generalne skupščine Mongi Slimu v kateri poziva Varnostni svet, naj omogoči priključenje Katange h Kongu in naj zagotovi mir v tej afriški državi. V brzojavki tudi pravi, da so boji v Katangi ustvarili zelo kritičen položaj, ki so ga zakrivile kolonialne sile, ki še naprej podpirajo odcepitev Katange.

Oslo, 2. nov. (AP). Norveški obrambni minister Gudmund Harlem je odpotoval v Kongo na obisk k norveškim četam v sestavi sil OZN.

POLOŽAJ V BERLINU

Zahodni protiukrep

Ameriške okupacijske oblasti so prepustile kontrolo prometa na obmejnem prehodu v Friedrichstrasse zahodnoberlinski policiji – Nezadovoljstvo v Bonnu

BERLIN, 2. nov. (Tanjug). Zahodnoberlinska policija je začela včeraj kontrolirati vse civilne osebe, ki prehajajo iz vzhodnega Berlina v zahodni del mesta na prehodu v Friedrichstrasse. Uniformirane osebe tujih vojaških misij, ki so v vzhodnem Berlinu, lahko še naprej hodijo v zahodni Berlin brez kontrole.

Na ta način so zahodnoberlinska policija in predstavništva zahodnih okupacijskih sil odgovorili na ukrepe oblasti DR Nemčije, ki civilnim osebam in uslužbencem zahodnih vojaških misij v civilu niso dovoljevale, da brez kontrole prehajajo iz zahodnega v vzhodni Berlin.

Zaenkrat na prehodu v Friedrichstrasse ni nobenih nesporazumov zaradi kontrole tujcev. Kaže, da so dosegli rešitev, za katero pa še ni gotovo, da so jo sprejeli zahodni in vzhodni vojaški poveljniki. Po splošnem mišljenju je to povzročilo določeno pomirjenje napetosti, ki je zadnje dni vladala med pripadniki okupacijskih sil na obeh straneh. Ópustitev sovjetske kontrole na avtomobilski cesti med zahodnim Berlinom in Zahodno Nemčijo, do katere je prišlo včeraj, so tu sprejeli z olajšanjem.

Bonn, 2. nov. (Tanjug). — Vesti, da so kontrolo prometa na prehodu v Friedrichstrasse v Berlinu, ki so jo dozdaj izvajale ameriške vojaške oblasti, prepustili zahodnoberlinski policiji, so v Bonnu izzvale zelo zlovoljne reakcije. Menijo, da so ameriške oblasti s tem prepustile zahodnoberlinskim organom funkcije, ki po bonnskem uradnem stališču sodijo izključno v pristojnost štirih velikih sil. Predstavnik vlade ni hotel dati nobenega komentarja ob tem dogodku, ker gre, kot je dejal, očitno za nerazumljivo odločitev ameriških oblasti.

Po stališčih zahodnonemške vlade in senata zahodnega Berlina imajo odgovornost za promet znotraj Berlina izključno štiri velike sile. Ta teza je tudi osnova protesta bonnske vlade zaradi novega položaja, ki so ga uvedli 13. avgusta, ker vlada vidi v »pomiritvi s tem priznanje dejstva, da ima Vzhodna Nemčija pravico kontrolirati promet na svojih mejah«.

Konferenca o Keniji

Nairobi, 2. nov. (Reuter). Britanski minister za kolonije Maudling je poslal zakonodajnemu svetu Kenije poslanico, v kateri pravi, da bo konferenca o ustavni prihodnosti Kenije v prvem četrtletju prihodnjega leta. Pričakujejo, da bo Maudling pred konferenco verjetno obiskal Kenijo.

Olajšanje v severni Norveški

HAMMERFEST, 2. nov. Tu, na Polarnem krogu ljudje ne vedo kaj bi, se smejali ali jokali od olajšanja. Največja bomba, kar so jih kdajkoli poizkusili, je pred dvemi dnevi eksplodirala, ne da bi se na visokem severu Norveške tega kdorkoli zavedel, čeprav so se ravno tu najbolj bali nesreče pri izstrelitvi.

Nihče ni niti slišal eksplozije niti videl slepečega bleska, ki bi ga morala eksplozija povzročiti. Novica, ki so jo pričakovali s takim strahom, je prišla iz Osla. Že opoldne, po eksploziji, so izdali bilten, da trenutno ni nobene nevarnosti zaradi radioaktivne radiacije.

Advokat Kjaermilie, ki je predsednik radijskega alarmnega sistema za severno Norveško, je dejal: Smer vetra ne bi mogla biti bolj ugodna, kar se nas tiče. Veter piha od zahoda proti vzhodu v smeri Sibirije. Neposredne nevarnosti za severno Norveško ni. Nobena od naših kontrolnih postaj ni zaznamovala zvišanja radioaktivnosti.«

Kaže, da smo izven nevarnosti, da bi se »radioaktivno okužili«. Toda za kulisami je vse pripravljeno tudi za najslabši primer — alarm v treh fazah:

- Opozorilo naj ljudje ostanejo v hišah,
- poziv naj se zatečejo v zaklonišča,
- poziv naj evakuirajo ogroženo področje.

Tretjo fazo alarma bi predvidoma uporabili samo, če bi bomba prekmalu eksplodirala nizko nad zemljo, ter če bi veter vlekel proti Norveški.

O tej možnosti so razpravljali na najvišjem nivoju. Vlada je vprašala za mnenje najbolj vidne norveške kapacitete v fiziki. V glavni stan radijskega alarmnega sistema v Bodoe (glavni stan je v globokem predoru pod goro) so sklicali na posvetovanje vse osebje radijskega alarmnega sistema. Vsa vojaška letala so bila stalno v pripravljenosti, da vzlete, da bi merila stanje radioaktivnosti v severnih predelih. Sedaj je glavno že mimo, čeprav merilne naprave še vedno delujejo 24 ur na dan. Toda Sovjeti so se na Norveškem, to je v deželi, kjer je že sama beseda »Nemec« vzbudila odpor in sovraštvo, zgubili vse simpatije, ki so jih uživali prej, prav zaradi norveškega odpora do nemškega nasilja in nasilstva.

DELO ODBOROV ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Proučiti je treba stanje kmetijske proizvodnje v celoti

Na seji odborov za gospodarstvo je govoril o pospešitvi jesenske setve sekretar Zveznega izvršnega sveta za kmetijstvo Slavko Komar

BEOGRAD, 2. nov. (Tanjug.) Odbora za gospodarstvo obeh zborov Zvezne ljudske skupščine sta podprla danes prizadevanje zveznih organov za ublažitev posledic suše. Težišče ukrepov je v pospešitvi jesenske setve, o čemer je govoril sekretar ZIS za kmetijstvo Slavko Komar.

Na seji so zlasti opozorili na to, da morajo republiške in okrajne kmetijske zbornice stalno analizirati probleme setve na svojem področju. Zvezni izvršni svet je storil vse, kar je v njegovih močeh, da zagotovi pogoje za čimvečji pridelek pšenice. Zdaj pa je stvar kmetijskih organizacij in drugih družbenopolitičnih faktorjev, da zagotove predvideni pridelek.

Slavko Komar je obvestil poslance tudi o problemu živinskega fonda. Po obdobju daljšega zastoja število goveje živine narašča. Slavko Komar je rekel, da bi se utegnili uspehi v razvoju živinoreje zmanjšati v krajih, ki jih je prizadela suša, če ne bi storili ustreznih ukrepov. Ukrepi, ki jih je storil ZIS na tem področju, so že rodili prve sadove. O nadaljnjih ukrepih še ni mogoče govoriti, znano pa je, da bodo pozitivno vplivali na ublažitev posledic suše v živinoreji.

V debati so poslanci izrazili mnenje, da je kljub takšnim okoliščinam pričakovati povečanje števila goveje živine na velikih gospodarstvih. Hkrati so poudarili, da je do pomladi najvažneje, kako bo reagiral socialistični sektor v zagotovitvi živinske krme in v dogovorih z zasebnimi kmetovalci ter koliko bodo zadruge sodelovale v kmetijski proizvodnji.

V debati o položaju kmetijskih organizacij spričo zmanjšane proizvodnje zaradi suše so poslanci izrazili mnenje, da je treba ponovno proučiti stanje kmetijske proizvodnje v celoti. Sodeč po nekaterih predpostavkah je pričakovati, da bo poljedelska proizvodnja ostala na ravni lanskega leta, vtem ko bo živinorejska proizvodnja večja od lanske, vendar pa bo nekoliko zaostajala za planirano.

Zaradi tega so napovedani nekateri gospodarski ukrepi, ki jih na pristojnem mestu še proučujejo in pridejo v kratkem pred Zvezni izvršni svet. V čem je bistvo teh ukrepov, na seji ni bilo povedano, pač pa je znano, da bi se utegnil nanašati na znatnejše gospodarske posege, da bi gospodarski položaj kmetijskih organizacij vskladili z nastalimi okoliščinami in zagotovili njihovo normalno poslovanje.

Razen teh ukrepov je znano, da je že pripravljen predlog za uvedbo regresa za živinsko krmo iz uvoza. Na pristojnem mestu pro učujejo tudi možnost, da bi zvišali premijo za rejo goveje živine. Skupaj z industrijo proučujejo možnosti znižanja cen kmetijske ...eme za 5 do 10 odstot kov.

Na današnji seji so napovedali, da bo v kratkem opravljena vsestranska analiza sadov in izkušenj, doseženih zadnja leta v kmetijstvu. Potem lahko pričakujemo vrsto ukrepov, katerih cilj bi bil ustvariti pogoje za izpolnitev perspektivnega plana v kmetijstvu.

Razen gospodarskih odborov je bila danes v skupščini tudi seja odbora Zveznega zbora za zunanje zadeve, na kateri je državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović poročal o delu Generalne skupščine OZN in o drugih perečih zunanjepolitičnih problemih. Razen članov odbora se je seje udeležilo tudi več zveznih ljudskih poslancev.

Člani odbora za zunanje zadeve so se danes seznanili tudi z besedilom poziva Ljudske skupščine Češkoslovaške o potrebi po sklenitvi mirovne pogodbe z Nemčijo.

Zakonodajni odbor Zveznega zbora je danes zaključil debato o predloženih zakonskih predlogih. S tem je bilo hkrati v skupščinskih odborih zaključeno obravnavanje zakonskih predpisov, ki jih bo jutri obravnavala skupščina.

Ugodnosti za mladino

Razprava o spremembah zakona o narodni obrambi v zveznem odboru za organizacijo oblasti in upravo

BEOGRAD, 2. nov. (Tanjug). Odbor za organizacijo oblasti in upravo Zveznega zbora Zvezne ljudske skupščine je včeraj zelo ugodno ocenil predložene spremembe v zakonu o narodni obrambi, katerih bistvo je v skrajšanju vojaškega roka v mornarici od treh na dve leti in v vpoklicu k vojakom z 19. namesto 20. letom.

V debati so posebej poudarili, da se skrajšanje vojaškega roka in znižanje števila vojakov v delu oboroženih sil Jugoslavije predlaga prav v času, ko nekatere dežele podaljšujejo trajanje vojaškega roka in večajo število svoje vojske.

Predstavnik ZIS, državni podsekretar za narodno obrambo generalpolkovnik Otmar Kreačić je poudaril, da so glavni razlogi za predložene spremembe prizadevanje, da se omogoči mladim ljudem, da prej odslužijo vojaški rok, da lahko uredé svoje osebne in družinske zadeve. Omenil je, da prejemajo vojaški organi na tisoče prošenj mladih ljudi, ki izražajo željo, da bi jih prej poklicali k vojakom. To hkrati ustreza tudi koristim gospodarstva. Tudi v prihodnje pa bodo veljale vse določbe o odgoditvi vojaškega roka srednješolcev in študentov.

Generalpolkovnik Vjekoslav Kolb je poudaril, da si državni sekretariat za narodno obrambo prizadeva, da bi v čimvečji meri olajšal mladim ljudem službo v JLA.

Sinoči je bilo rečeno, da si bo državni sekretariat za narodno obrambo prizadeval, brž ko bo to možno, da čimprej odpusti mornarje, ki so že odslužili dve leti, in da so v tem smislu na pristojnem mestu že storili ustrezne ukrepe.

SKUPŠČINA STALNE KONFERENCE MEST ZAKLJUČILA DELO

Pripravljajo vrsto novih predpisov

S posvetovalnega sestanka delegatov na skupščini s predstavniki Zveznega izvršnega sveta

NIŠ, 2. nov. (Tanjug). Včeraj popoldne je bil zaključen posvetovalni sestanek delegatov na skupščini Stalne konference mest s predstavniki Zveznega izvršnega sveta.

Ko je sepretarka za socialno politiko in komunalna vprašanja Lidija Šentjurc odgovarjala na vprašanja predstavnikov mest, je napovedala spremembe v zakonskih predpisih o stanovanjskih odnosih, o skladih in hišnih svetih. V pogledu finansiranja stanovanjske graditve je treba ob večji zagotovitvi kreditov iz družbenih skladov še bolj mobilizirati družbene in privatne vire kakor doslej. Razen tega, je poudarila Lidija Šentjurc, je treba zaostriti tudi boj, prav na ravni komune — za graditev stanovanj po potrebah in možnostih delovnih ljudi. Spremembe v predpisih o upravljanju in vzdrževanju stanovanjskih hiš bi bile v tem, da se natanko odmeri del stanarine za amortizacijo. Drugi del, namenjen za večja in manjša popravila ter za vzdrževanje hiš, bi bil na razpolago hišnim svetom. Dobro bi bilo, je rekla Lidija Šentjurc, da bi se najemniki odločili o tem, ali bodo sami vzdrževali stanovanje ali pa se bodo stanovanja v obliki zvišane stanarine vzdrževala iz splošnega dela za popravila in vzdrževanje.

Lidija Šentjurc je med drugim poudarila, da bi bilo treba komunalna podjetja v pogledu kreditiranja obravnavati kakor druge gospodarske organizacije. Pri tem pa bo vendar treba vsaj spočetka spričo zaostalosti komunalnega gospodarstva dati določene olajšave.

Sekretar za splošne gospodarske posle ZIS Kiro Gligorov je rekel, da je bil cilj omejitve proračunske potrošnje ljudskih odborov v letošnjem letu dobiti obvezne rezerve za gospodarski razvoj. Tudi v letu 1962 ne smemo pričakovati, da bodo ta sredstva deblokirana. Predvideno tudi ni, da bi določili posebne namene, za katere bi občinski ljudski odbori lahko uporabili ta sredstva iz rezerv.

V odgovor na neko vprašanje je rekel, da je predvidena ustanovitev komunalnih zavodov za planiranje namesto okrajnih, toda vsaka komuna ne bo dolžna imeti takšnega zavoda.

Kiro Gligorov je izjavil, da pripravljajo v ZIS osnutka zakonov o planiranju in gospodarskih organizacijah. Ta dva zakona bi sprejeli po uveljavljenju nove ustave.

Zakon o planiranju bi uredil to vprašanje na nov način, v skladu z novo razmejitvijo pristojnosti med federacijo in komunami, kar predvideva nova ustava. Glavna značilnost zakona o gospodarskih organizacijah bi bila dolgoročno planiranje in perspektivna razdelitev dohodka v gospodarskih organizacijah. V ta zakon bi prišle tudi določbe o čuvanju poslovne in uradne tajne.

Sekretar ZIS za zakonodajo in organizacijo Džemal Bjedić je rekel, da na pristojnem mestu proučujejo možnosti za morebitno uveljavljenje zakonskega predpisa o samoupravljanju v občinah in okrajih, kakor tudi o sredstvih za delo državnih organov.

Predstavniki ZIS so odgovorili na vsa zastavljena vprašanja delegatov. Po splošnem vtisu bo ta posvetovalni sestanek pomagal ljudskim odborom, da bodo čim pravilneje in čimbolje uredili tekoče probleme.

Na skupščini so sklenili, da bo prihodnja skupščina Stalne konference v Titogradu. Na novega predsednika Stalne konference mest je bil izvoljen predsednik OLO Zagreba Vječeslav Holjevac.

Nove olajšave glede obratnih sredstev

Gospodarske organizacije bodo lahko od letošnje ga čistega dohodka uporabile za obratna sredstva 60 odstotkov namesto dosedanjih 30 odstotkov

V zadnjih mesecih so gospodarske organizacije povečale napore, da čimbolj izkoristijo lastna sredstva za obratne namene, kar je brez dvoma prvi pogoj za postopno likvidacijo naraslih medsebojnih obveznosti in za zboljšanje položaja podjetij glede obratnih sredstev. Ta proces pa naj še pospešijo novi ukrepi, ki so jih pripravili zvezni organi na tem področju. Hkrati je tudi namen teh ukrepov ustvariti pogoje za hitrejše povečanje proizvodnje ob koncu leta in za boljši start v prihodnjem letu.

Zlasti važne so med temi ukrepi olajšave glede izkoriščanja ustvarjenega čistega dohodka za obratne potrebe gospodarskih organizacij. Po predpisih morajo gospodarske organizacije med letom držati ustvarjeni čisti dohodek na posebnem računu pri banki, s katerega lahko črpajo samo sredstva za izplačevanje osebnih dohodkov na temelju periodičnih obračunov. K temu osnovnemu predpisu je bil v juniju izdan odlok, po katerem lahko gospodarske organizacije uporabljajo obratna sredstva 30 odstotkov čistega dohodka, ki ostane po uporabi sredstev za osebne dohodke. Tako so morale gospodarske organizacije na temelju periodičnega obračuna za prvo polletje odvesti na posebni račun 70 odstotkov preostalega čistega dohodka, kar je v Sloveniji znesloo okrog 21 milijard dinarjev.

Zdaj je predvidena nova olajšava, po kateri bodo podjetja lahko namesto dosedanjih 30 odstotkov uporabljala za obratna sredstva 60 odstotkov ustvarjenega čistega dohodka. Tako bodo lahko od že odvedenih 21 milijard izkoristila za obratne namene približno 9 milijard. Ta olajšava se nanaša seveda tudi na obračun čistega dohodka po periodičnem obračunu za tretje četrtletje. Od čistega dohodka, ki so ga gospodarske organizacije ustvarile v tem četrtletju, bodo morale odvesti na poseben račun le 40 odstotkov namesto dosedanjih 70 odstotkov. Nadalje je predvideno, da bo gospodarstvo dobilo iz centralnih virov še dodatne kredite za obratna sredstva, in sicer predvsem za finansiranje proizvodnje za izvoz, za regionalno usmerjevanje uvoza reprodukcijskega materiala, za odkup kmetijskih pridelkov, za nabavo krme in za finansiranje jesenske setve.

F. S.

Reka dobila novo fakulteto

Reka, 2. nov. (Tanjug) Včeraj se je začel pouk na novi ekonomski fakulteti na Reki, na kateri se bodo usposabljali kadri ekonomistov, v glavnem za podjetja pomorskega gospodarstva. V prvi letnik se je vpisalo 500 rednih in izrednih slušateljev.

UGOTOVITVE STROKOVNJAKOV PO OBNOVITVI JEDRSKIH EKSPLOZIJ

Za zdaj ni neposredne nevarnosti

Več znanstvenih inštitutov meri radioaktivnost – Kako prihajajo radioaktivni delci v ozračje – Najbolj nevarna sta stroncij 90 in cezij 137

»Zadnje čase, zlasti po obnovitvi atomskih poskusov, kažejo sistematične meritve, da naraščа radioaktivnost v ozračju, vendar to povečanje po znanstvenih ugotovitvah za zdaj še ni neposredno nevarno zdravju naših državljanov,« sta izjavila strokovnjaka za radiološko zaščito pri Inštitutu za medicino dela dr. Dušan Panov in Dragutin Gvozdenović.

KAKO NASTAJA RADIOAKTIVNOST

Strokovnjaka sta dodala, da obnovitev poskusov pomeni nevarnost za vse človeštvo. Vsi produkti cepitve, se pravi »zgorevanja« jedrskega goriva, so radioaktivni, pod učinkom velikanske množine nevtronov kot posledice eksplozije pa postane radioaktivno tudi vse drugo: oklep bombe, zrak, zemlja oziroma voda, seveda odvisno od tega, ali je eksplozija površinska, podzemeljska ali podvodna. Zaradi visoke temperature in silnega pritiska se vse te radioaktivne snovi zdrobijo v delce s tisočinko milimetra premera. Skoraj nevidni delci se zlahka obdržijo v zraku.

Visoka temperatura sproži tudi zelo močne zračne tokove, ki odnesejo radioaktivni prah visoko nad zemeljsko površino. Med eksplozijo manjše atomske bombe se ti delci dvignejo do deset kilometrov visoko; ostanejo torej v troposferi, se pravi v tistem delu ozračja, kjer nastajajo dnevne vremenske spremembe. Pri močnejših eksplozijah, na primer pri vodikovi bombi, pa vzbuh odnese te radioaktivne delce v stratosferske plasti.

Delci dosežejo višino tako rekoč v trenutku, potem pa se vračajo na zemljo postopno, odvisno od višine in od velikosti. Največji delci padejo sorazmerno blizu kraja eksplozije. To je tisti radioaktivni pepel, ki je nedavno prizadel japonske ribiče. Drobni delci lahko ostanejo v troposferi zelo dolgo, zato jih veter zanese daleč. Precej jih razpade že v stratosferi in se sploh ne vrnejo na površino. Stroncij 90 in cezij 137 pa razpadata zelo počasi: na polovico se skrčita šele v 30 letih. Minejo torej desetletja, preden ta elementa povsem izgineta iz stratosfere. Največ radioaktivnih delcev pade na področje med 20. in 70. stopinjo zemeljske širine. V tem pasu je tudi naša dežela.

Radioaktivnost v naravi ni nov pojav, saj sta radioaktivna elementa uran in torij zelo razširjena, vendar v majhnih množinah. Radioaktivne so tudi številne druge prvine, na primer kalij 40. Prav tako nastajata v naravi pod učinkom kozmičnega sevanja tudi radioaktivna elementa ogljik 14 in tritij ali težki vodik. Vsota sevanja teh elementov in kozmičnega sevanja pomeni tako imenovano naravno radioaktivnost na določenem kraju.

NEVARNOST ZA ZDRAVJE

»Sleherno umetno povečanje radioaktivnosti vpliva v določenem obsegu na dedne lastnosti, vendar nastopi ta nevarnost šele, ko koncentracija preseže dovoljeno mejo. Na temelju dosedanjih ugotovitev so izdelali preglednice največjih dovoljenih koncentracij radioaktivnih snovi glede njihovega vpliva na naravo in na človeka.«

Radioaktivne snovi prihajajo v človeka po različnih poteh. Dež lahko okuži pitno vodo, kapljice močijo rastlinsko hrano in živinsko krmo. Z mlekom pridejo te snovi v človeški organizem.

»V primeru izraziteg povečanja radioaktivnosti bi ljudje bivali v zaprtih prostorih, v katerih bi zrak čistili,« sta povedala beograjska strokovnjaka. »Iz teh prostorov bi hodili le v plinskih maskah ter ogrnjeni v gumijaste ali polivinilne halje. Pili bi prej pripravljeno vodo, jedli pa konservirano hrano.«

Vse to seveda v primeru, če bi radioaktivnost dosegla stopnjo, na kateri je neposredno nevarna ljudem, vendar strokovnjaka nakazujeta varnostne ukrepe, ki bi jih bilo mogoče uvesti že zdaj. V mislih imata predvsem čiščenje deževnice, preden pride v cisterne. Preprosti in ceneni filtri bi zadržali visok odstotek stroncija 90. Tak ukrep bi se obnesel tudi v primeru, če bi radioaktivnost presegla nevarno mejo.

Zvezna komisija za jedrsko energijo je organizirala merjenje radioaktivnosti v ozračju, dežju, vodi, rastlinstvu in hrani. Strokovnjaki merijo radioaktivnost v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu, za posebne potrebe pa jo proučuje tudi inštitut za jedrsko znanost »Boris Kidrič« v Vinči.

Regionalna usmerjenost naše zunanje trgovine

mora biti v skladu s potrebami celotnega gospodarstva

Važen problem, ki se v zadnjem času pojavlja v naši zunanji trgovini, je njena regionalna usmerjenost. Ta problem postaja zadnje čase vedno bolj pereč in povzroča ponekod že dokajšnje težave, zlasti če ga omenjamo v zvezi s sredstvi, potrebnimi za uvoz. Poglejmo kratko pregled regionalne razdelitve izvoza iz Slovenije v zadnjih štirih letih, in sicer po vrednosti:

	1957	1958	1959	1960
Evropa	74,4 %	76,4 %	71 %	74,2 %
Azija	11,5 %	7,0 %	10 %	9,4 %
Afrika	3,3 %	4,4 %	5 %	4,5 %
Amerika	10,8 %	12,2 %	14 %	11,9 %
Avstralija	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	100 %	100 %	100 %	100 %

Pri izvozu iz naše republike je bila l. 1957 od kontinentov na prvem mestu Evropa, nato Azija, Amerika in ostale. V Evropi pa je bila v tem letu na prvem mestu Italija z 18,2 %, Zahodna Nemčija s 13,5 %, Avstrija z 10,7 %, nato sledita Vel. Britanija s 7,2 % in Sovjetska zveza s 5,3 %.

V letu 1958 pride do spremembe. Amerika je na drugem mestu pred Azijo. Značilno je, da ZDA zavzemajo nad 90 % trgovanja z ameriškimi državami. V tem letu se je izvoz v ZDA povečal za 49 %. Pri izvozu naših artiklov so bile na tretjem mestu azijske države, od katerih je bil v tem letu najpomembnejši partner Izrael. Nato sledi Afrika s 4,4 %. Tako za Azijo kot za Afriko je treba sicer poudariti, da je in ta Slovenija v tem letu trgovinsko izmenjavo z mnogimi državami, da pa je po vrednosti predstavljalo to le majhen del.

Ko primerjamo torej podatke izvoza v letih 1957—1958, vidimo, da so nastale, kot smo že omenili, pri našem izvozu v vrstnem redu kontinentov nekatere razlike. V letu 1957 je bil izvoz v azijske države še za 146 milijonov dev. din večji kot v ameriške države, leta 1958 pa smo že izvozili v Ameriko za prek 900 milijonov dev. din več blaga kot v Azijo in je tako Amerika zasedla z 12 % proti Aziji drugo mesto. To spremembo je pač sprožilo dejstvo, da so morale države v Aziji v tem letu zaradi pasivne trgovinske bilance omejevati svoj uvoz. Drugi vrstni red kontinentov je ostal v letu 1958 nespremenjen. Kot državi sta še vedno na prvem mestu Italija z 18,2 %, drugo mesto pa Zah. Nemčija z 10,4 %, vendar sta v tem letu že zmanjšali nabave pri nas. Močno je bilo čutiti konkurenco vzhodno evropskih držav, in to v Italiji predvsem v živinoreji, v Zah. Nemčiji pa smo izgubili zlasti pri izvozu vina, kakor tudi pri drugih artiklih. Občutno je padel v tem letu tudi izvoz v Avstrijo, ki je prišla iz tretjega na četrto mesto, kar je bilo predvsem posledica zmanjšanja našega izvoza premoga in sadja.

V letu 1959 je ostal vrstni red izvoza po kontinentih nespremenjen, vendar je značilno, da se je zmanjšal izvoz v Evropo in Afriko, povečal pa v Azijo in Ameriko. Izvoz v Afriko, ki je bil leta 1958 večji kot leta 1957, se je to leto zopet zmanjšal. Po vrstnem redu držav se je stanje spremenilo tako, da je Italija sicer še vedno s 17,9 % prva, drugo mesto pa so že zasedle ZDA z 11,8 %, da je tretje mesto obdržala Avstrija z 9,9 %, četrto mesto Zahodna Nemčija z 9 %. Na petem mestu pa že nastopi DR Nemčija s 6,7 %, ki je celo prekosila Veliko Britanijo s 6,6 % itd.

V letu 1960 je vrstni red po kontinentih še vedno isti: Evropa, Amerika, Azija, Afrika. Leta 1960 se je izvoz povečal za 21,9 %. Od tega povečanja odpade na evropske države 26,3 %, na Azijo 17,2 %, Afriko 8,5 %, na Ameriko pa 7,2 %. Po posameznih državah si prvo in drugo mesto delita Italija z 18,4 %, ZDA z 10 %, Zah. Nemčija pa je tretja z 9,3 %. Nato so DR Nemčija z 8,7 %, Avstrija, Vel. Britanija itd. V tem letu je prešla Avstrija s tretjega na peto mesto, izvoz v DR Nemčijo pa se je povečal od prejšnjega leta za 58 %. Razen tega so v tem letu povečale nabave iz Slovenije še SZ, Madžarska in Bolgarija, povečal pa se je tudi izvoz v Egipt, Indijo, Švedsko, Grčijo, Belgijo, Turčijo. Zmanjšal se je izvoz predvsem v Francijo. Burmo, Argentino in Alžir.

Zgornja razdelitev nam pokaže, da v glavnem niso bile velike spremembe glede regionalne usmerjenosti izvoza iz Slovenije po kontinentih, da je bila dinamika večja znotraj teh kontinentov po posameznih državah in da je porastel predvsem izvoz v vzhodnoevropske dežele. Če gledamo regionalno usmerjenost izvoza po kontinentih, se pravzaprav vloga in pomembnost regionalne razdelitve izvoza ne pokaže v pravi ostrini. To pride veliko bolj do izraza, če delimo izvoz na konvertibilne in nekonvertibilne valute in s tem seveda nujno na povezanost glede na potrebe uvoza reprodukcijskega materiala, kakor tudi opreme iz držav s konvertibilno valuto. Kot smo že omenili, je to problem, ki postaja po posledicah za Jugoslavijo vsak dan ostrejši. Možnosti uvoza so pač v neposredni posledični povezavi z dinamiko in regionalno usmeritvijo izvoza v posamezna področja. Blagovni izvoz predstavlja razen drugih kreditnih in finančnih virov sredstva v tistih deželah, ki so na voljo za nabavo blaga. To pa nujno zahteva, da vodimo tako izvozno politiko, ki bo omogočala najboljšo regionalno strukturo zunanje trgovine in sicer z vidika politike in tudi gospodarstva.

Dejstvo je, da samo regionalno usmerjanje ni preprost problem. Nanj vpliva pri nas v prvi vrsti izredna dinamika in razvoj našega gospodarstva, zlasti industrije, politično - ekonomski momenti, geografski položaj države, kakor tudi tako imenovani »instrumenti«, po katerih podjetja izvažajo. Ti instrumenti so danes eno odločujočih činiteljev, ker podjetja na podlagi le-teh izvažajo na tista področja, kjer največ dinarsko zaslužijo. Tako imenovana devizna stimulacija v obliki deviznega deleža pa v primerjavi s prej navedeno »dinarsko stimulacijo« danes pač ni, skoraj lahko rečemo, kak odločujoč činitelj. Če upoštevamo, da je izvoz v dežele nekonvertibilne valute le veliko lažji, kakor v dežele konvertibilne valute, ker so manjše tako zahteve glede kvalitete, embalaže, asortimana, na drugi strani pa podjetja zaradi »instrumentov« dinarsko več zaslužijo pri izvozu v države z nekonvertibilno valuto, je popolnoma logična njihova težnja, da pospešujejo izvoz v ta področja. Razen tega pa se preskrba podjetij z devizami še vedno vrši na administrativen distribucijski način, zato ni moč pričakovati, da bi podjetje čutilo potrebo po večjem izvozu v dežele s konvertibilno valuto. Tak način dodeljevanja deviz pač ne spodbuja podjetja niti glede smotrnosti uporabe niti glede dobrega gospodarjenja. Ker so imela podjetja do sedaj glede tega v glavnem tudi zagotovljeno preskrbo s konvertibilnimi valutami, je to povzročilo precejšnje »šarjenje« z devizami. Zato je na eni strani prišlo do kopičenja presežkov deviznih sredstev v kliriških državah, v deželah s konvertibilnimi valutami pa nastajajo zaradi potreb uvoza močni debalansi, kar se najbolj očitno vidi pri trgovanju z Zahodno Nemčijo. Razen gornjih objektivnih razlogov vplivajo na to tudi razni subjektivni razlogi, ki povzročajo, da so sredstva v kliriških državah tako slabo izkoriščena. Popolnoma razumljivo je, da bodo potrebni za odpravo teh anomalij pač ekonomski, ne pa administrativni ukrepi.

Prikazujemo tudi vrednost izvoza v odstotkih po konvertibilnih in nekonvertibilnih valutah za leto 1960 v prvih sedmih mesecih, v primerjavi z letom 1961 za Jugoslavijo in za Slovenijo.

VRSTE VALUT	1960		1961	
Konvertibilne:	FLRJ	LRS	FLRJ	LRS
Evropa	41,6	44,1	39,1	49,8
Azija	6,5	5,6	4,3	3,6
Afrika	2,9	1,7	1,5	1,4
Amerika	7,8	11,4	7,5	11,2
Oceanija	—	—	0,0	0,0
Skupaj konvertibilne	58,8	62,8	52,4	66,0
Vzhodni blok	26,5	18,6	31,8	15,2
Kliring:				
Evropa	8,4	9,5	7,7	8,2
Azija	1,7	4,7	4,3	5,5
Afrika	3,7	3,2	3,2	3,9
Amerika	0,9	1,2	0,6	1,2
Skupaj kliring	14,7	18,6	15,8	18,8
Ves izvoz	100	100	100	100

Izvoz iz LRS v države s konvertibilno valuto tako absolutno kakor relativno narašča, padel pa je izvoz v vzhodno evropske dežele, relativno pa tudi v druge klirinške dežele. Če pa primerjamo podatke v zveznem merilu, vidimo, da narobe, izvoz v dežele konvertibilne valute po vrednosti pada, narašča pa izvoz v vzhodno evropske in druge klirinške dežele, kar povzroča že omenjene težave.

Na koncu naj še omenim, da so smotri glede regionalnosti našega izvoza relativno dokaj razumljivi, ker izvira osnova iz naše celotne politično-ekonomske orientacije. Metode, ki jih uporabljajo druge države, so večkrat le delno ali pa sploh niso sprejemljive za nas. Razumljivo je, da tudi na tem področju zaradi specifičnosti naše zunanje trgovine pač iščemo tisto pot, ki bo najbolj odgovarjala naši politično-ekonomski orientaciji in potrebi našega gospodarstva. Težave, ki nastajajo in povzročajo ponekje že resne ovire, zahtevajo, da je nujno potrebno tudi na tem področju prenehati z ostanki birokratskega administriranja, ker povzroča ta ostanek veliko neskladnost in težave, ki zavirajo tako razvoj našega gospodarstva kot tudi razvoj naše zunanje trgovine.

Regionalno usmerjenje se pač ne more vršiti z enim samim ekonomskim ukrepom, niti z nekim avtomatskim administriranjem. Učinkovito regionalno usmerjanje se edino uspešno lahko vrši na podlagi nekih dolgoročnih ekonomskih ukrepov, upoštevajoč kompleksno pri tem probleme tako uvoza kakor izvoza. Stimulacija mora biti devizna in dinarska, postavljena pa tako, da najdejo podjetja svojo računico v obeh prej navedenih smereh.

L.

Brazde za nove gozdne nasade

Gozdni obrat Kmetijske zadruge »Kokerc« s sedežem na Igu je po perspektivnem planu predvidel racionalnejše izkoriščanje zamočvirjenih in neproduktivnih kmetijskih zemljišč s tem, da bi osnoval plantažne nasade hitro rastočih vrst gozdnega drevja. Tako je na predelu med Škofljico in Pijavo gorico v kraju Gumnišče že pripravil kakih 40 ha zamočvirjene zemlje. Že lansko jesen je na tem kraju Gozdni obrat poskusno posadil črno jelšo. Sadili so dvoletne sadike, ki so se 90% prijele.

Z goseničarjem FERGUSON-OM in 18-colskim plugom je traktorist Jože Virant zoral 30 cm globoke brazde. Brazde so oddaljene ena od druge po približno 1,20 m. Za sadnjo se pripravi tako, da brazdo zorje in položi na rušo. Tako napravi hribček, na katerega bodo spomladi, ko se bo čez zimo zemlja posušila in zrahljala, sadili zopet črno jelšo. Med brazdami nastane kakih 50—60 cm globok jarek, v katerega se zbira močvirna voda, ki bo pri poznejšem razvoju blagodejno vplivala na rast jelše.

Pričakujejo, da bo prirastka po 20 letih nad 20 m³ na ha in da bo znašala lesna masa na tej površini nasada približno 16.000 m³ lesa, to se pravi nad 450 m³/ha.

Poleg tega nasada bo Gozdni obrat Ig osnoval tudi večjo topolovo plantažo, in to v predelu katastrske občine Vrbljenje pri Igu. S tem bo pospešil pametno izkoriščanje zamočvirjenih zemljišč in s sodobno tehnično opremo in mehanizacijo posvetil več skrbi napredku gozdnega gospodarstva v zasebnem sektorju ter hkrati ustvarjal močnejšo surovinsko zaledje tovarnam za predelavo lesa. **Ing. M. Simič**

Velike so možnosti za izvoz na britanski trg

je po vrnitvi jugoslovanske delegacije gospodarstvenikov dejal Dušan Dragosavac, predsednik Zvezne zunanjetrgovinske zbornice

Predsednik Zvezne zunanjetrgovinske zbornice Dušan Dragosavac, voditelj jugoslovanske delegacije gospodarstvenikov, ki se je vrnila s 14-dnevnega obiska v Veliki Britaniji, je izjavil sodelavcu Tanjuga, da so imeli naši gospodarstveniki zelo koristne razgovore in da so britanski poslovni ljudje in predstavniki državnih organov pokazali veliko zanimanje za zboljšanje trgovinske izmenjave z našo državo.

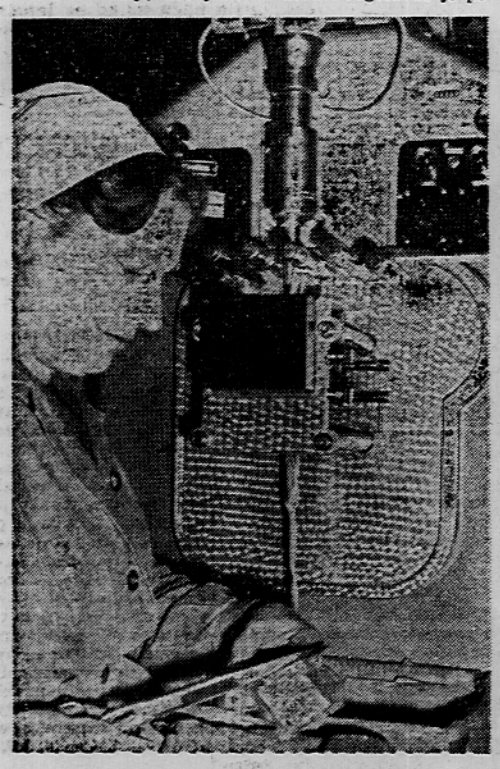
Jugoslovanski gospodarstveniki so izčrpno proučili možnosti za izboljšanje trgovinske izmenjave z Veliko Britanijo, razen tega pa so se razgovarjali s predstavniki Federacije britanske industrije, Izvoznega sveta za Evropo in Združenja železarn. Delegacijo je sprejel tudi minister za trgovino Joseph Keith.

Dušan Dragosavac je poudaril, da so možnosti za nadaljnjo povečanje jugoslovanskega izvoza v Veliko Britanijo, tako tradicionalnih proizvodov — konzerv, mesa, pohištva in drugih izdelkov lesne industrije kot tudi novih industrijskih ter kmetijskih proizvodov, predvsem obutve, proizvodov elektroindustrije, nadalje sadja, sočivja in drugega. V razgovorih z britanskimi gospodarstveniki je poudaril Dragosavac — smo izrazili željo, da bi bili naši proizvodi v carinskem obravnavanju na britanskem tržišču izenačeni z iste vrste blagom konkurenčnih proizvajalcev, in smo zahtevali, naj našim podjetjem omogočijo enake liberalne pogoje za prodajo v Veliki Britaniji, kot jih imajo britanske družbe v naši državi. S tem v zvezi smo načeli tudi vprašanje, kako bo vplivala priključitev Velike Britanije k Evropskemu skupnemu trgu na našo medsebojno trgovino.

Potrebno pa je — je dejal Dušan Dragosavac — da se naša podjetja bolj potrudijo in bolj organizirano nastopajo, tako da bi se povečal izvoz v Britanijo. Britanski gospodarstveniki so nas opozorili na dobro kakovost nekaterih naših proizvodov, na primer hmelja, mesnih konzerv, pohištva in drugih — je rekel Dragosavac — upravičeno pa so nam očitali, da je kakovost mnogih naših proizvodov neizenačena, zaradi česar nastajajo težave pri prodaji. Na drugi strani naši izvozniki niso kontinuirano udeleženi na britanskem tržišču, zato izgubljajo možnosti znatnih dobav. S tem, da bodo britanski organi omogočili ustrežnejše pogoje in da bodo naši proizvajalci in izvozniki zboljšali delo, se bo lahko jugoslovanski izvoz v Veliko Britanijo znatno povečal.

Dušan Dragosavac je potem dejal, da so v razgovorih proučili pogoje za povečanje britanskega izvoza v Jugoslavijo. Ugotovili smo — je dejal — da so zelo ugodne možnosti za povečanje britanskega izvoza v našo državo, opozorili pa smo jih, da njihove tvrdke v ponudbah industrijske opreme in strojev niso bile dovolj konkurenčne glede na druge evropske proizvajalce. Vzlic temu, da v Jugoslaviji zelo cenijo kakovost izdelkov britanske industrije, so se naša podjetja težje odločala za uvoz opreme iz Velike Britanije, ker so bile britanske ponudbe kreditov manj ugodne in cene višje. V zadnjem času kažejo britanski gospodarstveniki več prožnosti, v razgovorih z našo delegacijo pa so pokazali znatno zanimanje za to, da bi bili v večji meri udeleženi pri gospodarski izgradnji naše države.

Dušan Dragosavac je na koncu poudaril, da so britanski gospodarstveniki pokazali tudi za proizvodno sodelovanje z našimi podjetji na podlagi licenc in jugoslovanskih protidobav kot tudi za skupno nastopanje na tržiščih drugih držav.

V sodobni trgovini z živili se vedno bolj uveljavlja pakirano blago; v samopostrežnih prodajalnah je takorekoč nepogrešljivo. Prednosti pakiranega blaga so precejšnje: zmanjša se kalo, kupec ima zagotovljeno stalno enako težo artikla, blago pa je higiensko pripravljeno z manj delovne sile. V ljubljanskem podjetju »Embalirka« med drugim pakirajo sladkor v posebne majhne zavitke, ki jih dobijo gostje v kavarnah in restavracijah poleg kave ali čaja. Sodoben stroj, pri katerem dela ena delavka, izdela zavitek in ga napolni z določeno količino sladkorja.
Foto: Z. Deniša

Kdaj bo zavladal mir med avtobusi?

Peljem s hitrostjo 80 km na uro. Zadaj pelje avtobus in se mi bliža. Švigne mimo mene; pritisnem na plin. — Kazalec na brzinomeru se pomakne na 90 in se naglo oliža številki 100. Avtobus se oddaljuje, dokler ne izgine za bližnjim ovinkom.

Dovoljena maksimalna hitrost 70 km na uro? Cestnoprometne predpise so pomendrala kolesa drvečega vozila.

»Govorimo lahko samo o golem naključju,« je dejal eden izmed naših prometnih strokovnjakov, »da doslej še ni bilo pri nas nobene avtobusne nesreče, v kateri bi izgubilo življenje kakih trideset ljudi.«

»Naši organi na cestah so zelo strogi in redno kaznujejo tiste, ki kršijo prometne predpise,« pravijo na Tajništvu za notranje zadeve v Ljubljani.

»Zakaj pa potem še vedno toliko prekrškov?«

»Vzrokov je več. Čeprav je število mandatnih kazni izredno veliko, je višina takšne kazni še vedno precej nizka. In miličniki končno tudi ne morejo stati za vsakim konfinom. Sicer pa na naših cestah ne bo pravega reda vse dotlej, dokler ne bodo skrbela za red tudi avtobusna podjetja sama in dokler se ne bo dvignila zavest in kultura voznikov samih.«

Podjetje in voznik?

»Pri nas ne dajemo nobenih navodil, na osnovi katerih bi lahko prišlo do raznih nepravilnosti,« so dejali v enem izmed avtobusnih podjetij.

»Kaj pa vozni redi? Ali so mogoče vozni redi tako napeti, da so vozniki prisiljeni loviti minute z velikimi brzinami?«

»Vozni redi niso prenapeti. Dobro smo jih proučili in uredili tako, da nikjer ni potrebna pretirana brzina. Krivi pa so večkrat vozniki sami, ki se na kaki postaji zadržijo dlje, kakor je predvideno po voznem redu. Potem pa skušajo ujeti izgubljeni čas s hitro vožnjo.«

»Zakaj pa avtobusi prehitevajo drug drugega?« Prehitevanje sicer ni prekršek, vendar ne bi bilo potrebno, če bi se vsi držali voznih redov in če bi vozili s predpisano hitrostjo. Na to vprašanje v podjetju niso dali določenega odgovora. Z njim zadenemo že na širši problem, ki ni stvar samo enega podjetja, ampak najbrž vsega našega avtobusnega prometa. Gre za pojav, ki naj ga ponazori tale primer:

Avtobus podjetja A odpelje po voznem redu s postaje ob 12. uri. Avtobus podjetja B bi moral odpeljati četrt ure prej. V razdobju četrt ure naj bi se nabralo na postaji toliko potnikov, da bi bila vožnja avtobusa A rentabilna. Ampak — avtobus B čaka. Namenoma odpelje z desetminutno zamudo, samo zato, da pobere potnike avtobusu A, ki trpi zaradi tega znatno gmotno škodo. To pa še ni vse. Avtobus A hoče pridobiti izgubljeno. Zapodi se za avtobusom B, skuša ga dohiteti in pripeljati na naslednjo postajo pred njim in mu pobrati potnike. Medtem pa potniki v obeh avtobusih niti ne vedo, da so samo plačilne lutke v brezobzirni konkurenčni dirki, ki je v bistvu dirka na življenje in smrt.

»Prav nič ne koristimo niti sebi niti potnikom, če si prizadevamo uspeti z nesolidnim poslovanjem,« zatrjujejo tako v enem kakor v drugem avtobusnem podjetju. Takole pravijo: »Podjetje bo imelo korist samo tedaj, če bomo poslovali pravilno, če bodo naše usluge kvalitetne in če bodo imeli naši uslužbenci pravilen odnos do potnikov. Če ugotovimo nepravilnosti, tedaj kličemo krivce na odgovornost.«

Če bi sodili po izjavah zastopnikov vseh podjetij, potem bi prišli do prepričanja, da je vse v najlepšem redu. Avtobusi pa vendarle drve, prehitevajo se in tekmujejo med seboj, kateri izmed njih bo dosegel večji finančni uspeh.

»Takšne pojave si prizadevamo omejiti kolikor moremo,« so dejali zastopniki Sekcije za Slovenijo pri Svetu za cestni promet Zvezne prometne zbornice. »Resnici na ljubo po bodi povedano, da je grobih prometnih prekrškov in surovih pojavov konkurenčnega boja zdaj že nekoliko manj, kot jih je bilo poprej.«

»Ali menite, da je konkurenca škodljiva?«

»Nikakor ne. Če konkurirajo podjetja med seboj z nizkimi cenami, z udobnejšim prevozom, z boljšim odnosom do potnikov in z varnejšo vožnjo, potem je takšna konkurenca koristna in spodbudna.«

»Kakšni pa so konkurenčni pojavi, ki jih imate za škodljive?«

»Recimo na primer, če podjetje določi čas odhoda svojega avtobusa samo nekaj minut pred odhodom avtobusa konkurenčnega podjetja z namenom, da mu prevzame potnike; to je pogost primer. Zbornica meni, da je treba vozne rede sestaviti tako, da ne škodujejo nikomur.«

Da bi čimbolj omejili pojave nelojalne konkurence, so se avtobusna podjetja letos sporazumela, da o novih voznih redih ne bodo več razpravljala na skupnih sestankih zastopnikov vseh podjetij tako, kot so delala doslej. Takšni sestanki so namreč nudili precej možnosti za špekulacije. Nekatera podjetja so čakala s svojimi predlogi tako dolgo, dokler niso izvedela za načrte svojih konkurentov. Potem pa so določila vozne rede svojih linij tako, da so pošteno hodila v zelje ostalim podjetjem.

Da bi se izognili takšnim neprijetnostim, bodo podjetja odslej pošiljala predloge svojih voznih redov pismeno. Posebna zbornična komisija bo predloge pregledala, jih vskladila in šele potem bodo dala podjetja končne pripombe. Ko bo potrdil vozni red (ki se menja vsakih šest mesecev) še Sekretariat za promet Izvršnega sveta LRS, ne bodo mogla podjetja na že vzpostavljenih progah vpeljati nobenih novih linij vse do potrditve novega voznega reda. (Op.: proga je pot, po kateri teče več linij).

S tem ukrepom bodo odpravili nekaj težav, še zdaleč pa ne vseh. Še vedno bo ostalo odprto vprašanje zamujanja in prehitevanja; še vedno se lahko zgodi, da avtobus, ki pelje na direktni liniji, ustavlja tudi na vmesnih postajah in pobira potnike lokalnim avtobusom . . .

»Takšne nepravilnosti bomo odpravil šele takrat, ko bomo imeli prometno inspekcijo,« pravijo na Zbornici za cestni promet. Prometna inspekcija naj bi strogo kaznovala vse prekrške. Zanimivo je, da se zanjo navdušujejo prav vsa avtobusna podjetja v Sloveniji. Vprašanje pa je, če ni ta — v bistvu sicer pozitivna težnja — odraz njihove nesposobnosti, da sedejo za zeleno mizo in rešijo tiste probleme, ki škodujejo njihovemu poslovanju in medsebojnim odnosom. Čeprav se utegne spremeniti prometna inspekcija v močno silo, bodo po vsej verjetnosti ostali odnosi med avtobusnimi podjetji še vedno neurejeni in — neprijateljski. Dokler ne bomo ukrenili nekaj tudi v tem pogledu, bo delo prometne inspekcije precej težavno . . .

Vprašanje je, če se so bo število prekrškov v resnici tako skrčilo, da ne bodo povzročali več glavobola niti podjetjem niti organom TNZ. Mogoče pa je ključ za rešitev tega problema vendarle v podjetjih samih. Pravijo, da riba pri glavi smrdi; če je to res, potem bi se morali boriti tudi proti vzrokom, ne pa samo proti posledicam.

N. Isajević

NA ROB SEJE OBČINSKEGA LJUDSKEGA ODBORA SEVNICA

Neizdelani koncepti

Sestavek govori o nekaterih pripombah in mislih, ki so se nabrale v novinarjevi beležnici na nedavni seji Občinskega ljudskega odbora Sevnica. Govori pa tudi o nekaterih problemih v dejavnosti sevniškega ljudskega odbora, ki niso bili na dnevnem redu seje, a so se pokazali v razpravi in ob njej nekako — med vrsticami.

Zbor proizvajalcev je moral čakati z začetkom seje, ker ni bil sklepčen. Nato je vendarle prišel manjkajoči odbornik. Hkrati pa smo slišali takšnole opravičilo, ki ga je sporočil eden izmed odbornikov, ki je privatni obrtnik:

»Zaradi tistih nekaj sto dinarjev se mi ne splača zapreti delavnice!«

•

To kaže, da bodo morali volivci in politične organizacije v sevniški komuni pri naslednjih volitvah v občinski ljudski odbor bolj pretehtati kandidate za odbornike.

Na ločeni seji je zbor proizvajalcev razpravljal in sklepal o ureditvi nekaterih problemov s komunalnega in šolskega področja. V razpravi pa je — lahko bi rekli — življenje samo potisnilo v ospredje predvsem nekatere druge probleme, ki jim sestavljavci — vsaj to pot — niso namenili nobene točke dnevnega reda. Slišali smo odbornike Krmeljčane, ki so govorili o problematiki rudnika. Trg išče kvalitetnejši premog, zato krmeljski rudnik svojega težko spravlja v denar. Seveda se to pozna na osebnih dohodkih rudarjev. Lani je znašal povprečni mesečni osebni dohodek na zaposlenega okrog 22.000 din, letos pa 19.000 din. Kolektiv razume vzroke svojih težav in so se nekateri nalog lotili tudi s prostovoljnim delom, da bi si olajšali položaj.

»Neprijetno pa vpliva na nas to, ko poslušamo, da so v nekaterih podjetjih okrog nas letos izredno povečali osebne dohodke, ne da bi ustrezno povečali proizvodnost in proizvodnjo,« je dejal odbornik — Krmeljčan.

To je sprožilo razpravo — izven dnevnega reda — o gospodarjenju s skladi v nekaterih podjetjih v občini. Eden izmed navzočih je povedal primer, ko je podjetje lani imelo v tem času v skladih kakih 30 milijonov din, letos pa ima le kake dva milijona. Nekatera podjetja gospodarijo z zelo kratkovidno pametjo: na račun ostalih skladov močno povišujejo osebne dohodke, ne da bi ustrezno povečali tudi proizvodnost.

Zbor proizvajalcev je zato naročil gospodarskemu oddelku ljudskega odbora, naj pripravi za prihodnjo sejo pregled nad gibanjem osebnih dohodkov in ostalih skladov v podjetjih in poročilo o sestavljanju pravilnikov o notranji delitvi dohodka.

Ta razprava in sklep sta pravzaprav hkrati tudi opozorila sestavljavce dnevnega reda te seje, da so prezrli enega izmed najbolj aktualnih problemov v komuni. Zatrjujejo, da slcer zbor proizvajalcev dvakrat letno razpravlja o problemih podjetij in da je poleti pozval gospodarske organizacije, naj čimprej začno sestavljati pravilnike o notranji delitvi dohodka. Toda razprava na tej seji je pokazala, da to ni dovolj in da ljudski odbor še ne igra zadostne vloge pri usmerjanju gospodarske politike v komuni. Da bi lahko opravljal to nalogo, bi moral predvsem tudi bolj izdelati koncepte svoje gospodarske politike. Pogrešajo pa tudi — kot še v mnogih drugih komunah — solidnih, globljih analiz posameznih gospodarskih vprašanj. Uslužbenci na ljudskem odboru tej nalogi niso kos, zlasti še, ker si jih je letos že več poiskalo druge zaposlitve. Bolj se bo treba osloniti na družbeno knjigovodstvo in ga usposobiti za potrebe komune.

V razpravi o komunalnih problemih je bila nekajkrat omenjena tudi sevniška stanovanjska skupnost. Sodeč po teh razpravah ta stanovanjska skupnost tudi še nima dovolj jasnega koncepta, ker prevzema nekatere komunalne naloge. Morda delo ma tudi zato, ker je komunalno podjetje na slabih nogah? Oo taki usmeritvi pa je nevarnost, da se stanovanjska skupnost ne bo dovolj lotevala svojih najvažnejših nalog, ki so jo prikličale v življenje.

Dostikrat pridejo zelo pomembni problemi na dnevni red sej šele pod »razno«. Tako se je zgodilo tudi na omenjeni seji sevniškega zbora proizvajalcev, ko so odborniki dobili informacijo o ugotovitvah posebne komisije za proučitev problemov v komunalnem podjetju. V tem podjetju so prišli zaradi neurejenih odnosov in slabega gospodarjenja — torej po lastni krivdi — tako daleč, da so že drugi mesec morali dobiti denar za izplačilo osebnih dohodkov iz občinskega rezervnega sklada. S svojimi slabostmi in nepravilnostmi je to podjetje prišlo v ostro nasprotje z interesi prebivalcev in ostalih podjetij v komuni. To kliče po nujni primerni akciji komune. Vsekakor pa bi moral zbor proizvajalcev o razmerah v tem podjetju razpravljati — toda ne pod točko »razno«. Kljub temu, da je za razpravo zmanjkalo časa, so nekateri odborniki s konkretnimi primeri na kratko osvetlili slabo delo v podjetju. Zbor proizvajalcev je nato sklenil, da je treba dobiti prek družbene evidence v banki analizo finančnega poslovanja tega podjetja.

Na skupni seji obeh zborov so sklepali o razrešitvah in imenovanjih. Pozornost je vzbudilo to, da nekaterih, tudi vodilnih uslužbencev na ljudskem odboru niso imenovali na podlagi razpisa. Taka praksa ni niti demokratična niti koristna. Tudi v sevniški občini je slišati mnenja, da bi razpisi prejkone omogočili kvalitetnejši izbor uslužbencev na ObLO.

Tudi seja ObLO Sevnica je nakazala problem, ki ga čutijo vsi ljudski odbori. Dnevni red ločenih sej obeh zborov je obsegalo 11 točk (v glavnem sprejemanje odlokov, ki urejajo nekatere komunalne in šolske probleme), na skupni seji pa je bilo 16 točk dnevnega reda odmerjeno razrešitvam in imenovanjem (ki so jih sprejeli brez razprave) in le zadnja točka je bila namenjena pomembnejšemu problemu (avtomatizaciji telefonske mreže). Skupno torej 28 točk dnevnega reda (znani pa so primeri s sej drugih ljudskih odborov, ko je dnevni red obsegal celo do 60 točk). Ob taki gneči v dnevnem redu ni moč v osrednjem organu mehanizma samoupravljanja v komuni temeljito obravnavati poglavitnih problemov, kot se je jasno pokazalo tudi na omenjeni seji. Uradnemu konjičku se mudi, ob tem pa ne čuti dovolj močno glavnih življenjskih problemov v komuni.

Čas je že, da prenesemo nekatere manj pomembne zadeve (n. pr. razna imenovanja, izrekanje soglasij itd.) na svete ljudskih odborov in na druge organe.

Miro Zakrajšek

Še vedno suho

V kosovsko-metohijski oblasti še vedno uporabljajo za jesensko setev samo težke traktorje. Štiri mesece je trajala huda suša in šele nedavno je dež omogočil znatno pospešiti setev. Po dežju je pšenica na 1000 ha, posejana že prej, naposled vzkliila. Dežja pa je bilo premalo, da bi omogočil normalno jesensko setev. Na vsem področju suša še vedno pritiska in setev se še ni razmahnila. V srednjem in zahodnem delu Bosne in Hercegovine je je te dni precej deževalo, v žitorodnih krajih Semberije in Posavine, kjer je zemlja najbolj izsušena, pa so bile padavine neznatne. Kmetovalci Bosne in Hercegovine so komaj čakali, da je dež za silo namočil zemljo.

Gibanje ladij Splošne plovbe

LINIJA

BLED je 2. novembra izplul iz Kopra proti New Yorku

BOHINJ je 1. novembra priplul v Solun, kjer iztovarja

BOVEC iztovarja in natovarja v lukah vzhodne obale Amerike

TRAMPERJI

BELA KRAJINA je 29. oktobra priplula v New Orleans, kjer natovarja

BIHAČ bo 7. novembra priplul v Barletto

DUBROVNIK iztovarja v Emdenu

GORANKA natovarja na Reki

GORENJSKA je 2. novembra izplula iz Jurjevega za Larnaco in Alexandrijo

GUNDULIČ natovarja v lukah zahodne obale Amerike

KOROTAN natovarja v japonskih lukah tovor za Ameriko

LJUBLJANA iztovarja v Pločah

MARTIN KRPAN pluje proti Pireju

PIRAN je na poti proti Rotterdamu, kamor bo priplul 10. novembra

POHORJE bo 3. novembra izplul iz Benetk za Eleusis

ROG natovarja v Magalore

RUDJER BOŠKOVIČ pluje iz Japonske proti zahodni obali Amerike

SLAVONIJA bo 3. novembra priplula v Aden

TRBOVLJE bo na poti proti Sredozemlju 4. novembra plul skozi panamski prekop

ZELENGORA je 31. oktobra priplula v Alexandrijo, kjer natovarja.

Pisma bralcev

Spomenik, ki ni spomenik

Tovariš urednik!

V nedeljo sem bral v vašem listu prispevek B. Pogačnika z naslovom »Spomenik, ki ni spomenik«. V njem se je vaš sodelavec dotaknil stvari, ki mi je bila tudi samemu že večkrat v mislih.

Gre za spomenike NOB, spomenike, posvečene borcem in drugim žrtvam, padlim za našo svobodo, gre za plemenita znamenja, ki tako ali drugače obeležujejo spomin na naš boj in zmago, na veliko epopejo vstaje in revolucije. Mnogo je takih pomnikov po slovenskih krajih — saj ni koščka naše domovine, ki ne bi bil prispeval svojega deleža, ni pedi naše zemlje, na kateri se ne bi bili borili in tudi umirali junaški sinovi našega ljudstva.

Res, toliko je bilo slovenskih junakov in trpinov — in tudi takih, ki jim niti imena ne vemo — da nikoli ne bi utegnili niti z najskromnejšim kamnom počastiti slehernega izmed njih. A to tudi ni potrebno. Njihov spomin je najtrdneje ohranjen v našem spoštovanju in ljubezni, v njihovem izročilu, ki ga zvesto izpolnjujemo, v naši stvarnosti, ki pomeni uresničevanje njihovih sanj.

Ne rečem, da so zaradi tega spomeniki odveč. Nasprotno — primeri po vsem svetu nas uče, da je dober, lep spomenik lahko svojevrsten, čudovit in edinstven, pač umetniški izraz neke pietete in volje, nekega duhovnega okolja in ustvarjalne moči, vsega tega hkrati. Takih spomenikov Slovenci nismo imeli — za to nismo imeli materialnih pogojev, nismo imeli svobode, zlasti pa nismo imeli zgodovine, ki bi jih navdihovala in iz njih spet odsevala.

Danes vse to imamo — in še predvsem imamo zgodovino, svojo narodnoosvobodilno borbo. V slavnih dogodkih, o vseh ljudeh in v svojih čustvih imamo mogočno moč, ki je morda ne bi mogli izčrpati v tisoč razsežnih podobah. Toda zaradi tega ne smemo biti lahkomiselni ali nestrpni. Z množično, »kampanjsko« akcijo ne bomo prišli daleč, s takim ravnanjem zapravljamo svoje materialno in moralno bogastvo. Lahko pa en sam spomenik, če je zrasel iz poštene zamisli in zrelega preudarka, mnogo pove — celemu narodu v zadoščenje in ponos. Nikakor tudi ni bistveno, ali je spomenik velik ali majhen, zelo pa je važno, če naj ustreza svojemu imenu in namenu, da ima jasen pečat resnobe in slovesnosti, ki temelji na lepoti.

B. Pogačnik je napisal svoj protest, ko je videl spomenik v Dvoru pri Žužemberku. Resnici na ljubo je treba povedati, da je po naših krajih še nekaj podobnih. Se pravi nepomembnih, nelepih, neprimernih. In zato odvečnih.

Kako so nastala ta nesrečna znamenja? Gotovo z dobrim namenom in v dobri veri naročnikov. A vsakdo pač nima dovolj izostrenega okusa, da bi lahko zanesljivo odločal o javnih monumentih, in morda tudi ne zmožnosti, da bi iz bežnega osnutka dogledal realno podobo končnega izdelka. Največkrat je takšnim nazovi spomenikov najbrž botrovala tudi naglica. Na vso srečo pa takšno napako lahko tudi zelo hitro popravimo.

Pri spomenikih NOB — pri teh dragocenih simbolih — ne smemo biti površni, temveč moramo biti natančni in odločni. In pietete ne smemo mešati z napačno sentimentalnostjo. Kako bodo drugi pojmovali in spoštovali naše vrednote, če jim z naivnim, nedomišljenim ravnanjem oziroma ponazarjanjem — pa čeprav samo na videz — sami zbijamo ceno? Spomenik, ki je zgolj formalnost, ki je v svojem likovnem pojavu očitno prazen, lahko morda v nas, ki smo živi priče tistih dni, še nekako obudi znana doživetja, toda kaj bo sporočal zanamcem? In kaj bi s spomenikom, ki nas zmeraj, kadar gremo mimo, boleče opozarja na razliko med idejo, ki jo nosimo v sebi, in med zavoženim izdelkom nevešče roke? Kaj bi z njim? Podrimo, odstranimo ga! Tako si bomo olajšali srce in prihranili delo, ki bi ga sicer — z začudenim nerazumevanjem in tihim sramom — morali opraviti prihodnji rodovi namesto nas.

Taka je moja misel, tovariš urednik. In prepričan sem, da jo boste — če sem jo le dobro izrazil — tudi vi podprli.

Tone Viršec,
Ljubljana

Tako mi je oče svetoval

Tovariš urednik!

Pred dnevi sem brskal po starih papirjih, pa sem našel listič z dne 30. X. 1959, ki ga tistikrat nisem odposlal. Če želite, ga lahko objavite:

»Uredništvu dnevnika »Slovenski poročevalec«, Ljubljana! Na Vaš poziv Vam pošiljam za dan varčevanja članek o svojih izkušnjah pri varčevanju. Moj oče je bil zelo varčen in natančen kmet. V prvem razredu srednje šole mi je izročil majhno beležnico in mi naročil, naj vanjo zapišem vsak najmanjši izdatek. Ko bom prišel na počitnice, mu jo bom pokazal, da bo videl, kako gospodarim z denarjem, ki mi ga bo pošiljal. Pripomnil je, da se bom tako privadil varčevanju, ki je potrebno prav toliko kot vse drugo, kar se bom naučil v šoli.

Tega nasveta sem se držal vse življenje. Vsak mesec sem točno vedel, za kaj sem izdal denar — pametno ali po nepotrebnem. Vsak naslednji mesec pa sem pazil, da sem izdal čim manj denarja za nepotrebne stvari. Nasledek tega je bil, da sem imel vedno pri sebi nekaj denarja, moji prijatelji pa ne vedno.

Zato tudi mladim nečakom, ki se osamosvajajo, podarim majhen blagajniški dnevnik, seveda z naročilom, naj ga pametno uporabljajo. Če mi ga konec leta pokažejo, dobijo nagrado.

Tako blagajniško knjigo s primernim poukom sem nekoč dal nečaku, ki je prevzel kmetijo, pa mi je letos zatrdil, da brez nje ne bi mogel dobro gospodariti.

Mladini priporočam, naj se ravna po mojih izkušnjah, saj pregled nad izdatki zagotavlja varčnost — le-ta pa je podlaga za blaginjo.

Otroci, kar danes — čimprej! — po blagajniško knjigo!

Mirko Rajh,
Bistrica, pošta Ruše.

S prijetno in nazorno napisanim pismom se strinjamo, imamo le majhen dodatek: blagajniško knjigo in še HRANILNO KNJIŽICO, pa bo gospodarjenje še koristnejše!

Ljudi bi bilo treba vprašati

Tovariš urednik!

Pred dnevi je Vaš list objavil novico, da je delavski svet tovarne Litostroj sklenil, da s 1. decembrom letos ukine kino Litostroj. Ta sklep utemeljuje s tem, da se bo v sedanje prostore kino dvorane preselila Industrijska šola, ki ima nove prostore v sosednji stavbi, v to pa naj bi se selil oddelek, ki ima sedaj prostore pri Gospodarskem razstavišču, v prostore na GR pa uprava za dela v zvezi s podvozom.

Ne vem sicer, ali je DS za tako odločitev pristojen, če pa je, pa bi moral vsaj vprašati za mnenje ljudi, zlasti pa terenske organizacije, katerih člani obiskujejo kino predstave. Znano je, da je v Zg. Šiški to edina dvorana, na katero je navezanih mnogo stanovalcev novih naselij, kot so tereni Litostroj, Šercerjevo, novo naselje ob Šišenski cesti in celo Dravlje. Ne motim se, če trdim, da je na to dvorano in na predstave v njej navezanih vsaj 10.000 prebivalcev. Mnogi prihajajo celo iz mesta. Pomisliti je potrebno tudi, da je dvorana služila za razne proslave in zborovanja ob raznih priložnostih. Če bi bil kino samo za kolektiv Litostroja, potem naj DS kar sklepa o njegovi usodi.

Točno je, da je dvorana v stavbi, ki spada k Litostroju, toda to še ne pomeni, da je mogoče take odločitve lahko sprejemati brez mnenja ljudi, terenskih organizacij ali vsaj brez prave obrazložitve. Kino podjetje s svojimi uslugami opravlja namreč važno kulturno poslanstvo, saj širi med ljudmi kulturo in druge dobrine. Zato je treba dobro premisliti, preden se za kaj takega odločamo. Ali res ni mogoče najti drugih prostorov za potrebe oddelka Litostroja, oz. za potrebe uprave za izdelavo podvoza. Mislim, da je laže najti pisarniške prostore kot pa kino dvorano. Res pa je, da je laže kino dvorano vzeti, kot potruditi se za drugačno rešitev.

Mislim, da je želja prebivalcev, da se o tem pogovorijo in skušajo ustreči njihovim upravičenim željam. Če bi bila zgrajena nova dvorana ob Celovški cesti, bi prebivalce to prav gotovo ne motilo. Prav bi bilo, da bi o tem razvili pogovor, ki bi skušal najti boljšo rešitev.

Zdravko Vidrih,
M. Vrhovnikove 24

Kakšne so teze za reformo gimnazije?

Tovariš urednik!

V zadnjem času sem v DELU večkrat bral, kakšna so stališča tega ali onega foruma do tez za reformo gimnazije, ki jih je izdelal Svet LRS za šolstvo. Ne vem, ali sem stvar prezrl ali kaj, vendar ne vem, kdaj ste pisali o tem, kakšne so pravzaprav te teze. Tako ne vem, za kaj gre, in ko sem vprašal koga drugega, sem videl, da je z njim prav tako. Reforma gimnazije je prav gotovo zelo zahteven problem. Od tega, kako ga bomo uredili, bodo odvisne v resnici velike stvari. Zdi se mi prav, da bi bili državljani o tem, kaj se pripravlja, obveščeni, preden postane zadeva dokončno dejstvo. Nadalje me zanima, s kakšnim aktom bo dobila reforma gimnazije zakonsko veljavo.

France Kožar,
Lj., Herbersteinova

Pripomba uredništva: O tezah za reformo gimnazije smo že pisali, prvikrat pred nekaj meseci. Da bi pa ustregli tistim, ki so to prezrli ali jim je ušlo iz spomina, bomo te dni opisali teze še enkrat na strani kulturne rubrike, in sicer obširneje, kot bi to mogli storiti v stolpcih, namenjenih pismom bralcev.

● **ROG. SLATINA**

OKREPITEV PROIZVODNJE V STEKLARNI

Še ni tako dolgo, ko so v steklarni »Boris Kidrič« v Rogaški Slatini zgradili tretjo peč, ki je nedvomno omogočila okrepitev proizvodnje. Z novo organizacijo dela in snovanjem ekonomskih enot so letos močno povečali storilnost in so vzporedno s tem narasli tudi osebni dohodki, ki znašajo povprečno 30.000 dinarjev. Še boljše pogoje pa si bo ostvaril delovni kolektiv, ko bo proizvodnja še večja.

Kmalu nameravajo graditi še četrto steklarsko peč. Pred kratkim so pripojili tudi steklarski obrat v Slovenski Bistrici v sklop rogaške steklarne, ki bo po rekonstrukcijah, kot predvidevajo, zmogel nadaljnjih 550,000.000 dinarjev bruttoproizvoda. To so vsekakor lepi obeti za razvoj steklarske industrije na Štajerskem. Ir

V sredo, 1. novembra so v vojašnici Borisa Kidriča končali šolanje gojenci zadnjega letnika. Novim podporočnikom je v imenu vrhovnega komandanta maršala Tita čestital generalpolpolkovnik Velimir Knežević. Na sliki: Mlademu oficirju čestitajo sorodniki. Foto: E. Kaše

V GORIŠKI OBČINI KMETIJSTVO NA TREH TIRIH

Nujno je treba izdelati enoten osnovni gospodarski načrt

Krivično bi bilo trditi, da se zadruge in posestva niso prizadevala za napredek kmetijstva, saj so v letih po osvoboditvi dosegla prav lepe uspehe. Pogoji doseženo razvojne poti pa terjajo kvaliteten korak naprej, vsaj pri izdelavi enotnih osnovnih gospodarskih načrtov za povečanje kmetijske proizvodnje. O tem zadružne organizacije, kolektivi družbenih posestev in njihovi samoupravni organi v tem času veliko razpravljajo.

Zastopniki KZ Kanal in Levpa so predlagali, da bi bilo najbolje spojiti obe zadrugi v KZ Nova Gorica, ki naj bi tako bila močna gospodarska enota. Del področja KZ Kanal, LIG, pa naj bi spojili z briškimi zadružnimi organizacijami, ki bi s tem dobile močnejšo krmsko osnovo za živinorejo. S tem bi si med drugim zagotovili tudi večjo proizvodnjo organskega gnoja, brez katerega si ne moremo misliti napredka v vinogradništvu in sadjarstvu. Oba kraja sta tudi teritorialno povezana.

Vse to področje je treba obravnavati kot celovitost, ki po logiki perspektivnega razvoja terja tudi združitev kmetijskih zadrug Kojsko in Dobrovo ter zadružnega vinarstva z moderno vinsko kletjo. Sedaj v Brdih gospodarijo po treh tirih in, če k temu pristejemo še zasebne kmetovalce, celo po štirih. V Dobrovem imata na primer zadruga in posestvo v neposredni bližini strojni park, skladišča in hleve. Vse kmetijske gospodarske organizacije žele obnoviti vinograde in sadovnjake in si, vsaka po svojih močeh, prizadevajo dobiti sredstva za uresničenje tega. Pobude so zdrave, a sile se cepijo. Z združenimi močmi bi pri obnovi doslej lahko storili že več. Primer slabega gospodarjenja v Brdih pa je moderna predelovalna vinska klet, za katero zadruge odkupujejo grozdje in mošt od kmetov. Z združitvijo bi odpadlo posredništvo in birokracija. Podobno je tudi s sadjem, ki ga poskušajo prodajati vsak po svoje. Po letošnjih trpkih izkušnjah bo vsekakor treba izboljšati komercialno službo. Našteli bi lahko še nekaj dejstev, ki naravnost kriče po združevanju sil. O vsem tem naj zadružniki dobro premislijo. Odločijo naj se za izdelavo enotnih osnovnih načrtov, tudi če zaradi objektivnih in subjektivnih činiteljev še ni pogojev za spremembo sedanjih organizacijskih oblik.

Enotni načrti so potrebni tudi za KZ Gorico in Kmetijsko vrtnarsko zadrugo Šempeter. Na tem območju ima svoje površine tudi Splošno kmetijsko posestvo Gorica, ki ima v načrtih tudi gradnjo sodobne vinske kleti. Za odpravo dosedanjih neprilik ob prodaji tržnih presežkov kmetijskih pridelkov pa se že pripravljajo za skupno neposredno prodajo na trgu. -jp

Vsako leto hitrejši razvoj kmetijstva

Razširjena dejavnost Okrajne kmetijsko gozdarske zbornice v Mariboru

Na izrednem občnem zboru Okrajne kmetijske gospodarske zbornice v Mariboru so pri oceni dejavnosti kmetijskih gospodarskih organizacij v letošnjem letu opozorili na napake in slabosti ter proučili smernice za nadaljnje delo, nekatere naloge za prihodnje mesece pa tudi konkretizirali. Razen tega je občni zbor sklenil, da bo s 1. novembrom zbornica prevzela vse uslužbence Okrajne zadružne zveze v Mariboru, ki bo takrat praktično nehala delovati, formalno pa jo bodo ukinili na njenem prihodnjem in hkrati zadnjem občnem zboru.

Doslejšnji predsednik Okrajne kmetijske gozdarske zbornice Jože Globačnik je v uvodu pojasnil, da je ob ustanovitvi zbornice bila še potrebna tudi zadružna zveza. To je bilo namreč v času največje reorganizacije kmetijskih zadrug, ki so se pozneje organizacijsko in gospodarsko že precej utrdile. Zato je v Mariboru dozorelo mnenje, o katerem razpravljajo tudi drugod, da zadružna zveza ni več potrebna, ker bo lahko vse naloge v kmetijstvu uspešno opravljala zbornica z raznimi, že ustanovljenimi kmetijskimi ustanovami.

V poročilu in razpravi o letošnji dejavnosti kmetijskih gospodarskih organizacij v mariborskem okraju so ugotavljali velik napredek, vendar pa tudi še velike slabosti. Letos kmetijstvo še ni doseglo predvidenega povečanja proizvodnje, kar je moč delno opravičevati s tem, da tudi za investicije ni porabilo niti polovico predvidenih sredstev, ker ni dobilo dovolj kreditov. Proizvodni uspehi pa bi bili večji, kot so, če bi vse kmetijske zadruge in družbena posestva posvetila ustanavljanju ekonomskih enot in pripravam pravilnikov o delitvi dohodka in osebnega dohodka enako skrb, kot jih je nekaj, ki imajo to že precej dobro urejeno.

Med drugim so na občnem zboru močno poudarili, da letošnji uspehi pri jesenski setvi ne smejo uspavati vodstev in delovnih kolektivov kmetijskih zadrug in družbenih posestev, češ da bo v prihodnje šlo laže ali kar samo, zakaj njihove naloge bodo vsako leto večje — kmetijstvo se namreč mora razvijati mnogo hitreje kot v minulih letih, ko je bilo treba delati različne poizkuse, ker so za to že ustvarjeni ugodni pogoji. J-k

● **MARIBOR**

VEČ KOT DESET MILIJONOV DINARJEV VLOG

Dne 31. oktobra — na mednarodni dan varčevanja je bilo v Mestni hranilnici v Mariboru zelo živahno. Od jutra do večera so prihajali mlajši in starejši vlagatelji, da bi na ta dan svoje prihranke vložili v Mestni hranilnici. Uslužbenci in uslužbenke so imeli ves dan polne roke dela predvsem z mlajšimi vlagatelji, ki so prinesli svoje hranilnike s prihranki. V Mestni hranilnici so ves dan našteli 1039 strank, ki so vložile 10,845.000 din, kar je skoraj dva milijona več kot lani. V Mestni hranilnici so pripravili vsem vlagateljem majhno presenečenje, saj je vsak obiskovalec dobil spominski koledar s poštevanko in urnikom, pivnike, svinčnike in nekatere druge drobne predmete, ki bodo predvsem mladino spominjali na mednarodni dan varčevanja in na potrebo po varčevanju. K.

● **SVINO POD MATAJURJEM**

VODOVOD SO DOBILI

Vas Svino pod Matajurjem je majhno naselje. Sredi oktobra 1943 so ga nemška letala bombardirala, ker je bilo v njem osrednje partizansko skladišče. Vas so obnovili, sedaj pa so vaščani zgradili še vodovod. S strokovnim delom in materialom jim je pomagal občinski ljudski odbor. V nedeljo je bila otvoritev, ki se je razvila v pravi vaški praznik z gasilskimi vajami in kulturno-zabavnimi prireditvami. -jp

Pomenki

Državljani so na zadnjih zborih volivcev v Rogaški Slatini razpravljali o kritičnem stanju šolskega pouka v dotrajani osnovni šoli »Borisa Kidriča«. Naprosili smo šolskega upravitelja te šole **Franca Kulovca**, *naj nam pove nekaj podrobnosti o stanju na tej šoli.*

— Težave imamo pri pouku — je začel — ker delamo v 140 let stari šoli, ki je v vseh učilnicah podprta z železnimi in lesenimi stebri. Je namreč nevarnost, da bi se v nasprotnem primeru zrušili stropi. Gradbena in sanitarna inšpekcija okraja Celje sta že decembra 1960 prepovedali pouk, v kolikor ne bi takoj v počitnicah podprli stropov. Na šoli imamo 350 otrok v 13 oddelkih in samo v petih učilnicah. Nimamo fizikalnega in kemičnega kabineta ter lastne telovadnice. Pri telovadbi gostujemo v telovadnici Partizana trikrat tedensko. Tehnični pouk izvajamo v bodočem Domu Ljudske tehnike. V stanovanju šolskega upravitelja je šolska mlečna kuhinja, učilnica posebnega oddelka in majhen prostor za pisarno. Novo šolo so nameravali zgraditi že leta 1901, kar dokazuje obstoječa kronika.

Zaradi kritičnega stanja je občinski ljudski odbor Šmarje pri Jelšah imenoval iniciativni gradbeni odbor

s predsednikom inž. Vojo Džinovskim na čelu. Ta odbor je že izbral lokacijo na prostoru med sedanjo šolo na predlog inž. arh. Klajiča, ki bo urejeval tudi zdravilišče Rogaška Slatina. Obstoječi predlog urbanističnega načrta Rogaške Slatine pa predvideva gradnjo nove šole s 25 učilnicami v nižinskem predelu pod stanovanjskim blokom steklarne. Ta prostor pa po mojem mnenju ne ustreza, ker je močviren in preblizu železniške proge in ceste. Razen tega pa bi morali regulirati tudi potok, ki ob nalivih poplavlja. Strokovnjaki so že ugotovili, da bi bila za gradnjo na tem mestu potrebna velika finančna sredstva za pilotiranje. Prebivalci so pripravljeni za novogradnjo šole prispevati material in pomagati s prevozi in prostovoljnim delom. Tudi delovni kolektiv steklarne »Boris Kidrič« in drugi delovni kolektivi bodo prispevali finančna sredstva za začetek gradnje. V novi šoli bi uredili tudi poseben prostor kot muzej revolucionarju Borisu Kidriču - Petru in književniku Francu Kidriču, ki sta obiskovala to šolo.

Ker imamo na šoli glasbene pedagoge, smo občinski odbor na dolgoletno željo prebivalcev zaprosili za odločbo o ustanovitvi nižje glasbene šole. Občina je naši prošnji ustregla ter bomo imeli pouk na tej šoli v popoldanskih in večernih urah. Občinski ljudski odbor je prav tako sklenil, da ustanovimo v Rogaški Slatini tudi posebno šolo, ker imamo defektologa. V prvi oddelek te šole je okrajna komisija že vpisala 11 učencev. V našem kraju bi potrebovali tudi večji prostor za otroški vrtec, ker je sedanji v okviru stanovanjske skupnosti premajhen. Tudi ta problem bi lahko uspešno rešili z gradnjo nove šole. M. K.

● **RAVNE NA KOROŠKEM**

ŽELEZNISKO POSTAJO GRADIJO

Gradbeno podjetje iz Dravograda gradi na Ravnah na Koroškem novo železniško postajo. Računajo, da bodo stavbo še letos zročili prometu. Gradnja novega železniškega postajnega poslopja je bila na Ravnah nujna, saj so že skoraj 60 let imeli skromno postajališče v baraki. Na tem postajališču so imeli veliko frekvenco potnikov, saj se je dnevno vozilo okrog 800 dijakov, delavcev in uslužbencev. Ob slabem vremenu so bili izpostavljeni vsem vremenskim neprilikam. —jam

Fotoamaterji razstavljajo

V počastitev 20. obletnice vstaje je fotoklub iz Kidričevega priredil razstavo umetniške fotografije. Razstavljeno je 45 črnobelih in 5 barvnih fotografij. Avtorji zajemajo večinoma snov iz vsakdanjega življenja in pokrajine. Daleč pred vsemi so fotografije Milana Dobljekarja, ki tudi edini razstavlja barvne fotografije. Tudi fotografije amaterjev Šerca, Subiča, Kranjca in Gegiča govorijo, čeprav z mnogo bolj preprostim jezikom.

Da je organiziral to razstavo, je treba FK Kidričevo vsekakor pohvaliti. Kidričevo je delavsko središče, ki ima res malokdaj kakšno kulturno doživetje. Še bolj razveseljivo je, da si fotografija nabira prijatelje in ljubitelje povsod in v Kidričevem jih ni malo. Edina pripomba bi morda bila, da kidričevski amaterji morda preveč pozabljajo na tovarno, delo in življenje v njej ter da preveč fotografirajo zidove enoličnih blokov, ki sami nočejo govoriti. -pib-

Posvet o problemih lokalnega tiska v ljubljanskem okraju

Komisija za idejno-politično delo pri Okrajnem odboru SZDL Ljubljane je v torek pripravila razgovor vseh urednikov lokalnih listov in predsednikov tistih občinskih odborov SZDL, ki izdajajo svoja glasila. Pogovorili so se o problemih, ki spremljajo uveljavljanje in razširjanje lokalnih listov, ki jih v ljubljanskem okraju izdaja že 12 občinskih odborov SZDL.

Dosedanja praksa kaže, da so ta glasila lahko izredno pomembna oblika dejavnosti organizacij SZDL v komunah. Ugotovili so tudi, da se bodo morala ta glasila vsebinsko še bolj prilagoditi proizvajalcu in njegovim problemom. Več pozornosti pa bo moral lokalni tisk posvetiti odnosom med državljani, objektivnim kritikam pomanjkljivosti in napak v delu upravnih in družbenih organov itd. F. S.

● **SLOVENJ GRADEC**

POMIČNA RAČUNALA

V tovarni meril v Slovenjem Gradcu se pripravljajo na proizvodnjo pomičnih računal, po katerih je na tržišču veliko povpraševanje. Te dni so izdelali prva ogrodja teh računal iz plastične mase. Računajo, da bodo prve izdelke kmalu dali na tržišče. M.

● **LJUTOMER**

SERVISI STANOVANJSKE SKUPNOSTI

Poleg šivalnega in radioservisa delata v okviru tukajšnje stanovanjske skupnosti tudi že krojaški in čevljarski servis, ki imata kar precej dela. k

IZPRED SODIŠČA:

Netenje verske nestrpnosti

Senat okrožnega sodišča v Novem mestu je obsodil Jožeta Verderberja, župnika iz Metlike, na deset mesecev zapora, kaplana J. H. iz Metlike na 4 mesece in gospodinjo N. B. iz Rosalnic na 2 meseca zapora, slednja dva pogojno za dobo treh let. Vsi trije so bili obsojeni zaradi netenja verske nestrpnosti.

Župnik Verderber je za cerkveni pogreb vključil kot ministranta osemletnega otroka, katerega starši ne vzgajajo v verskem duhu, kar mu je bilo dobro znano. Njegova mati je preprečila, da bi njen otrok ministriral pri cerkvenem pogrebu. Dogodek je bil povod za razburjanje ljudi in ob tej priložnosti je N. B. žalila otrokovo mater. Ob drugi priložnosti je župnik oznanil s prižnice o primeru odpovedanega cerkvenega pogreba, da je bila odpoved sprejeta brez vednosti najbližjega sorodnika umrle, kar pa ni bilo res. Isto besedilo oznanila je ist dan prebral s prižnice tudi kaplan J. H. To obvestilo vernikom, ki ga je napravil župnik Verderber brez poprejšnjega posvetovanja s prizadeto osebo, je zbudilo veliko razburjenje pri ljudeh. (r)

● **ŠMARJE PRI JELŠAH**

PRED LETNIMI ZBORI PROSVETNIH DRUŠTEV

Na seji občinskega sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev v Šmarju pri Jelšah so sklenili, da bodo po vseh 23 prosvetnih društvih izvedli letne zbore do sredine novembra. Na zborih bodo sprejeli podrobne programe za zimsko sezono, hkrati pa temeljito proučili, kako se je delo po društvih razvijalo doslej.

Lani je občinski svet podelil društvom skromne dotacije, kar bodo storili tudi letos, vendar bodo odslej dotacije podeljevali prav namembno, da si bodo opomogle tudi tiste sekcije, ki so ponekod bile rahlo zapostavljene, a si same ne morejo pridobiti finančnih sredstev. Tako je n. pr. s knjižnicami, ki komaj životarijo. Že več let ustanavljajo osrednjo občinsko knjižnico, ki pa je nikakor ne morejo postaviti na noge, ker ni primernih prostorov in tudi sredstev ne za občinskega knjižničarja. V teh dneh bo začela spet krožiti potujoča knjižnica, ki jo je spomladi poslala celjska knjižnica.

Prosvetna društva bodo tesneje delovala tudi v klubih SZDL, ki se na Šmarskem prav lepo razvijajo. Pomembne sklepe bodo prav gotovo sprejeli na sektorski konferenci prosvetnih društev.

Naš fotozapisek

Ribiška družina na Sladkem vrhu je v svojem gojitvenem ribniku organizirala lov na krape. Ribe so prodajali tudi slučajnim popotnikom, ki so se na ta dan pripeljali mimo. Fotografija prikazuje tehtanje rib ob ribniku. Foto: M. Kos

● **Prigorica pri Ribnici**

IZ SKROMNEGA — MOČNO MIZARSKO PODJETJE

Iz skromnega mizarskega obrata je nastalo močno mizarsko podjetje »Hrast« Dolenja vas, ki ima svoje poslovne prostore v Prigorici. Ob pomoči in prizadevanju celotnega kolektiva jim je uspelo zgraditi nov sodobno urejen obrat, ki so ga odprli ob nedavnem ribniškem festivalu. Čeravno so v rekonstrukciji, ni proizvodnja tega kolektiva v zastoju, temveč vlaga vse napore, da bi bila strojna oprema in naprave čimbolje izkoriščene. Uvedba ekonomskih enot in obračunskih enot jim je omogočila, da sedaj dosegajo boljše proizvodne uspehe. V. D.

HITRO PRIPRAVLJENO KOSILO

Goveja juha s testeninami, jetrna rižota, endivija in paprika v solati, jabolka s smetano.

Rižota: 35 dkg riža, 40 dkg mehkih jetrc, liter goveje juhe (kocke ali vsaj dadin), mast ali olje, čebulo, parmezan in rozine.

Riž operemo, ga v prtiču osušimo in v masti ali olju pražimo z na kocke zrezano čebulo, zalijemo ga z vročo juho in počasi dušimo. — Jetrca hitro operemo, zrežemo v kocke in v olju ali masti zelo hitro opražimo. Jetrca popramo, pridamo malo drobno zrezanega zelenega peteršilja, ščepec kumine in ščepec majarona. K jetrcam damo lahko pest opranih rozin. Potem jih zmešamo med riž. Kuhano rižoto močno potresemo z naribanim sirom.

Solata: Eno večjo ali dve manjši endiviji, tri rdeče paprike, olje, sol, kis in česen.

Endiviji odstranimo slabe liste. Lepe liste pa zrežemo na dva prsta široke rezance. Paprikam odstranimo pecelj, jih prerežemo, odstranimo seme in zrežemo na pol centimetra široke rezance. Ko se oprana endivija odteče, ji pridamo papriko, polijemo s tremi žlicami olja, solimo s pol žličke drobne soli, potresemo z drobno zrezanim česnom in polijemo z dvema žlicama kisa. Solato močno premešamo in takoj ponudimo.

Jabolka s smetano: Dve veliki ali več manjših jabolk, dve polni žlici sladkorja v prahu, dve žlici limoninega soka, osminko litra sladke smetane.

Jabolka umijemo, nastrgamo na strgalniku kot hren z olupki vred. Takoj jih pokapamo z limoninim sokom in zmešamo s sladkorjem. Smetano damo lahko med jabolka in mešamo, da dobimo kremo ali pa naredimo iz smetane sneg in z njim obložimo zmešana jabolka.

IZŠLA JE 44. ŠTEVILKA

tovariša

NA 68 STRANEH PRINAŠA OBILO ZANIMIVEGA BRANJA

PESTRA FOTOREPORTAŽA O PRVIH URAH NAŠEGA NOBELOVCA — IVA ANDRIĆA

ATOMSKA HISTERIJA ALI ČLOVEK NI KRT — Dobičkarstvo z atomskimi zakloniščI na Zahodu

MUZEJ STAREGA MOŽA — Ob 30-letnici smrti Thomasa Alve Edisona so v ZDA odprli tehnični muzej z njegovimi izumi.

IZPOSOJENI PAJER — Ivica Pajer se je vrnil iz Italije, da posname vlogo diverzanta Marka v filmu »Na zmajevi sledi«.

ČAROVNIKI JAZZA PROTI RASNI DISKRIMINACIJI — Vrhunski črnski interpretatorji jazza se borijo proti rasni diskriminaciji.

REDNE RUBRIKE, PARTIZANSKI TEDNIK IN PRILOGA KAJ VES — KAJ ZNAŠ

V REVIJI

tovariš

Krvava obletnica alžirske revolucije

V alžirskih mestih je nad milijon Alžircev manifestiralo za neodvisnost – Francoski vojaki, žandarji in policija so streljali na mirne manifestante – Po dosedanjih podatkih je bilo 86 smrtnih žrtev in okrog 150 ranjenih – Manifestacije solidarnosti z alžirskim bojem za neodvisnost so bile tudi v Parizu

ALŽIR, 2. nov. (Tanjug - AP) — Nad milijon prebivalcev Alžirije je včeraj sodelovalo v mirnih demonstracijah na vsem ozemlju Alžirije. Po nepopolnih podatkih je bilo 86 mrtvih in 150 ranjenih med akcijami francoskih oboroženih sil proti mirnemu alžirskemu prebivalstvu, ki je ob sedmi obletnici vstaje mest neodvisnosti Alžirije, svobodi in narodnoosvobodilnemu gibanju.

Alžirci so se vsepovsod odzvali pozivu začasne alžirske vlade, naj sedmo obletnico vstaje proslavijo z manifestacijami za neodvisnost. Množice Alžircev so včeraj dopoldne napolnile ulice alžirskih mest. Manifestanti so mahali z zelenobelimi alžirskimi zastavami in vzklikali neodvisnosti Alžirije, zahtevali začetek pogajanj in osvoboditev Ben Bele ter ostalih zaprtih alžirskih voditeljev. Po poročilih v francoskih večernih listih so se Alžirci dosledno držali navodil, naj manifestirajo mirno in dostojanstveno. Udeleženci manifestacij so sami organizirali vzdrževanje reda, da bi preprečili incidente s francoskimi četami. Toda kljub temu je skoraj v vseh mestih prišlo do incidentov.

Kakor je sinoči poročal francoski tisk, so vsa alžirska mesta popoldne kazala videz vojne. Izredni varnostni ukrepi so povzročili, da so bile nekatere četrti, v katerih prebivajo Alžirci, popolnoma odrezane od ostalih delov mest. Oklopni avtomobili, bodeča žica, motorizirane patrulje, vojaki v polni bojni opremi, hermetično zaprti dohodi k evropskemu delu mesta — taka je bila včerajšnja slika Alžira. Na ulicah je bilo okrog 40.000 vojakov, žandarjev in policajev. V Oranu je bilo na nogah okrog 12.000 vojakov in žandarjev. Poleg manifestacij je bila v vseh alžirskih mestih tudi stavka, ki je popolnoma uspela.

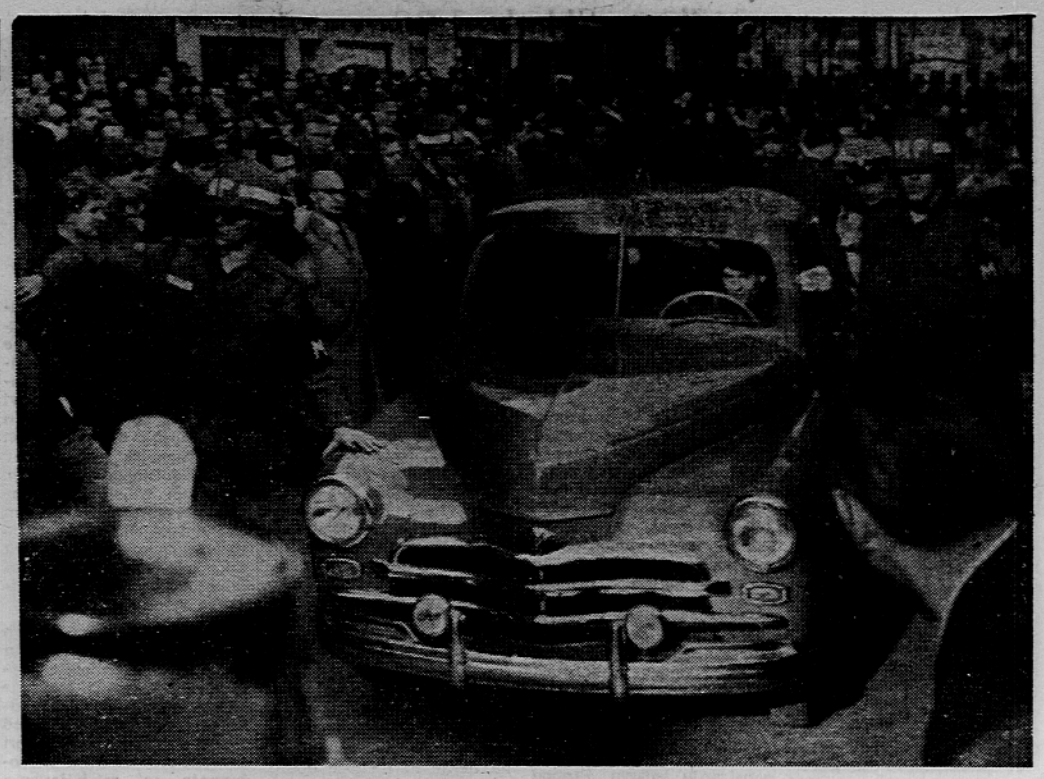
Do krvavih spopadov je prišlo v Alžiru, Msili v vzhodnem delu Alžirije in v malem mestecu Medeji, medtem ko so bile mirne manifestacije brez večjih spopadov s policijo v Oranu, Blidi ter vzhodnoalžirskih mestih Tabesi, Bonu, Biskri, Džidželi in Setiku ter nekaterih predmestjih Alžira.

Predstavnik začasne alžirske vlade je ostro obsodil ravnanje francoskih oblasti. V intervjuju agenciji Tunis - Afrique - Presse je opozoril francoske oblasti na resne posledice, ki bi jih lahko imele njihove provokacije.

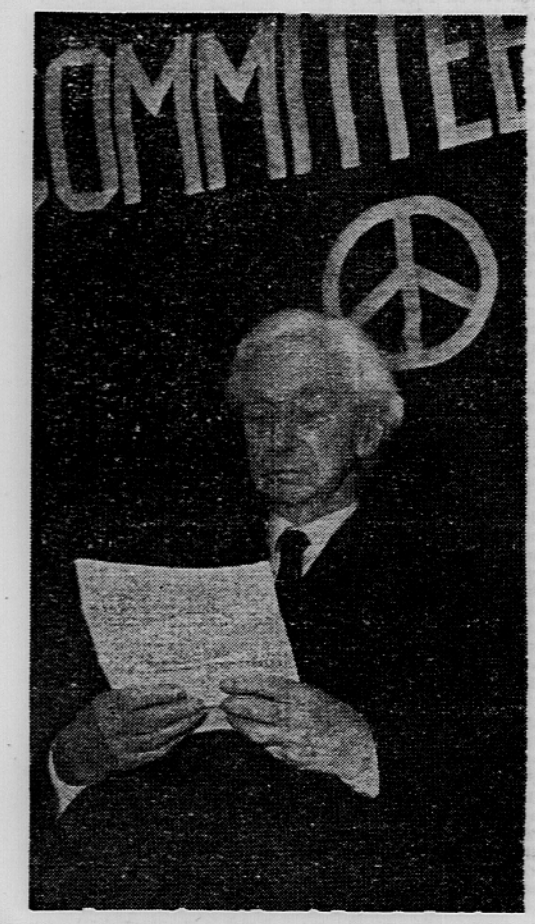
V Parizu, kjer je v zadnjih dneh 8000 pariških policajev dobilo okrepitev 35 eskadronov žandarmerije, včeraj dopoldne ni bilo nobenih incidentov. V pariških predmestjih, kjer žive Alžirci, so zjutraj zaplapolale zeleno-bele zastave neodvisne Alžirije in gesla: »Pogajajte se z začasno alžirsko vlado!«, »Živel neodvisni Alžir!«, »Osvobodite Ben Belo!«, »Dol z rasistično policijsko uro!«. Policija je že zgodaj zjutraj snela zastave in gesla. V središču Pariza pa so bile mirne demonstracije proti rasizmu. V demonstracijah so sodelovali znani francoski intelektualci, med njimi tudi književnik Jean Paul Sartre. Takoj po končanih demonstracijah je eksplodirala plastična bomba. Žrtev ni bilo, ker so se demonstranti nekaj minut pred tem že razšli.

Policijske patrulje so nadzirale dohode v mesto, zlasti v predmestjih, kjer prebivajo alžirski delavci. Aretirali so več Alžircev, ker so bili oblečeni v zeleno-bele puloverje. Kasneje je bila v Parizu še manifestacija združene socialistične stranke. Manifestante, ki jih je vodil generalni sekretar Edouard Depreux, so položili venec na velikem bulvarju na kraju, kjer je 17. oktobra padlo več alžirskih manifestantov. Na vencu je bil trak z napisom: »V spomin tistim, ki so padli za svojo svobodo«.

Minister za informacije začasne alžirske vlade Jazid je sinoči izjavil v Tunisu, da je bilo med mirnimi demonstranti v Alžiriji ubitih in ranjenih mnogo več Alžircev, kakor so sporočile francoske oblasti. Lahko trdimo — je dejal Jazid, da niti enkrat niso Alžirci prvi začeli streljati. Po podatkih raznih agencij je bilo včeraj na ozemlju Alžirije v pripravljenosti okrog 406 tisoč francoskih vojakov in policajev.

V Berlinu ni in ni miru. Z ene in druge strani nenehno povzročajo nove zaplete. Pred dnevi se je položaj ponovno zaostril, ko so na prehodu v Friedrichstrasse začeli izvajati kontrolo pripadniki vzhodnonemške ljudske policije. Zahodne sile so sedaj odgovorile na ta ukrep tako, da so tudi na svoji strani poverile nadzorstvo pri mejnem prehodu zahodnoberlinski policiji. Foto: AP

Britanski filozof Bertrand Russel, ki vodi »odbor stotih« za boj proti jedrskim poskusom, je te dni ponovno govoril na Trafalgar trgu v Londonu. Foto: AP

Akademija v Beogradu

Beograd, 2. nov. (Tanjug). Ob sedmi obletnici alžirske revolucije so šefi diplomatskih predstavništev arabskih dežel v Beogradu včeraj obiskali šefa misije začasne alžirske vlade v Beogradu Mesauda Bukaduma in mu prisrčno čestitali ob nacionalnem prazniku Alžirije. Veleposlaniki Tunizije, Maroka, ZAR in Libanona ter odpravnika poslov Sudana in Iraka so s svojimi čestitkami izrazili najgloblje simpatije in solidarnost svojih vlad in narodov z junaško borbo alžirskega naroda za svobodo in neodvisnost.

V Beogradu je bila sinoči v počastitev sedemletnice osvobodilne borbe alžirskega naroda svečana akademija, ki se je začela z intoniranjem himne alžirske revolucije. Na akademiji, katere se je udeležilo veliko število predstavnikov političnega in družbenega življenja Beograda ter jugoslovanskih in tujih študentov, je alžirski študent Lazar Kalifa govoril o historiatu borbe alžirskega naroda. Za njim sta govorila še predstavnika jugoslovanskih in afriških študentov, ob zaključku pa so pokazali film o borcih alžirske vojske in lanskoletnih demonstracijah v raznih mestih Alžirije.

V novem CK 71% novih članov

Na XX. kongresu KP ZSSR so v CK izvolili 4 vojaške osebnosti, na XXII. pa 14 – Rdeči trg se je spremenil v Hyde park

MOSKVA, 2. nov. Novi Centralni komite KP ZSSR, ki so ga včeraj izvolili, ima skoro dve tretjini novih članov v primerjavi s komitejem, ki so ga izvolili na XX. kongresu KP ZSSR.

Število članov CK je povečano od 133 na 175. Od dosedanjih 133 članov CK jih v drugič ni bilo izvoljenih 67. Od tega števila jih je bilo 5 izključeno, ker so pripadali antipartijski skupini, 6 jih je umrlo, 56 pa jih niso ponovno izvolili. Med njimi je veliko število sovjetskih državnih in partijskih voditeljev, ki so jih v času med XX. in XXII. kongresom premestili ali degradirali s partijskih in državnih položajev. Skupno več kot 50 odstotkov starih članov ni izvoljeno v novi Centralni komite. V novem CK je vsega 66 dosedanjih članov, t. j. takih, ki so bili izvoljeni že na XX. kongresu. Novih članov je 109 od skupno 175 ali 71 odstotkov.

Čeprav v prezidij in v sekretariat CK niso izvolili nobenega predstavnika sovjetske armade, je vendar skupaj 14 sovjetskih maršalov in generalov prišlo v novi CK. V dosedanjem CK so bile samo štiri vojaške osebnosti. Za člane CK, kandidate za člane CK in člane revizijske komisije je bilo izvoljenih skupaj 29 maršalov in generalov, medtem ko jih je bilo prej v vseh organih 8. Včeraj so tudi izvolili 155 kandidatov za člane CK in 65 članov revizijske komisije.

V novi CK so med drugimi izvolili tudi glavnega urednika »Izvestij« Adžubeja, heroja socialističnega dela, delavko Gaganovo, predsednika sovjetske akademije znanosti Keldiša, književnika Šolohova in druge vidne osebnosti sovjetskega političnega, kulturnega in javnega življenja.

Vsi včerajšnji moskovski listi so na zadnjih straneh pod naslovom »Kronika« objavili naslednjo kratko vest:

»Po odločitvi XXII. kongresa KP ZSSR so krsto s posmrtnimi ostanki J. V. Stalina prenesli iz mavzoleja Vladimira Iljiča Lenina pod obzidje Kremlja.«

Sedanji Stalinov grob je med mavzolejem in kremeljskim obzidjem na travniku, kjer so pokopani nekateri drugi člani Politbiroja CK. Med drugimi so tu pokopani Kirov, Ždanov, Frunze in Djeržinski.

Mavzolej je bil že od nedelje zaprt »zaradi renoviranja«. Toda, ko so sporočili odločitev, da bodo prenesli Stalinove posmrtne ostanke iz mavzoleja, se je Rdeči trg vsak večer spremenil v ogromno debatno polje. Tisoči Moskovčanov so se ognjevito pogovarjali o vprašanjih, ki jih je nakazal XXII. kongres. Mnogi te dni primerjajo Rdeči trg z londonskim Hyde parkom. XXII. kongres KP ZSSR je pokazal najširši sovjetski javnosti pravo stran medalje — strašno resničnost o Stalinovi dejavnosti. Te dni tu odkrito razpravljajo in ocenjujejo celotno obdobje v življenju ZSSR, tokrat sredi »malih ljudi«. Mnoge bivše Stalinove žrtve odobravajo odločitev kongresa o preselitvi groba, pripovedujejo o svoji osebni usodi, opisujejo težka leta, ki so jih preživele v taboriščih, brez obsodbe ter izražajo upanje, da se take stvari v ZSSR ne bodo več ponavljale. Ž. Božič

Resolucija XXII. kongresa KP SZ

MOSKVA, 2. nov. (TASS). V resoluciji, ki so jo sprejeli ob koncu XXII. kongresa KP ZSSR, so delegati v celoti odobrili politični kurs in dejavnosti CK v notranji in zunanji politiki. Kot glavni rezultat dejavnosti KP ZSSR omenjajo dejstvo, da je bila vojna preprečena in da so sovjetski ljudje kot tudi narodi drugih držav lahko živeli v miru. Kot najvažnejši aspekt dejavnosti CK navajajo vzpostavitev in razvoj leninističnih norm partijskega življenja in princip kolektivnega vodstva.

V resoluciji poudarjajo, da so ustvarjeni pogoji za miroljubno koeksistenco in da bi v naslednjem razdobju lahko našli rešitev problemov, s katerimi se srečuje človeštvo. Po oceni resolucije se stvari tako razvijajo, da je kljub obstoju kapitalizma v nekem delu sveta realistična možnost, preprečiti svetovno vojno. Kongres je istočasno odobril vse ukrepe za okrepitev obrambne sposobnosti Sovjetske zveze.

Naslednje poglavje govori o različnih poteh v socializem: V resoluciji opozarjajo, da ima danes delavski razred v vrsti kapitalističnih držav v raznih oblikah možnost, da se polasti oblasti brez državljanske vojne.

Resolucija govori tudi o »boju na dveh frontah« proti dogmatizmu in sektaštvu ter proti revizionizmu, ki ga ocenjujejo kot »glavno nevarnost«. V tem delu na že znan način kritizirajo tako imenovani »jugoslovanski revizionizem«. S tem v zvezi pravi resolucija: »Potrebno je še nadalje razkrinkavati teorijo in prakso sodobnega revizionizma, ki je prišel najbolje do izraza v programu Zveze komunistov Jugoslavije.«

Dalje govori resolucija o potrebi dosledne uporabe načel miroljubne koeksistence med državami z različnimi družbenimi sistemi.

Resolucija vztraja na krepitvi sodelovanja med socialističnimi državami, na krepitvi sodelovanja z vsemi silami, ki se bore za mir in na razvijanju koristnega gospodarskega sodelovanja in trgovine z vsemi državami.

Zatem poudarjajo v resoluciji pomembnost obsodbe kulta osebnosti Stalina in razkrinkanje antipartijske skupine Molotova, Kaganoviča, Maljenkova, Bulganina, Pervuhina, Saburova in Šepilova. O Vorošilovu govori resolucija posebej in poudarja, da je na plenumu leta 1957 priznal resnost storjenih napak.

Eno poglavje resolucije je posvečeno dejavnosti albanskih voditeljev. Pravijo, da kongres odločno zavrača napade voditeljev albanske partije dela na KP ZSSR. Akcijo albanskih voditeljev ocenjuje resolucija kot »razbijaško in usmerjeno k spodkopavanju prijateljstva in enotnosti socialističnih držav, kar služi imperializmu«. Resolucija izraža hkrati upanje, da se bodo albanski voditelji »odrekli svojih zgrešenih stališč in se vrnili na pot enotnosti in sodelovanja z vsemi socialističnimi državami«.

Protesti in demonstracije proti jedrskim poskusom

Nad 800 znanstvenikov iz dvajsetih držav poziva velike sile na pogajanja in ustavitev jedrskih poskusov

ŽENEVA, 2. nov. (AFP). Več kot 800 jedrskih fizikov je poslalo poziv ZDA, ZSSR, Veliki Britaniji in Franciji, v katerem zahtevajo, naj velike sile takoj začno razgovore za rešitev mednarodnih vprašanj na miren način, predvsem za rešitev berlinskega vprašanja in razorožitve ter ustavitev jedrskih poskusov.

Ta poziv pošiljajo znanstveniki iz več kot dvajsetih držav tudi »vsem ljudem dobre volje«, od katerih zahtevajo, naj vplivajo na svoje vlade, da bi z razgovori reševali mednarodne spore. Med podpisniki poziva so znanstveniki iz ZDA, ZSSR, Francije, Velike Britanije, Italije, Poljske, Jugoslavije in drugih držav.

Tuje agencije in tisk še naprej posvečajo pozornost jedrskim poskusom in reakciji, ki so jo ti izzvali v raznih delih sveta.

Moskovski radio, ki je v komentarju ponovno obrazložil uradno stališče do teh poskusov, je dejal, da so potrebni zaradi neprestanih groženj Zahoda z jedrsko vojno. Komentator moskovskega radia je obtožil ZDA, da izzivajo nervozo, »kot da ZSSR nima pravice skrbeti za svojo varnost«. Istočasno je v komentarju rečeno, da so ti poskusi pomemben element pri prehitevanju »ameriške premoči v jedrski oboroževalni«.

Ko piše o stališčih do jedrskih poskusov, opozarja socialistični »Avanti« na reakcije v svetu in ugotavlja, da je nesprejemljiva teza o neizogibnosti oboroževanja in nujnosti, da se na bombo odgovori z bombo. »Danes protestiramo proti sovjetskim eksplozijam, kot smo včeraj proti ameriškim, angleškim in francoskim, ter zahtevamo, naj vse sile končajo jedrske poskuse,« piše »Avanti«.

Britanski premier Macmillan je včeraj govoril o možnostih, da bi Zahod obnovil poskuse v ozračju, in to obrazložil s »potrebo, da bi ohranili ravnotežje v oboroževanju« obeh blokov. Ameriški senator Andersen pa je zanikal vojaški pomen jedrskih eksperimentov in je sovjetsko zadnjo eksplozijo označil kot »izključno propagandno dejanje«.

Vplivni indonezijski dnevnik »Indonesian Observer« obsoja v uvodniku jedrske poskuse, »ne glede na to, ali jih dela Francija, Velika Britanija, ZSSR, ZDA ali katerakoli druga država«.

Včeraj so bile v raznih delih sveta demonstracije proti nadaljnjim atomskim poskusom. Pred Belo hišo v Washingtonu je okrog 750 žena in mladine demonstriralo in zahtevalo prepoved vseh poskusov z jedrskim orožjem. Skupina demonstrantov je nato šla k sovjetskemu veleposlaništvu in izročila peticijo za soprogo sovjetskega premiera Nikite Hruščeva.

Sinoči so bile v Rimu velike manifestacije za mir in proti jedrskim poskusom, na katerih so sodelovali voditelji socialistične stranke Pietro Nenni, De Martino in drugi. Na mitingu, ki se ga je udeležila velika množica ljudi, je govoril namestnik sekretarja italijanske socialistične stranke De Martino. Po njegovem govoru se je po glavnih rimskih ulicah razvil dolg sprevod. Na čelu sprevoda, v katerem so rimski delavci nosili transparente z gesli proti jedrskim poskusom, za mir, za razorožitev in razgovore med Vzhodom in Zahodom, je šel Pietro Nenni z mnogimi socialističnimi poslanci in senatorji.

Samouprava in odmiranje države

Že ko smo pri nas prvič začeli uvajati delavsko samoupravljanje v gospodarskih organizacijah, smo začeli govoriti, da mora država začeti postopoma odmirati in da je samouprava proizvajalcev v gospodarskih organizacijah ena od poti, ki vodijo k temu smotru. Vzporedno s krepitvijo samouprave v gospodarstvu se je razvijalo tudi samoupravljanje v komunah kot osnovnih samoupravnih organizacijah splošnega značaja, uveljavljalo pa se je tudi na drugih področjih družbenega udejstvovanja.

Vendar sovjetski program vidi v taki politiki nevarnost jugoslovanskega »revizionizma«. »Na pot socializma je stopila tudi Jugoslavija. Toda jugoslovanski voditelji so s svojo revizionistično politiko postavili svojo državo proti socialističnemu taboru in mednarodnemu komunističnemu gibanju ter ustvarili nevarnost za izgubo revolucionarnih pridobitev jugoslovanskega ljudstva.«

Vendar vidi tudi sovjetski program nujnost, da država postopoma odmre. Jasno mu je tudi, da mora ta pot voditi preko samoupravljanja. Ugotavlja, da zgodovinski razvoj neizbežno vodi k odmiranju države. Zaveda se, da je treba k upravljanju vedno bolj pritegovati množice. Priznava potrebo, da proizvajalci v gospodarskih organizacijah vedno bolj soodločajo o zadevah podjetja, priznava vlogo množičnih organizacij pri vzgoji ljudi v samoupravljanju, potrebo po razširjanju pravic lokalnih sovjetov, ugotavlja, da bodo sovjeti, združujoč v sebi značilnosti državne in družbene organizacije, nastopali čedalje bolj kot družbene organizacije ob širokem in neposrednem sodelovanju množic pri njihovi dejavnosti, zavzema se za to, da bi posamezne upravne zadeve vedno bolj upravljali preko kolektivnih organov, različnih komisij, predlaga rotacijo posameznih volilnih funkcij, zakonodajno iniciativo množičnih organizacij, referendum za nekatere pomembne zakone, ugotavlja, da je potrebno zmanjševati upravni aparat in odstranjevati iz njega birokratske elemente itd. Ugotavlja tudi, »da partija izhaja iz dejstva, da bo diktatura delavskega razreda prej nehala biti nujna, kakor bo odmrla država«.

To so nujnosti družbenega razvoja, mimo katerih ni mogel iti program KPSZ. Vendar je zanimivo: Tisti ki so to ugotovili že pred Sovjeti in ki só stvarno pristopili k realizaciji teh oziroma podobnih ciljev, so revizionisti, vse dotlej dokler tega ne ugotove tudi Sovjeti. In ker so to nujnost prej spoznali in na tej poti že veliko bolj napredovali, so še vedno revizionisti, ker je še vedno in nujno razlika v razvoju, ker so tisti, ki so začeli prej, nujno prišli že mnogo dalj, zlasti če so bile pri tem njihove metode najbolj ustrezne in če so sovjetske namere in predlogi v tej smeri veliko bolj skromni, ali nedosledni.

Tako se pri njih delavsko samoupravljanje (ki ga seveda ne imenujejo tako) še vedno omejuje več ali manj na »pospešeno dejavnost sindikatov pri upravljanju gospodarstva«. Sindikati naj spreminjajo »stalna proizvodna posvetovanja v čedalje bolj učinkovite organe, ki bodo pomagali pri izboljševanju dela v podjetju in pri kontroli nad proizvodnjo«. S to ugotovitvijo in predlogom v resnici priznavajo, da je treba uvajati tudi v proizvodnjo demokratične oblike samoupravljanja, da je sodelovanje proizvajalcev pri nalogah podjetja nujno, če hočejo uresničiti postavljene gospodarske cilje, ne kako molče priznajo dejstvo, da se kategorije blagovno denarnega gospodarstva, na katere se sklicuje program in ki jih hoče uveljaviti, ne morejo uveljaviti brez določene samostojnosti podjetja in prizadetosti delovnega kolektiva za njihovo reševanje itd. Seveda taka pot pomeni veliko spremembo v njihovih koncepcijah administrativnega vodenja gospodarstva in so zato pri predlogih takega delavskega soupravljanja, dokaj skromni, pa tudi nedosledni, saj obstaja očitno protislovje med nujnostjo uveljavljanja določenih blagovno denarnih kategorij in pravicami proizvajalcev, ki naj jih uveljavljajo in preko katerih naj vedno bolj sodelujejo v upravljanju gospodarstva.

Alj je torej naš »revizionizem« v tem, da so Sovjeti v tem razvoju še zelo zadaj in da začenjajo komaj prve in nedosledne korake v tej smeri?

Za uveljavljanje demokratičnosti predvidevajo tudi sistem rotacije volivnih funkcij. Pri nekaterih funkcijah in na nekaterih področjih nekdo ne bi mogel biti izvoljen za opravljanje določene funkcije dvakrat zaporedoma, nekje trikrat zaporedoma. Za nekatere primere pa ostaja še naprej možnost, da svoje funkcije trajno opravljajo, kar se seveda ne ravna po naravi funkcije, ampak po osebi, ki jo opravlja. »V primerih, ko je nadaljnje delovanje delavca v vodilnem organu zaradi njegove osebne nadarjenosti po splošnem mnenju koristno in nujno, se lahko dopusti ponoven izbor.« Za to je sicer potrebno tri četrtine glasov. Toda možno je, da na svojih mestih ostanejo trajno.

»Razširile se bodo pravice lokalnih Sovjetov, poslancev delovnih ljudi (lokalnega samoupravljanja), ki bodo dokončno reševali vsa vprašanja lokalnega pomena.« Torej se tudi tu priznava, da je vprašanje lokalne samouprave pereče, da je treba doseči, da bodo lokalni organi svoje zadeve reševali dokončno. Zopet pa gre tu samo za reševanje lokalnih zadev in ni rešeno vprašanje, kaj so lokalne zadeve in kaj vse sodi na to področje.

Prehod h komunizmu naj po programu označuje močan razvoj svobode osebnosti in pravic sovjetskih državljanov. Velik pomen dobiva nadaljnje utrjevanje socialistična pravnega reda in izpopolnjevanje pravnih norm, ki uravnavajo gospodarsko - organizacijsko in kulturno-vzgojno delo.

Program si postavlja nalogo, razširiti sodelovanje družbenih organizacij v upravljanju kulturnih in zdravstvenih ustanov; v prihodnjih letih jim je treba predati vodstvo gledaliških podjetij, klubov, knjižnic in drugih kulturno-prosvetnih ustanov, ki jih zdaj vodi država.

»Razvoj socialistične državnosti bo postopoma privedel do preraščanja le-te v družbeno-komunistično samoupravljanje, v katerem se bodo združili Sovjeti, sindikalne, kooperativne in druge množične organizacije delovnih ljudi. Za ta proces bo značilen nadaljnji razvoj demokracije, ki bo zagotavljal aktivno udeležbo vseh članov družbe pri upravljanju družbenih zadev.« Ne gre za neko preraščanje državnih funkcij v družbene, ampak za nadomeščanje državnih z družbenimi, do česar na določen način prihaja tudi sovjetski program. Seveda pa je pri tem jasen kontrast, med tem, kar smo mi že dosegli in tistim, kar sovjetski program šele prav skromno predlaga oziroma le predvideva.

S takimi primerjavami bi lahko nadaljevali še kar naprej. Le v tem je narobe, da smo pri nas že tako daleč naprej in da se nam v nekaterih stvareh zdi, da beremo zgodovino, ko prebiramo predvideni razvoj, ki si ga kot svoj cilj postavlja program — čeprav seveda ne gre za neposredno primerjavo. Ta razvoj ni niti popolnoma enak niti ne bo, ker tudi biti ne more. Program namreč sam ugotavlja in priznava potrebo po samostojnem in specifičnem razvoju vsake socialistične dežele.

Dr. France Bučar

Puniša Perović

Nekaj o mednarodnem pomenu jugoslovanskih revolucionarnih izkušenj

Naša revolucija je reševala vprašanje svojega časa. Razgorevala se je v posebnih narodnih in mednarodnih okoliščinah, zato so te okoliščine vtisnile tudi svoj pečat njenim oblikam in dosežkom. In kot nesporna resnica velja, da je na novo pretrgala verigo stare družbe, da pomeni novo stopnico navzgor ne samo v razbijanju stare, temveč tudi v graditvi, v ustvarjanju nove, socialistične družbe.

Prav zaradi tega svojega značaja je jugoslovanska revolucija naletela na močan odpor in sovražno stališče tako pri reakcionarnih in konservativnih silah kapitalističnega sveta kakor pri konservativnih in birokratiziranih silah v socialističnem gibanju. Ta odpor se je izražal na razne načine in glede na različni značaj etap, skozi katere je šla naša revolucija. Tako so na primer v prvem ali prvih dveh letih razvoja revolucije reakcionarne sile Zahoda (da niti ne govorimo o fašističnem okupatorju, ki se je zastonj trudil, da bi z močjo orožja uničili žarišča vstaje) naredile vse, da bi smer revolucionarnega razvoja v Jugoslaviji ovile s tenčico molčanja in jo spodnesle. Sem sodi tudi politična in gmotna pomoč izdajalskim in protirevolucionarnim četniškim in drugim bandam ter tistim političnim silam v državi, ki so se krčevito bojevale za restavracijo starega tlačilskega sistema. »Borba« je te dni objavila poučne dokumente o tem, s kakšnimi težavami se je moralo spopadati naše osvobodilno gibanje v prvih vojnih letih, koliko je bilo treba bojev in naporov, da se je v svet prebila resnica o naši narodnoosvobodilni vojni.

Ta resnica je bila naposled zmagovita, prišlo je priznanje in pomoč, vendar je bilo to mogoče predvsem zato, ker je naša revolucija pokazala svojo moč in neuničljivost, ker je dosegla nepojmljive vojne in politične uspehe, pa tudi zato, ker se ji je odzvala prebujena vest svetovnega demokratičnega mnenja in tistih naprednih sil, ki jim je bilo do tega, da bi bila hitlerjevska koalicija čimprej poražena in čimprej vzpostavljen nov demokratični red v Evropi in drugod po svetu. Reakcionarne sile kapitalističnega sveta so tudi še nadalje skušale ovirati naš razvoj, delale so nam razne težave, vendar so se s časom, ker so se naše revolucionarne pridobitve stalno krepile in se ustaljevale, in ker se je v mednarodnem svetu spremenilo sorazmerje družbenih in političnih sil, začele sprijaznjevati s položajem in priznavati novo Jugoslavijo kot nezpodbitno zgodovinsko dejstvo našega časa.

Toliko bolj je zato vsaj na prvi pogled nenavadno, da je naša revolucija prav tedaj, ko se je kapitalistično-imperialistična reakcija začela sprijaznjevati z obstojem socialistične Jugoslavije, rojene v ognju revolucije, zadela na hud odpor in sovražnost nekih birokratiziranih sil socialističnega gibanja. Ne mislimo tu na socialno demokracijo ali na neke njene vodilne kroge, ki so ob tem vprašanju z majhnimi razločki sledili politiko buržoazije. Gre za neke pojave v komunističnem gibanju, predvsem pa za odpor vodilnih birokratskih sil v Sovjetski zvezi in drugih socialističnih državah pod Stalinovim vodstvom, v najnovejšem času pa v narodni republiki Kitajski.

Ta odpor se je pokazal tako rekoč že ob začetku, vendar samo glede tistih vprašanj, ki so segala čez meje Stalinovih zamisli o razvoju naše revolucionarne vojne. Tako je bil Stalin, ki je deloval po Kominternu, med drugim proti temu, da se skliče Antifašistični svet narodne osvoboditve in da se sestavi začasna vlada Jugoslavije, kar naj bi politično okrepilo in osamosvojilo naše narodnoosvobodilno gibanje. Očitno je zaostajal za razvojem, ni doumel položaja in novih okoliščin revolucionarnega boja, zato je skušal spraviti naš boj v okvire svojih omejenih, dogmatičnih pojmovanj. Ali tedaj je bila vojna, Sovjetska zveza je bila angažirana v velikem vojskovanju proti skupnemu sovražniku, naš narodnoosvobodilni boj in naša revolucija sta kljub odporu še nadalje šla po svoji samostojni razvojni poti, in tako se je Stalin vsaj na videz začel sprijaznjevati s tem in sprejemati dosežke našega revolucionarnega razvoja.

Sprejel pa jih je samo začasno in pogojno. Začeli so se novi spopadi in nesporazumi, tokrat v drugem območju in v novih okoliščinah. Zdaj so začele odkrito delovati Stalinove dogmatične, v svojem bistvu hegemonistične in protisocialistične zamisli, ki se niso mogle in se niso hotele sprijazniti s samostojnim razvojem jugoslovanske revolucije in z neodvisnim položajem Jugoslavije v okviru socialističnih sil in odnosov med narodi. V ospredje je stopilo eno izmed poglavitnih vprašanj nadaljnjega razvoja človeštva k socializmu, vprašanje o odnosu med socialističnimi državami.

(Nadaljevanje prihodnjič)

S seje upravnega odbora Sklada LRS za šolstvo

Dodatna sredstva v finančnem načrtu

Na svojem zadnjem zasedanju je Ljudska skupščina potrdila letni finančni načrt Sklada LRS za šolstvo. Ta načrt vsebuje tudi globalno predvidena sredstva za tekoče potrebe. V okviru teh, predvidenih in še nedodeljenih sredstev ter na podlagi zahtev in potreb, ki so se pojavile zaradi novih namestitev in povišanih osebnih dohodkov ter v manjši meri zaradi novih materialnih izdatkov, je upravni odbor, ki je družbeni organ tega sklada, iz katerega se financirajo visoke in višje šole, sklepal o dodatnih sredstvih. Na seji, ki je bila minuli četrtek, je predložil predsednik upravnega odbora in član Izvršnega sveta tov. Riko Jerman načrt za razdelitev teh sredstev posameznim institucijam v skupni vrednosti 295 milijonov 632.000 din za osnovno dejavnost in 85 milijonov 117.000 din za izredne materialne izdatke.

Upravni odbor je obravnaval in odobril posamezna povišanja. Nekatere ustanove bodo dobile dodatna sredstva v višini, kot so jih zahtevale, druge manj, kot so zahtevale ali prosile, nekatere pa so prosile zaman. V začetku tega leta so bila posameznim ustanovam sredstva za osnovno dejavnost dodeljena na podlagi proračunskega postopka. - Ker gre zdaj za dopolnitev teh sredstev, se postopek ni mogel bistveno spremeniti, še posebno zato ne, ker je razlika med zahtevanimi in razpoložljivimi sredstvi velika. Odločati je moral tale račun: del planiranih sredstev, ki ga ustanove že imajo in ki so ga potrošile v osmih mesecih, pravzaprav kaže, koliko bodo verjetno še rabile do konca leta, a upoštevajoč možnosti kritja in desetodstotno povišanje. - Objektivnih meril torej ni bilo mogoče uporabiti. Zaradi obsežnosti in posebnih razmer na posameznih fakultetah doslej ni bilo mogoče po tej metodi ugotoviti upravičenosti zahtev, ki jih je postavila Univerza in ki znašajo 90 % vseh dopolnilno odobrenih sredstev za osnovno dejavnost.

Člani upravnega odbora so se seznanili z metodologijo takšnega dajanja sredstev iz natančno izdelane tabele. Na novo so pregledali finančni načrt Sklada LRS za šolstvo za leto 1961, ki zdaj upošteva razdelitev sredstev, ki so bila prej le globalno določena, in ki pove skupno vsoto vseh izdatkov — 4 milijarde in nad 300 milijonov dinarjev. Všteta so sredstva, ki jih je sklad odobril za institucije, ki so bile ustanovljene letos, tako Pedagoška akademija v Mariboru, Zavod LRS za strokovno izobraževanje in vzgoja kadrov za živilsko industrijo pri Biotehniški fakulteti. Izredna sredstva za materialne izdatke bodo dobile: Medicinska fakulteta zaradi velikega števila novincev, Višja stomatološka šola v Mariboru zaradi novega letnika in Srednja medicinska šola v Mariboru zaradi zaostalih obveznosti republiškega sklada do nje.

Sklad LRS za šolstvo je udeležen skupaj z zvezo pri financiranju gradnje Zveznega centra za instruktorje tekstilne stroke v Kranju. Po drugi strani pa centra za gradbeništvo, ki je bil letos dograjen v Ljubljani, republika ni sofinansirala. Torej bo sklad zahteval, naj pomeni vsota, odobrena za center v Kranju, kredit. Na sploh predsednik Jerman meni, da se del sklada, ki je namenjen za investicije, troši slabo in da bi se lahko v prihodnosti izkoristila taka, neiztrošena sredstva v obliki dajanja kratkoročnih kreditov, seveda le za objekte, ki jih finansira republiški sklad.

Sklad LRS za šolstvo je bil ustanovljen šele letos, po uveljavitvi zakona o financiranju šolstva. Prehod od proračunske razdrobljenosti na nov sistem financiranja višjih in visokih šol je povzročil poseben položaj. Upravni odbor premaguje težave, ki so prehodne in ki se pojavljajo v življenjski dinamiki, zraven pa si prizadeva, da bi iz prvin, ki so stalnejše, določil jasen oris politike financiranja v prihodnosti. Združitev sredstev v skladu in družbeno upravljanje republiškega sklada za šolstvo omogočata, da se politika financiranja sploh oblikuje, da postaja stimulativna in da začne dajati sadove čimvečje učinkovitosti in dokumentiranosti izdatkov, ki jih priznava družba višjemu in visokemu šolstvu kot njegove dohodke.

Vendar, kakor je poudaril tovariš Jerman, ni gotovo, da bo v letu 1962 sklad lahko popolnoma prerasel subjektivne ocene. V ustanovah samih je treba ustvariti take pogoje, ki bodo omogočali upravljati in deliti dohodek samostojno, kajti sicer tudi upravljanje sklada ne more preiti k vzpodbudnejšim in objektivnejšim merilom. Napredek je odvisen predvsem od tega, ali bodo ustanove sestavile dobre pravilnike o notranji delitvi dohodka. O tem je potekal na seji upravnega odbora živahen razgovor.

Sklad LRS za šolstvo je že izbral podatke, kakšne so potrebe po sredstvih za prihodnje leto. Ti podatki kažejo 40 % povečanje; medtem se bo celotni republiški proračun povečal znatno manj. Prevladuje zanimanje za povišanje osebnih dohodkov. Za izhodišče bodo služili skladu osebni in materialni izdatki v letošnjem letu, iz katerih bo mogoče izračunati, koliko sredstev je prišlo na posameznega, bodisi rednega ali izrednega študenta v določeni izobraževalni ustanovi.

V prihodnosti bo treba iskati vedno samostojnejše, boljše in razumnejše rešitve. Ker je vsaka ustanova svet zase s svojo posebno problematiko, bodo morale ustvariti tudi le sebi ustrezna pravila o dohodku in delitvi. Teh ni mogoče predpisati. Kolektivi predavateljev se bodo lahko seznanili in si pomagali s študijo dr. Dolfeta Vogelnika o delitvi dohodka in z izkušnjami Višje komercialne šole na tem področju.

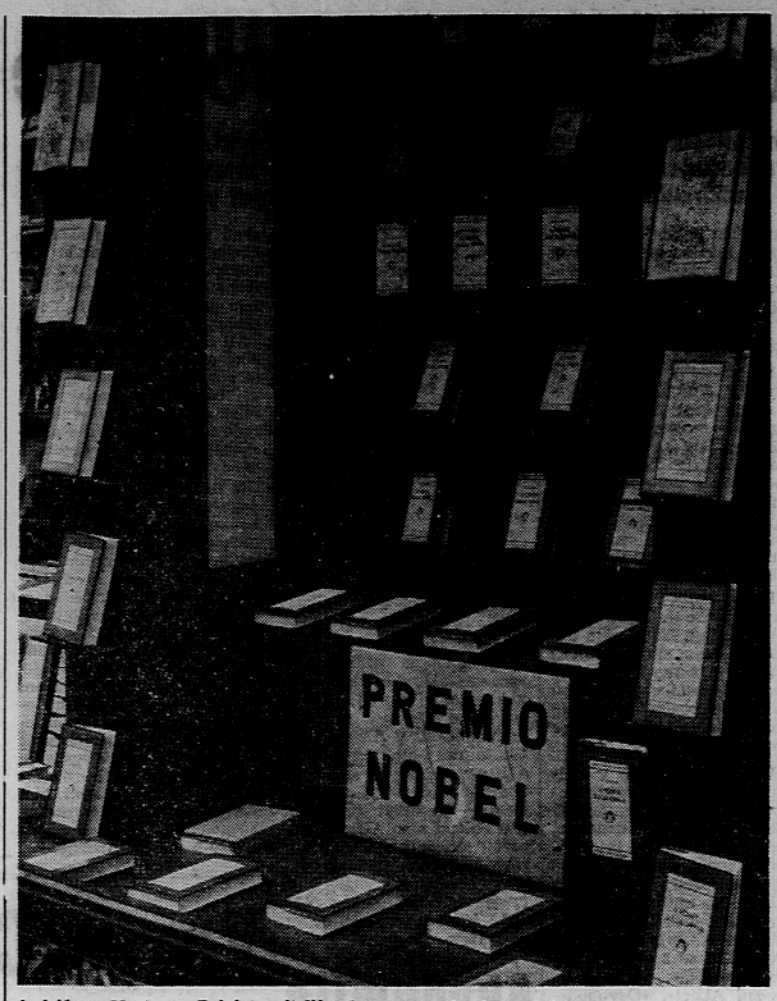
Kolektivi predavateljev pričakujejo v zvezi z osvoboditvijo od togih predpisov uslužbenskega sistema znatno povišanje osebnih dohodkov. Na terenu se pojavlja predlog, naj bi ostale sedanje plače kot stalni, zagotovljeni osebni dohodek, njihovo povišanje pa naj bi se vzelo kot gibljivi del, kot dohodek po delu. Še bolj kot za nižje učno osebje pa so značilni za predavatelje na visokih in zlasti na višjih šolah nadurno delo, honorarne zaposlitve izven matične izobraževalne ustanove ali samo honorarne zaposlitve v izobraževalni ustanovi. To gre na primer v skrajnost, da nekje ni mogoče dobiti in izvoliti predstojnika šole, ker na nji nihče ne dela redno. Ker je redno predavateljsko delo plačano slabše kot redno delo istega strokovnjaka v gospodarstvu in ker se izplačajo predvsem honorarne ure, kvaliteta in pedagoški vpliv višješolskih ustanov ne napredujeta povsod.

Zaradi problematike nadur in honorarnih ur bo povzročalo sestavljanje pravilnikov o oblikovanju dohodka in o notranji delitvi prav posebne težave, nerazdružno povezane z ostalimi problemi. Predvsem bo treba ta vprašanja razčleniti skupaj z doslej zanemarjenim, neovrednotenim pojmom učne obveznosti.

S tem v zvezi je slišal upravni odbor sklada zanimivo poročilo direktorja Višje komercialne šole tov. Laha. Tudi predavatelji te šole so se bili na svojo roko na veliko angažirali v raznih honorarnih delih in zaposlitvah. Potem pa je šola sama postala organizator takih del in zaposlitev, vključila je vanje aktivni pouk svojih slušateljev. Važnejši kot pravilnik o notranji delitvi sta v tej šoli pravilnik o formiranju dohodkov in najustreznejša porazdelitev vsega šolskega delovanja v širšem smislu na posamezne vsebinske in obenem ekonomske enote. Da ne bo trpela osnovna dejavnost take šole, naj skrbijo strokovni šolski organi republiškega sveta.

Vsaka šola nima enakih možnosti za finančno in pedagoško učinkovite dodatne dejavnosti. Izkušnje raznih šol in upravnih odborov šolskih skladov, od nižjih do najvišjega, pri celotni problematiki pridobivanja in razdeljevanja sredstev služijo vendarle kot medsebojna pomoč, zato jih je treba raziskovati in iskati skupne točke. Sklad LRS za šolstvo bo na svojem področju ob strpnem in zavestnem sodelovanju prizadetih ustanov uveljavljal nova načela in tako izboljševal družbeni položaj znanstveno-pedagoškega dela in njegovih nosilcev.

M. Dolgan

Andrićev »Most na Drini« v italijanskem prevodu je te dni v tržaških knjigarnah na častnem mestu

Ob Nobelovi nagradi za Andrića

Tržaški odmevi

Tržaška izdaja »Gazzettina«, ki izhaja v Benetkah, prinaša v svoji današnji številki obširen intervju z Nobelovim nagrajencem Ivom Andrićem. List poudarja, da je zbudila podelitev najvišje literarne nagrade jugoslovanskemu pisatelju v tržaških kulturnih krogih najširši odmev.

»Podelitev te nagrade dejansko pomeni — piše list — priznanje književnosti, ki je v ostali Italiji bolj ali manj nepoznana, ki pa ima v Trstu mnogo poznavalcev in občudovalcev«. »Il gazzettino« nato še posebej pozdravlja Andrićevo izjavo dopisniku lista, da bo prihodnje leto obiskal Trst in da se bo srečal s predstavniki tržaškega kulturnega življenja, tako Italijani kot Slovenci.

List v nadaljevanju svojega obširnega prispevka o Andriću objavlja tudi izjave nekaterih uglednih italijanskih in slovenskih tržaških književnikov in kritikov o Andriću in njegovi umetnosti.

Znani pesnik Biagio Marin poudarja med drugim v svoji izjavi, da je zanj Andrić veliko odkritje in da mu je njegova izpoved zelo blizu in zelo pri srcu. Glavna urednica tržaške kulturne revije »Umana« Aurelia Gruber — Benco pa piše o klasični vrednosti Andrićevih del in njihovi uvrstitvi v najvišje vrhove sodobne svetovne literature. Pisatelj Manlio Cecovini omenja, da je s podelitvijo Nobelove nagrade Andriću dobila jugoslovanska književnost, ki je bila doslej premalo poznana, svoje primerno priznanje. Jugoslovanska književnost — piše Cecovini — je zrela in o tem moramo voditi računa vsi, kajti to je element, ki bogati izraz evropske literature, doslej tako prepotrebne nove poživitve. Tržaška književnost naj bo most pri posredovanju te književnosti, zaključuje Cecovini.

Oliviero H. Bianchi pa izjavlja, da je Nobelova nagrada Andriću priznanje književnosti, ki je bila vedno »Pepelka« v evropski literaturi, in ji zdaj omogoča, da se povzpne na pravo mesto.

Slovenska tržaška književnika Alojz Rebula in Boris Pahor tudi sodelujeta v anketi »Gazzettina« o Andriću in poudarjata pomen priznanja Andriću, kakor tudi odsev tega priznanja na slovensko književnost. Toliko »Gazzettino«.

Tržaški kulturni krogi so sprejeli Andrićevo nagrado še s posebnim zadoščenjem, ker so — kot poudarjajo — med prvimi odkrili njegovo visoko umetniško vrednost. Tako je tukajšnji kulturnoumetniški krožek že letos spomladi priredil posebno konferenco o Andriću in njegovih delih. Ocenili so jih kot vrhunec sodobne literarne ustvarjalnosti.

D. F.

Kulturne informacije

GOSTOVANJE SOFIJSKEGA GLEDALIŠČA

20. novembra bo prišel v Beograd na gostovanje ansambel Državnega satiričnega gledališča iz Sofije. Program, ki so ga pripravili za beograjsko publiko, obsega Brechta, Majakovskega in domače bolgarsko delo »Skrivnosti« Bojana Danovskega in Petra Slavinskega. V istem času, to je od 20. do 25. novembra, pa bo v Sofiji gostovalo Jugoslovansko dramsko gledališče. V glavnem mestu Bolgarije bo uprizorilo »Odkritje« Dobrice Ćosića, Nušićeve »Žalujoče ostale« in še dve deli tujih dramskih avtorjev.

»RAZVOJ SLOVENSKEGA NARODNEGA VPRAŠANJA« V MADŽARŠČINI

Novosadska založba »Forum« je pred kratkim izdala Kardeljevo knjigo »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja« v madžarskem prevodu. Prevod so oskrbeli Bodrits István, Kovács Kroly, Sztancsisc András in Géza Vukovics. Uredniška pojasnila ob koncu besedila komentirajo razpravo. V knjigi sta natisnjena tudi predgovora Edvarda Kardelja k prvi, predvojni, in k drugi izdaji. Skrben prevod te pomembne študije bo delo približal madžarskim bralcem v Jugoslaviji, pa tudi v tujini.

NOVA ČAKAVSKA LIRIKA

Matica hrvatska je izdala obsežno antologijo čakavske lirike, v kateri je zastopanih sedemnajst avtorjev, 17 uvrščenih pesmi pa je pripisanih »Neznanki« (ljudskemu pesništvu). Poleg glavnih predstavnikov čakavske lirike, Nazora, Balota, Ljubića in Gervaisa, so v antologiji predstavljeni Tin Ujević, Rikard Katalinić Jeretov, Ante Dulić, Ivan Bostjančić, Ivo Žic, Nikola Bonifačić Rožin, Zvane Črnja, Ive Čače, Šime Vučetić, Ante Cettineo, Marin Franičević, Drago Ivanešić in Zlatan Jakšić. Pesmi spremljajo uvod, besedni komentar in podatki o avtorjih. »Nova čakavska lirika« je najboljša antologija regionalne lirike v hrvatski književnosti.

V kinu nam kažejo

Ana iz Brooklynna

Po neponovljivi preprostosti in učinkoviti komičnosti, ki je ohranjala čar improvizacije, po klasičnem neorealističnem Castellanijevem filmu »Za dva solda upanja«, smo morali gledati že neizmerno dolgo in utrujajoče dolgočasno vrsto italijanskih filmov, ki bi jih lahko označili kot lažno folkloristične z lažno socialno scenerijo. Scenerija pocukrane, sentimentalne idilike italijanske vasi, njene izmišljene in ponarejene patriarhalnosti, rožnatega in skonstruiranega lahkotnega in živahnega temperamenta — prisrčno hrupne sentimentalne živahnosti, katere edino gibalo je folklorni smisel in nagnenje za ljubezenske peripetije, skratka za »amore«. Ta amore vzdolž in počez idilične in stilizirane scenerije italijanskih podeželskih mestec je po pravilu in šabloni dramatiziran z anekdotami o vaških posebnežih in stalnih, šablonskih tipih: dobrodušnem, »ljudskem« župniku, vaškem aristokratu, ki naj komično kontrastira z anahronistično aristokratsko zaprašenostjo in obubožanostjo sredi vaške preproščine, potem je tu še nekaj primerkov vaške »inteligence«, lekarnar, poštar ali financar, še kak kmečki »gospod«, vrač ali podobno, nekaj staromodno moralnih mamic, pa dekleta in fantje. Vse skupaj pa se suče okoli amore v zvezi z vaško prima lepotico.

Taki so bili vsi filmi »Ljubezni, kruha in tako dalje«, »Vrač in zdravnik« in še vsi ostali, v katerih skoraj vedno obvezno izpričuje šarm rahlo osivelega živahnega moža Vittorio de Sica v tej ali oni izmed šablonsko tipiziranih vlog in razkazuje svoj sexappeal ena izmed vodilnih lepotic italijan. filma, zdaj Gina, zdaj Sofia ali katera druga. To pot nastopa z de Sico Gina in film ANA IZ BROOKLYNA prinaša v ta stalno ponavljajoči se dolgčas ponarejene folkloristične scenarije le nov motiv: zdrahe in hrup povzroči lepa vdova, povratnica iz Amerike.

Če povprečni italijanski gledalec oprosti neprestano pogrevanje starih šal na račun ugodja, da ti filmi laskajo njegovemu folklornemu smislu za amore, če mu prija to ponarejeno in lažno sentimentalno stiliziranje in idealiziranje italijanske vasi, pa ni potrebno, da bi se z njimi zadovoljeval tudi naš gledalec. Ni zgolj zasluga zbledele in izrabljene kopije in pomanjkljivega srbskohrvaškega prevoda, da nas ta serijski in režijsko povprečni izdelek dolgočasi.

Po nedolžnem obdolžen

»Zgodba tega filma je grozljivejša, kot so sicer zgodbe v mojih kriminalkah. Tiste so izmišljene, ta zgodba pa je resnična od začetka do konca.« Približno tako nas nagovori sam režiser Hitchcock na začetku svojega filma PO NEDOLŽNEM OBDOLŽEN. In ravno s to zgodbo, v kateri je skušal biti mojster klasičnega filmskega thrillerja predvsem pričevalec resničnega dogodka iz sodobnega ameriškega življenja, se nam je razkril ta stari lisjak, ki se sicer tako rad skriva v presenetljive zaplete mračnih kriminalk, kot še nikoli. Pokazal je svoj umetniški obraz, saj njegovi filmi drug za drugim dokazujejo, da je upoštevanja vreden filmski umetnik, izpričal je svoj odnos do življenja, iz katerega oblikuje grozljive zgodbe o dobrem in zlu.

Že sama zgodba je takšna (o glasbeniku, ki so ga zaradi površnega in lažnega pričevanja očividcev obdolžili ropa in poskusa umora pa mora zato skozi muke policijskega in kriminalističnega stroja), da je omogočila Hitchcocku razviti njegov prijem do uspešno mučne skrajnosti. Bolj kot kdaj opazimo, kako Hitchcock v nasprotju z običajnimi režiserji kriminalk gradi dinamiko zgodbe in njeno dramatično atmosfero, v katero skriva umetniško idejno izpoved. Medtem ko večina dopušča, da glavni junak, naj bo že detektiv ali zločinec, s svojim bolj ali manj hrupnim prizadevanjem (kakršen je pač okus režiserja in njegov občutek za mero) gradi, proži in zapleta zunanje dogajanje, akcijo, je Hitchcockov junak takorekoč vedno povsem pasiven. To je človek, ki je največkrat padel čisto slučajno v razvoj dogodkov, zapleteih in njemu tujih, in zdaj je vanje vključen kot opazovalec ali pa neprostovoljni soudeleženec. Dogodki se razvijajo mimo njegove volje ali pričakovanj, po slepem in hudo nepričakovanem naključju, on samo reagira nanje in razplet pride ravno tako naključno, od nepričakovane, naključne strani. To ni boj dobrega z zlim, ko ponavadi dobro zmaguje, ker je tako moralno itd., ampak je kot trkljanje kroglice od enega naključja do drugega, in če pride do srečnega konca, je ravno tako priložnosten kot ostala naključja.

Ne sme nas motiti, če je na primer v tem filmu prilepljen srečen zaključek in še to neprepričljivo v napovedovalčevem dodatku. Očitno je to režiserjeva koncesija ameriški publiki, ki si ne dovoljuje pokvariti užitka z žalostnim koncem. Glasbenik je po naključju obdolžen, temu sledi nekaj novih naključij, ki začno podirati njegovo življenje kot kupček kart. Vendar ne po kakšni železni logiki razvoja dogodkov; vseskozi imamo občutek, da bi se stvari lahko razvijale tudi drugače: eno naključje le odbije kroglico v slepo smer k naslednjemu. Ta atmosfera zgubljenosti, praznosti, nemoči, v kateri takorekoč ni ljudi, ampak so le predmeti, v kateri zadeva junak na druge ljudi kot na predmete, ki reagirajo kot predmeti, kot avtomati, živi v Hitchcockovih filmih kot njegova najmočnejša umetniška izrazna moč, njej posveča vso pozornost mojstrske kamere in kompozicije slike ter prizorov.

Hitchcock je v svojih boljših filmih — PO NEDOLŽNEM OBDOLŽEN sodi mednje prav gotovo tudi po zaslugi glavne igralske dvojice, Vere Miles, predvsem pa Henryja Fonde — mojstrski prikazovalec sodobnega človeka, njegove zgubljenosti v sodobnem tehniziranem življenju, v sodobni družbi — stroju. Hitchcock je pravi Američan, tehnokrat, ki ugotavlja hladno in uradniško nepristransko odtujenost in popredmetenost sodobnega človeka v njegovi tehnokratski družbi. Ni mistik, ki bi prikazoval nesrečne »usode«, ampak ugotavlja zakonitost naključja, ki uravnava življenje človeka-vijaka v stroju. In pri tem ni pesimist, ampak še veliko bolj grozljivi ugotavljevalec in beležnik naključij, dejstev.

Veno Taufer

LJUBLJANSKA JESEN — Foto: Leon Dolinšek

Pod petkovo črto

Veselo in ponosno proslavlja jugoslovanska javnost te dni prvega jugoslovanskega Nobelovega nagrajenca. Našim čestitkam se pridružujejo priznanja z vseh koncev sveta: francoski, italijanski, ameriški, indijski književniki in publicisti enodušno priznavajo, da je Švedska akademija letos ravnala po načelih, kakršna ji je določil ustanovitelj te nagrade, da je niso vodili pri odločitvi postranski in dnevnopolitični razlogi, temveč da je odločila silna epska moč in umetniška čistost Andrićevega dela. Ime Ive Andrića, ki je bilo doslej znano le razmeroma ozkemu krogu svetovne literarne publike, je po podelitvi Nobelove nagrade eno od najbolj privlačnih imen svetovne književnosti. Magična moč Nobelovega lavreatstva je v hipu razbila vse ovire za razširitev slovesa Andrićeve umetnosti in s tem usmerila vsesplošno pozornost tudi na duhovno atmosfero, v kateri Andrić dela, na etnično-politično skupnost, sredi katere se je razvil umetnik take potence. I. Andrićev uspeh je uspeh tudi za njegovo deželo.

Prav to pa je v Avstriji in Zahodni Nemčiji pognalo nekatere ljudi na barikade, k obrambi »zahodnih kulturnih koncepcij«. Andrićevemu delu priznavajo pomen in kvaliteto, nikakor pa se nočejo sprijazniti z dejstvom, da je njegova umetnost nastala tam, kjer je nastala, da so njene korenine v tleh slovanskega juga in da je Andrić zavestni član nove jugoslovanske skupnosti, aktivni udeleženec boja za materialno in duhovno preosnovo družbe, v kateri živi.

Tako so nekateri avstrijski časopisi — med njimi list, ki se ima za uglednega, namreč dunajska »Die Presse« — te dni zapisali, da je Andrić »pisatelj iz avstrijskega prostora«... - Morda bi jim pomagali in jim predlagali, naj tudi Cankarja, Petőfyja, Mickiewicza, Mazzinija in druge, ki so, kot Andrić, trpeli po avstrijskih zaporih, proglase za »pisatelje iz avstrijskega prostora«. Ali bolje: za pisatelje iz kletnih prostorov avstrijskih trdnjav...

Vemo, da Avstrija že vrsto let čaka na Nobelovo nagrado za Heimita Dodererja, ki jo nedvomno zasluži. Da pa se bo provincialna mentaliteta nekaterih avstrijskih kulturniških publicistov manifestirala na ta način, da proglasi umetnika, ki za svoje delo iz avstrijskega kulturnega območja ni sprejel nobenih ustvarjalnih impulzov — razen impulzov, ki so vzbudili v njem nacionalni odpor —, razglasi preprosto za avstrijskega pisatelja... tega tudi poznavalec mentalne spremenljivosti premaganega in brezposelnega kulturträgerstva ne bi pričakoval.

Drugačne vrste je pisanje, ki si ga je te dni privoščil del zahodnonemškega časopisja. (Kako so si podali roke!) Ti časopisi, ki dan za dnem, leto za letom vbijajo svojim bralcem v glave dogmo o dobrem in zlem v današnjem svetu, pri čemer je dobro vse, kar je na Zahodu, in slabo vse, kar gre drugačna pota, ki nasičujejo možganske celice svojih svobodne presoje že tako nevajenih ljudi s prepričanjem, da v Jugoslaviji umetnik ne more svobodno ustvarjati občepomembnih del — ti časopisi si niso upali svojemu občinstvu priznati, da je najvišje literarno priznanje dobil letos prav umetnik, ki se zavestno prišteva k ustvarjalcem novega družbenega reda v svoji deželi. »Ni Andrićevega dela,« piše »Frankfurter Rundschau«, »v katerem ne bi pisatelj odkrito ali prikrito napadal vladajočega režima v Jugoslaviji«... »Samo svoji diplomatski sposobnosti se ima zahvaliti, da ni prišlo do novega primera Pasternak...« — »Noben jugoslovanski list ni smel objaviti, da so njegova dela izšla tudi v nemščini — kar dokazuje, kakšna diktatura je država maršala Tita, kjer dejstva ne smejo biti dejstva, če ne služijo sistemu«... Hamburška »Die Welt« se povzpne do še vse drugačnih trditev in paradoksov: »Andrić ima v svoji domovini sicer dvomljivo pozicijo, vendar pa ni neposredno ogrožen. Oficialna mesta so ga celo predlagala za Nobelovo nagrado«... »Andrić je bil nekaj let predsednik Zveze jugoslovanskih književnikov, toda moral se je pod pritiskom linijskih politikov umakniti. Vendar pa je še vedno poslanec v zveznem parlamentu«...

Da bo pa še bolj očitna raven teh obupanih iskalcev »njihovega« Andrića, naj pove še naslednja trditev lista »Die Welt«: »Direkten v svojem odporu proti režimu je postal Andrić leta 1957, ko je popisal konflikte med kmeti in komunističnimi komandanti ter izdal partizanski roman ‚Gluvi barut'«...

Ali je to samo neumnost ali pa so za tem tudi zli nameni? Ali naj razpišemo nagrado za tistega, ki bi našel en sam stavek, v katerem Andrić napada našo družbeno ureditev? Ali naj dopovedujemo, kako da smo na veliko pisali o vsakem Andrićevem prevodu in o prevodu vsakega jugoslovanskega književnika v kateri koli jezik? Ali naj hitimo popravljati, da Andrić ni avtor »Gluvega baruta«?

Ne. S takimi ljudmi se pogovarjali ne bomo. Kajti dogmatiki so, ki se ničesar tako ne boje kot preizkušnje njihove dogmatike. - Morajo napadati Jugoslavijo, vseeno na kakšnem področju, stereotipno, z vdanostjo sužnja. Kajti takšen je ukaz njihovega miselnega sistema in ukaz tistih, ki jim režejo vsakdanji kruh. Kaznujmo jih s tem, da jih citiramo.

Slavko Fras

Razstava sovjetske knjige

»Razstava sovjetske knjige predstavlja vzporedno z drugimi kulturnimi manifestacijami pomemben dogodek v kulturnem življenju naših narodov ter bo služila nadaljnjemu razvoju prijateljskih stikov med sovjetskimi in jugoslovanskimi narodi,« je izjavil na včerajšnji tiskovni konferenci v zvezi z otvoritvijo te razstave v Ljubljani Nikolaj Ivanovič Mohov, namestnik načelnika oddelka za založniško dejavnost pri ministrstvu za kulturo ZSSR. Razstava, ki jo bodo odprli nocoj na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani v okviru kulturne izmenjave med obema deželama, bo, kot je izjavil predsednik Zveze založniških podjetij FLRJ Ivan Bratko, povračilna prireditev za podobno veliko razstavo jugoslovanske knjige v Sovjetski zvezi. Govoreč o nekaterih značilnostih sovjetskega založništva, je N. I. Mohov ugotovil, da zavzema danes Sovjetska zveza na področju tiskanja knjig prvo mesto v svetu. S tiskanjem knjig se ukvarja 79 centralnih in 259 republiških in lokalnih založb.

Turnir kandidatinj

Vrnjačka Banja, 2. nov. — V nadaljevanju prekinjenih partij na turnirju kandidatinj so bili doseženi tile rezultati: II. kolo — Nicolau : Gresser remi, III. kolo — Polihroniade : Karakas 0:1, Gresser : Lazarević 0:1, Konarkovska : Lane remi, Hemskerk : Borisenko 0:1, Zatulovskaja : Zvorikina 1:0. IV. kolo: Gaprindašvili : Zatulovskaja 1:0, Lazarević : Silans remi, Karakas : Gresser 1:0, Rinder : inž. Nedeljković 0:1.

Stanje po IV. kolu: Gaprindašvili 4, Lazarević 3,5, inž. Nedeljković, Karakas 3, Borisenko, Lane 2,5, Nicolau 2, Polihroniade, Gresser, Silans, Voljpert 1,5, Konarkovska 1 (1), Rinder, Zatulovskaja, Zvorikina 1(—), Hemskerk 1, Hundsuren 0 (—).

Maribor — V prijateljski nogometni tekmi je domači Maribor premagal krajevnega tekmeca Železničarja 3:1 (1:0).

GLASGOW — Nogometni reprezentanti italijanske in škotske nogometne lige sta igrali neodločeno 1:1 (1:0). V italijanskem moštvu je nastopilo več znanih nogometašev z britanskih otokov.

PREDSEDNIK JZOTK MIKA TRIPALO O NEGATIVNIH POJAVIH V ŠPORTU

Več demokracije in strožji nadzor

pri razdeljevanju in upravljanju družbenih sredstev za telesno vzgojne namene

BEOGRAD, 2. nov. (Tanjug). Predsednik Jugoslovanske zveze organizacij za telesno kulturo Mika TRIPALO je odgovarjal na vprašanja Tanjugovega urednika in beograjskega dopisnika »Narodnega športa« (Zagreb) o nekaterih negativnih pojavih v športu.

VPRAŠANJE: Na nedavnem sestanku zveznega odbora SZDL Jugoslavije so med sprejetimi sklepi ugotovili, da vztrajno pojavljanje določenih negativnosti v nekaterih naših športnih organizacijah izpričuje določeno zaostajanje teh organizacij za splošnim razvojem demokratičnih odnosov pri nas.

ODGOVOR: Negativni pojavi se nanašajo na manjši del športnih organizacij, vendar na del, ki ima zaradi tega, ker pripada najbolj atraktivnim športom, velik odmev v javnosti. Zaradi tega so ti pojavi tudi nevarnejši. Bistveno je, poiskati vzroke vsemu temu in si na tej osnovi prizadevati za odstranitev negativnosti.

Pri nas deluje nekaj športnih društev in klubov, ki jih ni mogoče imeti za družbene organizacije v klasičnem pomenu te besede. To pa izvira od tod, ker s svojo dejavnostjo ne zadovoljujejo le potreb članstva, marveč zbirajo deset tisoče gledalcev, kar se dogaja zato, ker s svojo dejavnostjo ne zaljo dotacije ter poverja v upravljanje velike športne objekte, njihovi člani pa žive od dohodkov takšnega športnega društva. Takšen položaj v razvoju klubov in društev terja učinkovitejše nadzorstvo družbene skupnosti nad razpolaganjem z dobljenimi sredstvi. — Hkrati pa je treba v teh društvih in klubih tudi razvijati demokracijo toliko bolj, ker je ta v športnih organizacijah precej zaostala. Pri tem je treba računati s tem, da družbenih sredstev ne uporabljajo neodgovorno samo športne organizacije, ampak tudi tisti ki jim dajejo dotacije. Zelo pogostoma so ta sredstva razdeljevali brez upoštevanja demokratičnih poti ali vsaj niso temeljiteje nadzorovali, v kakšne namene so bila porabljena.

Tako se ponuja sklep, da je boj proti negativnim pojavom v športu nerazdružno povezan z bojem proti negativnim pojavom v družbenem življenju nasploh ter doslednim izvajanjem socialistične demokracije. Ustrezni zakonski predpisi, ki bodo omogočali učinkovito finančno nadzorstvo nad delom športne organizacije in postopek, da bo finančno poslovanje postalo javno, bodo dragocena pomoč na tej poti.

Prav tako je treba odpraviti prakso, da dva ali trije ljudje v športni organizaciji odločajo o bistvenih vprašanjih. Treba si je prizadevati za vsestransko uveljavljanje skupščin po športnih društvih ter klubih in njihovih upravnih odborih.

Boj proti negativnim pojavom v nekaterih naših športnih zvrsteh je v tesni zvezi z iznakaženjem sedanjega stališča do vrhunskih športnikov. Pri urejanju tega problema je treba razlikovati tisto, kar je zares negativno, od tistega, kar je negativno zamo na videz. — Materialna sredstva vrhunskim športnikom pa je treba legalizirati, kajti dandanes je tudi doseganje vrhunskih rezultatov tesno povezano z vsakdanjim zelo napornim treningom in aktivno udeležbo v zapletenem in zahtevnem tekmovalnem sistemu.

Spričo tega je treba sklepati, da naj se Socialistična zveza zavzame za izdatnejša sredstva skupnosti v prid razvoja telesne kulture, pa tudi za razvoj vrhunskega športa; toda ta sredstva je treba dajati v komuni kakor tudi v športnih društvih oziroma klubih pod javnim nadzorstvom in v rednem demokratičnem postopku.

VPRAŠANJE: Na sestanku zveznega odbora SZDL so prav tako ugotovili, da je praksa pokazala, da je treba sklicevati delovne skupščine organizacij, in prilagajati način pri volitvah vodilnih organov, kakor tudi, da je treba redno spremi-

njati sestavo vodilnih organov. Ali ne pomeni to, da so se posamezna vodstva športnih organizacij »zabubila«.

ODGOVOR: Povsem jasno je, da je razvoj demokracije v športnih organizacijah ozko povezan s stavljenim vprašanjem. Vse bistvene sklepe o razvoju neke športne organizacije kakor tudi o delitvi materialnih sredstev mora sprejemati skupščina. Demokratičnost se mora prav tako kazati v večjem vplivu članstva na delo upravnih odborov pa tudi v normalnem menjavanju ljudi v vodstvih, zlasti v posameznih športnih zvezah.

Kadar gre za negativne pojave, tedaj se opažene napake običajno končujejo s kaznovanjem neposredno prizadetih, ki so nedovoljeno izražali nezadovoljstvo s tem ali onim sklepom. Malo pa je primerov, da so pozvali na odgovornost organe, ki so bili s takim brezvestnim delom oziroma z nepravilnimi odločitvami resnični povzročitelji. Kadar v teh organih prevlada birokratična miselnost, bi bilo normalno, da bi jih izmenjali ali pa bi sami podali ostavko. Morda bi največ vzrokov za tak postopek imeli nekateri člani organov plavalne in nogometne zveze Jugoslavije. Tako bi dali tudi lep primer drugim.

VPRAŠANJE: Kako ocenjujete stališče športnega tiska do kvarnih pojavov v športu?

ODGOVOR: Nedvomno ima vzgojno vlogo. Toda žal mislim, če govorim nasploh, da ima to časopisje sedaj zelo negativen vpliv. Pomanjkanje osnovne objektivnosti pri informiranju se zlasti opaža, kadar koli pride v športnem življenju do spora.

Razumem različno ocenjevanje posameznih dogodkov, toda povsem nasprotna informacija o čemer koli, kar se je zgodilo, priča lahko le o skrajni neobjektivnosti. Prav tako se posamezni športni časopisi lotevajo tako imenovanih »afer« v našem športu zelo pogosto ne zaradi tega, da bi odpravljali negativnosti, marveč da bi izrabljali senzacijo v komercialne namene. Najbolje priča o tem primer s podkupovanjem boksarjev v kvalitetni ligi Srbije. Treba bi bilo samo dognati, kaj je pravzaprav v ozadju takšnega pisanja.

Z eno besedo — mislim — da so lahko športne organizacije nezadovoljne s pisanjem časopisja in mora SZDL zahtevati od odgovornih organov družbenega upravljanja, naj vsestransko analizirajo vsebino časopisov kot tudi kadrovsko vprašanje pri njih.

VPRAŠANJE: Iz poročila o delu športne prognoze je videti, da so določena sredstva »zamrznjena« oziroma jih občine, katerim so dana sredstva namenjena, ne uporabljajo. — Kako ocenjujete ta pojav?

ODGOVOR: V takšnih primerih gre večinoma za občine, v katerih še niso oblikovani državni ali družbeni organi za telesno kulturo ali pa so delujoči organi neaktivni, kar samo po sebi govori o vzrokih, zakaj ne zahtevajo razpoložljivih sredstev.

Začetek XII. mednarodnega prvenstva FLRJ v namiznem tenisu

Mladi - svetla točka

Branilec naslova Vojislav Marković zaradi nediscipline izključen iz tekmovanja

NOVI SAD, 2. nov. - Danes, nekoliko pred nadaljevanjem ekipnega dela letošnjega XII. mednarodnega namiznoteniškega prvenstva Jugoslavije, ki se je začelo včeraj v novosadski športni dvorani, je »eksplodirala« samosvoja »bomba«. Predsedstvo Namiznoteniške zveze Jugoslavije je namreč sporočilo sklep o izključitvi najboljšega jugoslovanskega igralca Vojislava Markovića iz nadaljnjega tekmovanja. — Tako odločitev je sprejelo predsedstvo zaradi zaporednih primerov nediscipline, ki si jih je privoščil mladi šampion, hoteč si zaradi igralskih kvalitet očitno prilastiti izjemen položaj v izbrani ekipi.

Tekmovanje samo, ki se je začelo z ekipnimi tekmovanji moških ter meddržavnimi srečanji naše ženske ekipe, bo drevi napredovalo do polčasa. Pozno ponoči bodo namreč končani ekipni turnirji moških reprezentanc za pokal Jugoslavije, v katerem se bosta borili za prvo mesto po pričakovanjih Madžarska in Jugoslavija. V včerajšnjih predtekmovanjih so po zmagah nad Madžari, Belgijo in Jugoslavijo II zlahka prišli v finale, Jugoslovani pa so gladko odpravili Avstrijo, nato pa s precejšnjimi težavami Švedsko s 3:2. V tem srečanju je dobil Šved Alser obe posamični partiji proti Markoviću in Hrbudu.

Najsvetlejša točka tega ekipnega tekmovanja pa je bila mlada reprezentanca Jugoslavije (Korpa, Vecko, Atanacković), ki je v prvem kolu premagala izbrano moštvo Zahodne Nemčije s 3:2, nato sicer izgubila z Madžarsko 0:5, v boju za tretje mesto pa odlično zaigrala proti Švedski. Mladi Jugoslovani so po razburljivih tekmah zmagali s 3:2, pri čemer je bil spet najboljši Hrastničan Vecko, ki je premagal znana švedska reprezentanta Bengsstona in Johanssona. Tudi Korpa je bil z uspehom proti Johanssonu udeležen pri končni zmagi 3:2.

Ženska reprezentanca Jugoslavije pa je doslej nastopila dvakrat. V sinočnjem dvoboju proti Francozinjam so Jugoslovanke z najtesnejšo zmago 5:4 zabeležile pomemben uspeh, saj so bile Francozinje med udeleženkami zadnjega svetovnega prvenstva v Pekingu. V jugoslovanski ekipi so igrale same Slovenke, med katerimi je bila najbolja Petračeva, ki je premagala vse nasprotnice. Novinka v ekipi Pirčeva je zabeležila dve zmagi, Plutova, ki pa še ni vigrana, pa je ostala praznih rok. Danes popoldne bi morale nastopiti Jugoslovanke proti Belgijkam. Ker pa je prispela v Novi Sad ena sama belgijska igralka, so odigrale prijateljsko srečanje s kombinirano belgijsko-nemško ekipo in izgubile 1:4. Edino zmago je zabeležila Pirčeva v srečanju z Belgijko Vankampen.

-eb

VIII. kolo slovenskega šahovskega prvenstva

Velike spremembe na vrhu

LJUBLJANA, 2. nov. — Dve presenečenji v VIII. kolu slovenskega šahovskega prvenstva sta docela spremenili sliko zaporedja na vrhu lestvice, kjer sta zdaj vodstvo prevzela mojstrski kandidat Bajec in mednarodni mojster Parma. Po nadaljevanju prekinjene partije Kržišnik — Plavčak pa bo vodeča dvojica dobila še enega spremljevalca — verjetno Plavčaka.

Bukovac—Kržišnik (33) 1:0. Beli je v otvoritvi žrtvoval figuro za dva kmeta, tako da je Kržišnik kmalu prišel do dobljenega položaja. Toda v nadaljevanju je igral mojstrski kandidat neoprezno; Bukovac si je pripravil napad, nakar je z žrtvijo kvalitete postavil Kržišnika pred neubranljiv mat.

Longer—Djurkovič (42) 0:1. Djurković je v središnici prevzel pobudo, nakar je bila po osvojitvi kvalitete in dveh kmetov njegova zmaga samo še vprašanje časa.

Ankerst—Jazbec (28) 1:0. — Ankerst je zabeležil še eno učinkovito zmago: z žrtvijo trdnjave je Jazbeca dognal do neubranljivega mata.

Bajec—Šiška (50) 1:0. Beli je pospravil še eno celo točko, potem ko je v peti uri igre osvojil figuro.

Plavčak—Škerlj (52) remi. Nasprotnika sta se sporazumela za remi šele v nadaljevanju prekinjene partije, čeprav ravnotežje med igro ni dajalo nobenemu možnosti za igro na zmago.

Vavpetič—Fajfar (39) remi. Fajfar je sicer okoli 20. poteze zavrnil remi, vendar pozicijske prednosti ni mogel izrabiti.

Mira Piberl—Parma (52) 0:1. Parma je do prekinitve dosegel prednost dveh kmetov, tako da partnerica sploh ni prišla k nadaljevanju.

Preložena partija VI. kola: Plavčak—Jazbec (51) 1:0. — Plavčak je žrtvoval kmeta za napad, v katerem je osvojil tri kmete zaporedoma in slednjič še zmago.

Stanje po VIII. kolu: Bajec, Parma 6, Kržišnik 5,5 (1), Ankerst, Longer 5,5, Plavčak 5 (1), Fajfar 4,5, Djurković, Vavpetič 4, Jazbec 3, Bukovac 2,5, Šiška 2, Škerlj 1,5, Mira Piberl 0.

A. P.

RIJEKA : GORICA 2:0 (1:0)

SEMPETER PRI GORICI, 2. nov. — Včeraj sta se v prijateljski nogometni tekmi pomerila član I. zvezne lige Rijeka in član SCL Gorica. Oba gola za goste je dosegel Veselica v 8 in 73. minuti. Zmaga Rečanov je bila povsem zasluženа, saj so bili tehnično mnogo boljši.

Na mednarodnem turnirju v Zevenaaru

MATANOVIĆ V VODSTVU

Zevenaar, 2. nov. — V VII. kolu mednarodnega šahovskega turnirja so bili doseženi naslednji rezultati: Golombek—Bobocov 0:1, Matanović—Beni 1:0, Langeweg—Milić remi, Rellstab—Stahlberg remi, O'Kelly—Heneberke 0:1, Wade—Perez remi, Guimard—Bouwmeester remi.

Stanje po VII. kolu: Matanović 5,5, O'Kelly, Bobocov 5, Guimard, Langeweg 4,5, Stahlberg, Bouwmeester 4, Milić 3,5, Golombek, Heneberke, Perez, Wade 3, Lehmann 2,5 (1), Johanssen 2 (1), Rellstab 1,5, Beni 1.

VEČ SKRBI ZA VRHUNSKE ATLETE

Beograd, 2. nov. — Sestanek jugoslovanske zveze organizacij za telesno kulturo je potekel v znamenju razprav o pripravah za evropsko prvenstvo v atletiki, protokolu o sodelovanju s športniki ZSSR in drugih vprašanjih. Sklenjeno je bilo, da je treba omogočiti kandidatom za evropsko atletsko prvenstvo kar se da primerne pogoje za uspešne priprave, ker ima več naših atletov možnosti za uvrstitev med najboljše na celini. Splošna ugotovitev: krajevni organi in republiške zveze niso dajale dovolj podpore pri prizadevanju ASAJ glede čimboljših priprav atletov za to prestižno prireditev. Priprave za to prvenstvo bodo pozimi v športni dvorani v Beogradu in Makarski ter na Jahorini.

Podpredsednik zveze Miltoje Radovanović je poročal o poti delegacije po SZ. Letos bo kar 11 naših športnih ekip gostovalo v SZ, 9 sovjetskih pa v Jugoslaviji. Letos bosta meddržavni srečanji v košarki in šahu.

Brodnik in Ledič v Italiji

V nedeljo in ponedeljek bosta jugoslovanska atleta Jože Brodnik in Ante Ledić nastopila na mednarodnem atletskem tekmovanju v Formii v deseteroboju. Tekmovalca bo spremljal prof. Miran Horvat iz Celja.

(K. J.)

BREZ ŠKARIJ

PARMO ČAKA STOCKHOLM...

Bruno Parma je v Jugoslaviji zdaj kandidat št. 1 za velemojstrski šahovski naslov. Decembra bo mladinski svetovni prvak nastopil na mednarodnem veleturnirju v Stockholmu, kjer bo lahko dosegel najvišji šahovski naslov, če bo osvojil polovico možnih točk. Kdo bo nastopil na Švedskem, je še vedno uganka, toda povabljeni so Botvinik, Talj, Petrosjan...

Po blejskem šahovskem veleturnirju ni nihče med ljubitelji šaha v Sloveniji niti podvomil o Parmovem uspehu v glavnem mestu Švedske. Toda njegov nastop na slovenskem prvenstvu je čez noč zamenjal ta veliki optimizem z rahlimi skrbmi. Parma v Ljubljani ni niti toliko razočaral z rezultati kakor z igro samo, saj je z veliko težavo premagoval celo prvokategornike. V prvih osmih partijah republiškega prvenstva ni bilo mogoče zaslediti v njegovi igri tiste izredne iznajdljivosti v zapletih in kombinacijah, s kakršno se je v zadnjih dveh letih povzpel od mojstrskega kandidata do mednarodnega mojstra.

Parma je nedvomno igralec izrednih kvalitet, tako da je njegovih zadnjih slabših iger prav gotovo kriva preutrujenost. Zakaj? Poglejmo si samo njegovo šahovsko »delo« v zadnjih treh mesecih: avgusta — 20 partij na svetovnem mladinskem prvenstvu v Haagu, septembra — 19 partij na šahovskem veleturnirju na Bledu, oktobra — 13 partij na slovenskem šahovskem prvenstvu in 4 simultanke (v Mariboru, Črni, Ljubljani in Zagrebu). Po končanem ljubljanskem prvenstvu pa pojde na povabilo CK LMS še na turnejo po Makedoniji, kjer bo odigral vilne simultanke na cesti Bratstva in enotnosti.

Parma je mlad igralec s slabo fizično kondicijo, zato je takšen napor zanj nedvomno prevelik. Ta mesec bi moral pretežno počivati in se pripravljati za turnir v Stockholmu. Za zdaj to še ni prepozno, jutri pa bo morda že. Zato bi bilo kazno samo tole: Bruno mora v tem mesecu omejiti repertoar svojih nastopov, poglavitni njegov cilj pa mora biti Stockholm.

A. P.

„15. September“ obvešča

tovarna cementa in salonita Anhovo

vse potrošnike »Salonit« krovnega materiala (valovite plošče, salonitke, šablone), ravnih plošč in posod za cvetje, da bo sprejemala pismene prijave za 1962. leto, do vključno 15. novembra 1961. leta.

Na podlagi predloženih prijav bo tovarna poslala kupcem pogodbe v podpis.

Delovni kolektiv tovarne

»SATURNUS«

kovinsko predelovalna industrija, embalaža, avto oprema

LJUBLJANA-MOSTE

ima prosta delovna mesta za:

— **STROJNE TEHNIKE**
za obrat in konstrukcijo

— **KEMOTEHNIKA**
za laboratorij

Interesenti naj se zglase osebno ali pošljejo pismene ponudbe upravi podjetja.

8822

Kemična tovarna Moste - Ljubljana, Ob železnici 14

proda

tovorni avtomobil OM — nosilnost 2,5 t in traktor MAN s prikolico.

Ostale podatke dobite v komercialnem oddelku podjetja — tel. št. 30-732.

8825

Toaletno milo
»MAJSKA ROŽA«
ŠE VEDNO
NENADOMESTLJIVO
PROIZVOD: »Astra«

UPRAVNI ODBOR
Tovarne pletenin »BELOKRANJKA«
ČRNOMELJ
razpisuje delovno mesto

sekretarja

Pogoji: pravnik ali vsaj s petletno prakso na delovnem mestu sekretarja. Plača in ostalo po dogovoru.
Nastop službe mogoč takoj. Ponudbe pošljite na gornji naslov ali se osebno zglasite v upravi podjetja do 30. nov. 1961.
Sekretarja sprejmemo tudi honorarno.

8803

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri
Vinogradniškem gospodarstvu
GORNJA RADGONA
razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. **OBRATOVODJE**
poljedelsko-živinorejskega obrata Črnci-Apače
2. **VODJE izobraževalnega centra**
3. **INSTRUKTORJA**
knjigovodske službe v podjetju

Pogoji: pod tčk. 1. agronom s prakso ali kmetijski tehnik z najmanj 10-letno prakso na podobnem delovnem mestu; pod tčk. 2. agronom ali kmetijski tehnik z večletno prakso v proizvodnji in prakso na podobnem delovnem mestu; pod tčk. 3. srednješolska izobrazba z večletno prakso v knjigovodstvu.

Za obratovodjo Črnci-Apače je družinsko stanovanje zagotovljeno, dočim za ostali dve delovni mesti samo samski sobi. Nastop službe takoj ali po dogovoru, osebni dohodki po obstoječem pravilniku. Ponudbo s točno navedbo šolske izobrazbe in poteka službovanja pošljite na naslov: Vinogradniško gospodarstvo Gornja Radgona — najkasneje do 15. novembra 1961.

8804

Po sklepu upravnega odbora
LESNO INDUSTRIJSKEGA PODJETJA ZAGORJE OB SAVI
razpisujemo delovno mesto

vodje komerciale

Pogoji: ekonomska ali gozdarska fakulteta s petletno prakso ali ekonomska srednja šola ali tehnična srednja šola, lesno industrijski odsek, z 10-letno prakso, ali nižja šolska izobrazba s 15-letno prakso na vodilnem mestu v lesni stroki.

Osebni dohodki po pravilniku podjetja. Nastop mogoč takoj, najkasneje 1. decembra 1961.

Ponudbe pošljite gornjemu naslovu z obširnim življenjepisom.

8800

PRODAN JE

100-tisoči radijski sprejemnik proizvodnje RR Zavoda v 1961 letu

Lastnik radijskega sprejemnika RR 230 s tovarniško številko 320610 je kupil 100-tisoči radijski sprejemnik in prejme za darilo TELEVIZIJSKI SPREJEMNIK 21 RR-850, Z ZASLONOM 53 cm

Lastnik radijskega sprejemnika RR 230 s tovarniško številko 322945 je kupil 99.999-ti radijski sprejemnik in prejme za darilo TRANZISTORSKI SPREJEMNIK RR 220 T

Lastnik radijskega sprejemnika RR 230 s tovarniško številko 332423 je kupil 100.001 radijski sprejemnik in prejme za darilo TRANZISTORSKI SPREJEMNIK RR 220 T.

Naprošamo srečne kupce radijskih sprejemnikov z navedenimi številkami, da takoj sporoče telegrafsko ali po telefonu tovarni — prodajnemu oddelku, da bi dobili potrebna pojasnila.

NAJBOLJ ZANESLJIVO IME V PROIZVODNJI RADIJSKIH IN TELEVIZIJSKIH SPREJEMNIKOV

8827

OBVESTILA SPOREDI MALI OGLASI

Izdaja in tiska Časopisno podjetje »DELO«, Ljubljana, Tomšičeva 1–3. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3, Uprava: Tomšičeva 1, telefoni 23-522 do 23-526. – Oglasni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896. – Naročninski oddelek: Ljubljana, Titova 1, telefon za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje naročnike 21-832. – Poštni predal 29. – Brzojavni naslov »DELO«, Ljubljana. – Žiro račun pri Narodni banki, Ljubljana 600-11-1-167. Mesečna naročnina 550 din. Rokopisov ne vračamo.

Gledališče

DRAMA

Petek, 3. novembra ob 19.30: Williams: Mila ptica mladosti. **Abonma A.** (Vstopnice so tudi v prodaji.)

Sobota, 4. nov. ob 19.30: Torkar: Svetloba sence. Izven in za podeželje. (Vstopnice v prodaji pri dnevni blagajni v Drami.)

OPERA

Nedelja 5. nov., ob 15. uri: Cimarosa: TAJNI ZAKON. – Abonma **Nedeljski popoldanski in izven in za podeželje.** Predstava bo v Drami, kjer so tudi vstopnice v prodaji. Abonenti Nedeljskega popoldanskega abonmaja, ki so abonirani samo na operne predstave, dobijo pri blagajni v Drami nakazilo za sedež v dramskem gledališču za predstavo v nedeljo, dne 5. nov. ob 15. popoldne.

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE
Mestni dom

Sobota, 4. nov., ob 20. uri: Bor: »Noč v Globokem« (Raztrganci). Red B. Vstopnice so tudi v prodaji. V počastitev 20-letnice ljudske vstaje.)

Nedelja, 5. nov., ob 16. uri: Pišl: »Mornarjeva nevesta« – opereta. Red Nedelja – popoldanski. Vstopnice so tudi v prodaji.

Ob 19.30: Pišl: »Mornarjeva nevesta«, opereta. Izven.

Ob 19.30: Rabadan: »Če je ženska mutasta«. Gostovanje na Dobrovi.

Rezervacije tel. 32-860.

MESTNO GLEDALIŠČE, Ljubljana, Gledališka pasaža

Petek, 3. nov., ob 19.30: V. Katajev, Dan oddiha. Abonma Kolektivi B. Vstopnice so tudi v prodaji.

Ob 20.: V. Strgar, Heroica. – Gostovanje v Logatcu. Veljajo vstopnice od 19. oktobra.

Sobota, 4. nov. ob 19.30: M. Franck, Pelikan. Abonma Kolektivi C. Nekaj vstopnic je tudi v prodaji.

Nedelja, 5. nov. ob 15: M. Franck, Pelikan. Abonma Saturnus.

Ob 19.30: W. Borchert, Zunaj pred durmi. Abonma Kolektivi G. Vstopnice so tudi v prodaji.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Petek, 3. nov., ob 20. uri: Cankar: KRALJ NA BETAJNOVI. Abonma za red »Dijaški«.

RTV Ljubljana

SPORED ZA PETEK

5.00–8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored); **8.00** Poročila; **8.05** Orkestralni odlomki iz oper; **8.35** Orkester Werner Müller; **8.55** Pionirski tednik; **9.25** Kotiček za mlade ljubitelje glasbe – Zanimivosti iz operne hiše – **10.15** S simfonično glasbo križem kražem po Evropi; **11.00** Domače polke in valčki Slavka in Vilka Avsenika; **11.15** Naš podlistek – Ilja Ehrenburg: Ljudje, leta, življenje – II.; **11.35** Bravničarjeva in Švarova glasba; **12.00** Poročila; **12.05** Lojze Ambrožič poje narodne v priredbi Matije Tomca; **12.15** Radijska kmečka univerza – Ing. Lojze Hrček: Opešano vinogradniško zemljo moramo pred obnovo izboljšati; **12.25** Zabaven opoldanski spored: **13.15** Obvestila in zabavna glasba; **13.30** Medigra za cembalo; **13.33** Zlate gosli; **14.05** Radijska šola za nižjo stopnjo – Pojte z nami; **14.35** Mirko Polič: Odlomki iz 1. dej. opere Deseti brat v izvedbi mariborskih opernih solistov; **15.20** »Vozi me vlak v daljave«; **16.00** Parada pihal (3); **16.40** Hammond orgle; **14.45** Jezikovni pogovori; **17.05** Vsak dan za vas; **18.00** Poročila – aktualnosti doma in v svetu; **18.10** ŠKUD »Akademik« pred novo sezono; **18.45** Iz naših kolektivov; **19.00** Obvestila; **19.05** V vedrem tonu; **19.30** Radijski dnevnik; **20.00** Zabav. ork. RTV Zagreb; **20.15** Tedenski zunanjepolitični pregled; **20.30** Ravel in Turina; **20.45** Stirsto let klavirske glasbe; **21.15** Oddaja o morju in pomorščakih; **22.15** Po svetu jazza »Jazz pod drobnogledom« – II; **22.45** Liričnl intermezzo; **22.50** Literarni nokturno; **23.00** Poročila; **23.05** Dela jugosl. skladateljev; **24.00** Zadnja poročila in zaključek oddaje.

DRUGI PROGRAM

19.00 Zapišite narek! – Tečaj za angleški jezik – 2. narek; **19.15** Skladatelja Marijan Lipovšek in Karol Pahor; **19.30** Radijski dnevnik; **20.00** Carl Orff: Mesec – opera v petih slikah; **21. 15** Četrt ure z orkestrom Lou Stein; **21.30** Nenavadne zgodbe iz znanosti in domišljije; **21.45** Jazz ob **21.45**!; **22.00–22.15** Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled sporeda II. programa za naslednji dan.

K

KONCERTI

I. KONCERT MLADIH KONCERTANTOV bo nocoj ob **20.15** v Filharmoniji. Nastopili bodo mezzosopranistka Milka Evtimova (Skopje), flavtista Brata Mirković (Beograd) in pianist Vladimir Krpan (Zagreb). Evtimovo in Mirkovića spremlja Marijan Lipovšek. Vstopnice so naprodaj v Filharmoniji; abonenti jih dobe brezplačno.

II. KONCERT MLADIH KONCERTANTOV bo v ponedeljek, 6. novembra. Nastopili bodo: pianistka Zlata Feller (Sarajevo), oboist Kirče Davidovski (Skopje) in basist Djordje Djurdjević (Beograd).

ŠOLSTVO

FAKULTETNI SVET Fakultete z anaravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani objavlja:

Podiplomski seminar pri Katedri za matematiko na Fakulteti za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani začne z delom v petek, dne 3. novembra 1961, ob 16. uri v matematični predavalnici, Trg revolucije 11. Tema predavanj v zimskem semestru bo »Teorija Liejevih algeber«. S

PREDAVANJA

DRUŠTVO za kulturno sodelovanje Jugoslavija—Francija v Ljubljani in Društvo slovenskih književnikov vabita na predavanje fracoskega pisatelja Marca Blancpaina o povojni francoski književnosti, ki bo nocoj v petek, 3. nov. 1961. ob 20. uri v prostorih društva, Tomšičeva 12 (Klub kulturnih delavcev). P

OBVESTILA

ČESTITKE

Nenadoma je diplomiral na pravni fakulteti **Franc GODEŠA – VIŠNJEGORSKI.** Čestimo kolegi pripravniki.

RAZNO

DRUŠTVO LRS za Združene narode obvešča, da je čitalnica redno odprta vsak delavnik razen sobote od **9.** do 19. ure. O

STUDENTSKI ABONMA. Novembra prične ŠKUD »Akademik« sprejemati prijave za II. študentski abonma. Prijave sprejema ŠKUD »Akademik« na Poljanski cesti 6–I, vsak dan od 12. do 13. ure. – Abonma ima 50% popusta. O

GINEKOLOŠKA SEKCIJA SZD vabi na strokovni sestanek **4.** novembra 1961, ob **9.30** v Babiški šoli v Ljubljani. Dnevni red: 1. doc. dr. Ruža Segedin: Aktualna vprašanja v zvezi z abortusom. **2.** Poročila s **3.** svetovr.ega ginekološkega kongresa na Dunaju (nadaljevanje): a) prof. dr. V. Lavrič: O serklaži in naše izkušnje z njo, b) prim. dr. I. Pavšič: O forcepsu in carskem rezu. **3.** Razno. P

ZDRAVSTVENI DOM
občine Ljubljana-Bežigrad

4. nov. 1961: dr. Jože Marolt, tel. 30-191, v odsotnosti 30-800,
5. nov. 1961: dr. Jože Marolt, tel. 30-191, v odsotnosti 30-800,
6. nov. 1961: dr. Miloš Šetina, tel. 31-231, v odsotnosti 30-800,
7. nov. 1961: dr. Jojze Tičar, tel. 21-966, v odsotnosti 30-800,
8. nov. 1961: dr. Marjan Naglas, tel. 33-367.

MARIBOR

DEŽURNA LEKARNA:

Petek, 3. novembra 1961: lekarna »Studenci«, Gorkega ul. 18

KINO:

UNION: ob 15.30: ital. barvni film ZELENA MAGIJA; ob 17.45 in 20. uri: nem. barvni film EŠNAPURSKI TIGER.

PARTIZAN: ob 15.30: jugoslov. film SOLUNSKI ATENTATORJI; ob 17.45 in 20. uri: amer. barv. film KONJENIKI.

SLOV. NAR. GLEDALIŠČE:

Petek, 3. nov.: Zaprto (generalka).

Kino

SPORED ZA PETEK

KINO UNION: italijanski barvni cinemascope film ANA IZ BROOKLINA. Režija Carlo Lastricati. Igrajo Gina Lollobrigida, Vittorio de Sica, Amedeo Nazzari. Tednik FN 43. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri. Ob 10. uri matineja istega filma.

KINO KOMUNA: domači film ON, ONA IN ŠEF (Trčenje na vzporednicah). – Režija Jože Babič. Igrajo Jelena Jovanović, Boris Kralj, Miča Orlović. Tednik FN 43. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri.

KINO VIČ: dokumentarni film o jugoslovanski eskpediciji v brazilskih pragozdovih REKA SMRTI. Režija Vladimir Kolar. Tednik FN 43. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri.

KINO SLOGA: amer. film PONEDOLŽNEM OBSOJEN. Režija Alfred Hitchcock. Igrata Henry Fonda, Vera Miles. – Tednik. Predstave ob 15, 17, 19 in 21. uri.

KINO SIŠKA: ital.-jugosl. film KAPO. Režija Gilo Pontecorvo. Igrata Susan Strassberg, Emanuela Riva. Brez tednika. Predstave ob 15, 17, 19 in 21.15. Prodaja vstopnic v vseh kinematografih od 9. do 11. ure in od 14. ure dalje.

KINO DOMA JLA, Ljubljana: (samo za člane Doma) franc.-sovj. vojni film ESKADRILA NORMANDIJA-NJEMEN – ob 20. uri.

MLADINSKI KINO: sovj. film RODNI DOM, ob 10, 15 in 17. uri. Film priporočamo mladini od 10. leta starosti dalje. Prodaja vstopnic od 9. do 11. in od 14. ure dalje.

KINO TRIGLAV, LJUBLJANA: amer. barvni cinemasc. film ZLOMLJENA ZVEZDA. Tednik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 15. ure dalje. Zadnjič.

KINO LITOSTROJ: amer. barv. CS film MESTECE PEYTON, ob 20. uri.

KINO ZADOBROVA: jugoslov. CS film CESTA, DOLGA LETO DNI, ob 19. uri.

KINO DOMŽALE: amer. barv. CS film AVTOBUSNA POSTAJA, ob 20. uri.

KINO VEVČE: amer. barv. CS film OBRAČUN V TABLE ROCKU, ob 20. uri.

KINO »CENTER« – KRANJ: amer. barv. glasb. CS film DVE LJUBEZNI EDDYJA DUCHINA, ob 15.45, 18 in 20.15.

KINO »STORŽIČ« – KRANJ: franc.-češki barvni CS film LJUBEZEN POD NADZORSTVOM, ob 16, 18 in 20. uri. – Matineja ob 10. uri NEPOSLANO PISMO.

KINO RADOVLJICA zah.-nem. barvni film INDIJSKI NAGROBNI SPOMENIK (nadaljevanje filma EŠNAPURSKI TIGER), ob 20. uri.

KINO BLED: jugosl. ljubavni film MARTIN V OBLAKIH, ob 17. in 20. uri.

KINO RADIO: ruski CS film KAPITANOVA HČI, ob 18 in 20. uri.

KINO PLAVŽ: ital. film PREKLETA SLEPARIJA, ob 18 in 20. uri.

KINO »SORA« ŠKOFJA LOKA: amer. barvni CS film VIKINGI, ob 18 in 20. uri.

KINO SVOBODA TRBOVLJE II: jugosl. glasbeni barv. CS film LJUBEZEN IN MODA, ob 17 in 19. uri.

KINO DELAVSKI DOM – TRBOVLJE: ital. glasb. CS film ŠLI BOMO V SAN REMO, ob 18 in 20. uri.

KINO SVOBODA II, HRASTNIK: jugosl. VV film SKUPNO STANOVANJE, ob 17 in 19. uri.

KINO »PARK« M. SOBOTA: amer. cinemasc. film MLADI LEVI, ob 17 in 20. uri.

KINO ČRNOMELJ: amer. barv. VV film NEKATERI SO ZA VROČE, ob 19.30.

KINO »SOČA« – KOPER: amer. barvni VV film BRATJE KARAMAZOVI, ob 16, 18 in 20. uri.

KINO »ZVEZDA« – IZOLA: amer. barv. film PRIJATELJSKO PREPIRIČEVANJE – ob 18 in 20. uri.

Razpisi

OBRTNO MONTAŽNO podjetje »Izolir« Polje 356 sprejme takoj ali po dogovoru več

VODOVODNIH INSTALATERJEV

Pismene ponudbe pošljite upravi podjetja. R 15316

KURIRJA sprejme Slovenska filharmonija. Ponudbe vložite osebno med 8. in 9. uro v tajništvu. R-15345

KOMISIJA za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri Kemijskem inštitutu Borisa Kidriča, Ljubljana – Hajdrihova 19 – razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. Organskega analitika – tehnika, za dela na plinski kromatografiji. Zahteva se srednja strokovna izobrazba. – Prednost imajo moški kandidati z urejeno vojaško obveznostjo.

2. Anorganskega kemika – tehnologa, za dela s področja heterogene katalize. Pogoj je visoka strokovna izobrazba. Nekajletna praksa z navedenega področja v industriji je želena.

Osebni dohodki se določijo po predpisih Pravilnika o delitvi osebnih dohodkov sodelavcev inštituta. – Kandidati naj vložijo prijave na naslov inštituta.

Razpis traja do izpopolnitve delovnih mest, vendar prosimo kandidate, da vložijo prijave vsaj do 15. novembra 1961. 8824-R

KOMISIJA za sprejem in odpust delavcev pri obrtnem podjetju »Galjevica« – Ljubljana, Galjevica 266, razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. fin. knjigovodje
2. mat. knjigovodje

Pogoj: ustrezna izobrazba oz. potrebno znanje. Nastop službe 1. 12. 1961.

3. mezdnega knjigovodje
z znanjem strojepisja
4. kurirja – mlajšo moško moč.

Za mesta pod 3. in 4. nastop službe takoj.

Plače po tarifnem pravilniku podjetja.

Ponudbe sprejema uprava podjetja. R 8828

KOMISIJA za razpis delovnih mest pri Narodni banki FLRJ – centrali za LR Slovenijo – razpisuje natečaj

1. za knjigovodje v mehanografskem servisu,
2. za strojepiske.

Pogoji: pod točko 1. ekonomska srednja šola ali gimnazija z maturo, pod točko 2. administrativna oziroma nepopolna srednješolska izobrazba z znanjem strojepisja.

Pod 1. prejemki po tarifnem pravilniku pod 2. po Zakonu o javnih uslužbencih.

Ponudbe z življenjepisom in opisom dosedanjega dela predložite Personalni direkciji Narodne banke FLRJ – Centrali za LR Slovenijo v Ljubljani, Titova 11. R 8829

ZDRUŽENO PODJETJE TEOL – OLJARNA – Ljubljana – sprejme:
kurjača parnega kotla,
visokokvalificiranega delavca, električarja,
navadne delavce.

Mogoč takojšen nastop službe. R 8826

Mali oglasi

KUPIM sam stroj od 500 do 750, ne glede na znamko in stroj za Lambretto 125, tipa 53. Tabor Jože, Velenje, Kersnikova 3. 1325-3

OTROŠKI VOZIČEK, kombiniran, prodam. Gerbičeva 33-b, pritličje. 15350-4

OPEL REKORD 54 ugodno naprodaj! Pečnik, Titova 172, 15347-3

DEKLE s podeželja išče sobo, nudi pomoč v gospodinjstvu. Ponudbe pod »Celovška«. 15346-6

UPOKOJENKA prevzame majhno gospodinjstvo za opremljeno sobo. Ponudbe pod Delo Celje pod »Prednost Ljubna«. 1326-6

SOBO ODDAM za dve do tri leta. Plačilo vnaprej. Ponudbe pošljite pod »Moški«. 15325-6

GREM za sostanovalko, event. pomagam v gospodinjstvu. Šalamon, »Pletenina«, Zaloška 14. 15328-4

KUPIM ZLATO za zobe, 16 gr. Ponudbe pod »Kupim«. 15324-5

KLAVIR, odličen, prodam. Ponudbe pod »Stingl«. 15322-4

»METALKA« – Ljubljana, Titova 24, proda nekaj stare opreme. Prednost do nakupa imajo organizacije in podjetja soc. sektorja. Po sedmih dneh pa lahko kupijo predmete tudi zasebniki. 15307-4

KUPIM STARE OVRATNIKE od kune. Ponudbe pod »Kuna«. 15303-5

ZAPESTNO moško uro, znamka Longines, izgubljeno 31. okt. od Nove gorice do Prvačine, vrnite proti nagradi 10 tisoč dinarjev. Prvačina 13.

V DNEH OD 3. DO 14. NOVEMBRA BO

REPREZENTATIVNA RAZSTAVA »SOVJETSKE KNJIGE«

NA GOSPODARSKEM RAZSTAVIŠČU, OKROGLI PAVILJON (JURČEK)

RAZSTAVA BO ODPRTA VSAK DAN OD 10.—20. URE
VSTOP PROST ☆ LJUBITELJI KNJIGE VLJUDNO VABLJENI

ZAHVALA

Ob smrti moje predrage mame

BERTE LAMPRET,
roj. MEGLIC

se vsem, ki so z menoj sočustvovali in pokojno spremili na njeni zadnji poti, prisrčno zahvaljujem.

Prav iskrena hvala tudi vodstvu in osebju Dermatološke klinike, ki je s tolikšno ljubeznijo in požrtvovalnostjo lajšalo trpljenje moje ljube mame.

Hči NADA SOUVAN
za sebe in ostalo sorodstvo

Dotrpel je naš ljubljeni mož, oče, stari oče

FRANC ŠTIGLIC
poštar v pokoju
iz Bočne

Pogreb dragega pokojnika bo 4. XI. 1961 ob 10.30 uri v Bočni.

Žalujoči: žena **Francka,** sinova **Franček in Stanko z družinama,** hčerki **Sanda in Anica** in ostali sorodniki.

Bočna, Šmartno ob Dreti, Mozirje, Celje, 2. XI. 1961.

Po daljši mučni bolezni nas je zapustila

FRANČIŠKA TRONTELJ
upokojenka

Pogreb drage pokojnice bo danes, 2. novembra 1961, ob 14.30 iz Marijine mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči brat Alojz in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Pittsburg, dne 2. novembra 1961.

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam stali ob strani ob bridki izgubi naše hčerke

HELENCE DRINOVEC

Žalujoča družina.

ZAHVALA

Ob bridki izgubi naše drage tetke

FRANČIŠKE TOBIAS
vdovele Galin,
roj. Vidmar

smo prejele toliko izrazov iskrenega sočustvovanja, da se vsem osebno ne moremo zahvaliti. Posebej še se zahvaljujemo g. dr. Ježu, ki ji je lajšal zadnje dni trpljenja.

Lepa hvala tudi kolektivu otroškega dispanzerja in patronažne službe ZD Vič, ZVJS terena Gradišče ter stanovalcem hiše Rimska cesta 17 za počastitev pokojnice na njeni zadnji poti, kakor tudi vsem darovalcem prekrasnih vencev in cvetja!

Žalujoče nečakinje **Cilka, Marija, Mira in Silva ter Sonja, Vinko in Franci**

Umrla je naša preljuba mama, stara mama, sestra in teta

MARIJA LAMPE
rojena Vidmar

Pogreb bo v petek dne 3. XI. 1961 iz hiše žalosti na pokopališče v Idriji.

Žalujoči: **mož Jože, hčerki Marija in Ivica z družinama, sinova Jože in Slavko z družinami in ostalo sorodstvo.**

Idrija, 2. XI. 1961

Nenadoma nas je zapustila naša draga mama, stara mama, sestra, teta, svakinja

MILICA MRŠIČ
UPOKOJENKA

Pogreb drage pokojnice bo v soboto, 4. novembra 1961 ob 15. uri iz Krištofove mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: hčerki **Danica por. Debeljak in Smilja por. Munda,** sestra **Julka** in brat **Boško,** zeta **Jože, Slavko,** vnuki **Jožica, Zdenka, Šarlota, Slavko,** pravnukinji **Ksenija, Maja** in ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Niš, Vlasotinci, Reka, 2. XI. 1961.

Nepričakovano nas je za vedno zapustil naš nenadomestljivi zlati mož, skrbni očka, sin in brat

DRAGO LAPAJNE
EKONOM

Od njega se bomo poslovili v soboto, dne 4. novembra 1961 ob 17. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah.

Neutolažljivi: žena **Ženka,** otroci: **Drago, Miran in Zdenko,** mama **Ivanka,** sestri **Mila in Cveta** ter ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Pula dne 2. novembra 1961

Umrl je naš dragi mož, očka, ded, praded, brat

ALOJZ ŠTREKELJ
davčni inšpektor v pokoju

Pogreb bo v petek, 3. novembra 1961, ob 14. uri iz Janezove mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: **žena Milka, hčerke Danica Krivčenko, Darinka Kokol, Nevenka Perko z družinami, brat Janez in ostalo sorodstvo**

Ljubljana, Mežica, Celje, Gorjansko, 2. nov. 1961.

Za vedno nas je zapustil naš dobri mož, oče, brat, bratranec, nečak in stric

VILKO MAROLT
železniški upokojenec

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 3. novembra 1961, ob 15.30 iz Andrejeve mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: **žena Marija, hčerka Majda, sin Vile, brat Karel, sestri Poldi in Pepca ter ostalo sorodstvo**

Ljubljana, Mozirje, Beograd, Dunaj, 2. nov. 1961.

Umrl je v 80. letu starosti naš oče, stari oče, stric

MATIJA REMŠKAR
bivši krojaški mojster

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 3. novembra 1961, ob 17. uri izpred pokopališča na Viču. Do pogreba leži na svojem domu, Kozarje 22.

Žalujoči: **hčeri Angelca, Mari z družino, sinovi Matija, Franc, Tone z družinami in drugo sorodstvo**

Ljubljana, Kozarje, Vrhnika, Kamnik, Preserje, Tržič, 1. novembra 1961.

Za vedno nas je nenadoma zapustil naš nadvse ljubljeni in skrbni mož, očka, brat

JOŽE BLAŽUN

Na zadnji poti ga bomo spremili v petek, dne 3. novembra 1961, ob 15. uri iz Frančiškove mrliške vežice na Žalah.

Žalujoči: **žena Angelca, hčerka Nada, por. Kambič, sestre, bratje, zet ing. Borut in ostalo sorodstvo**

Ljubljana, Visoko pri Kranju, Retje, Gameljne, Smledník, 2. novembra 1961.

HONORARNO MOČ

za dostavo jutranjika »DELO« naročnikom za teren Stražišče, sprejmemo takoj. — Zaslužek dober.

ČP »DELO«
Podružnica Kranj

Sporočamo žalostno vest, da nas je tragično zapustil dolgoletni član našega kolektiva

VIKTOR KOČEVAR
kurjač na žagi Marof — Stari trg pri Ložu

Pogreb vestnega in dobrega tovariša bo v petek, 3. novembra 1961, ob 16. uri izpred hiše žalosti na pokopališče v Podcerkev.

Delovni kolektiv podjetja
»BREST« — Cerknica

Ugasnilo je življenje naše ljubljene mame, omice, sestre, tete, svakinje

FRANČEŠKE JANEŽ
roj. BRATKOVIČ — vdove po mesarju

Poslovili se bomo od naše nepozabne mame v petek, 3. nov. 1961, ob 16. uri iz Nikolajeve mrliške vežice na Žalah.

Njeni: **hčeri Milka, por. Cirman, z družino, Vida, por. Di Luzzio, z družino, sin Leon z družino, brat Nace, sestri Karolina Štupnik, Marija Gerbec ter ostalo sorodstvo**

Ljubljana, Rim, 2. novembra 1961.

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da je kruta usoda iztrgala iz naše srede najboljšega, skrbnega moža, zlatega atka, brata, strica in svaka

VINKOTA LOZIĆA
bivšega gostilničarja

Pogreb nepozabnega, dragega pokojnika bo v soboto, 4. nov. 1961, ob 16.30 iz Jožefove mrliške vežice na Žalah.

Globoko žalujoča žena Angela, hčerkica Marjetka, brat Marjan, sestra Manda in ostalo sorodstvo

Ljubljana, Split, 2. novembra 1961.

Sporočamo žalostno vest, da nas je kot žrtev prometne nesreče tragično preminil naš sodelavec

JOŽE BLAŽUN
pražar

Dobrega tovariša bomo ohranili v lepem spominu. — Od njega se bomo poslovili v petek, dne 3. novembra 1961, ob 15. uri iz Frančiškove mrliške vežice na Žale.

UPRAVA IN SINDIKALNA PODRUŽNICA KOLINSKE TOVARNE HRANIL LJUBLJANA

Dotrpela je po hudi bolezni v 62. letu starosti naša draga in nepozabna mama, stara mama

PAVLA BALOH
upokojena babica

Na zadnji poti jo bomo pospremili dne 4. 11. 1961 ob 16. uri iz mrliške vežice na pokopališče v Trbovljah.

Žalujoči: hčerki **Pavli** in **Marija,** sinova **Oto** in **Oskar,** zeta **Jernej** in **Janko,** svakinji **Loti** in **Marica** ter vnuki: **Irenca, Gizela, Nada, Hermina, Rudi, Luki, Neko,** sestra **Hana** ter ostalo sorodstvo.

Trbovlje, Zagorje, Pitsburg - Amerika, 2. 11. 1961.

Uprava in sindikalna podružnica Zdravstvenega doma — Trbovlje sporočata, da je po kratkotrajni bolezni umrla

PAVLA BALOH
babica v pokoju

Na njeni zadnji poti jo pospremimo 4. nov. 1961 ob 16 iz mrliške vežice na pokopališče v Trbovljah.

Uprava Zdravstvenega doma in sindikalna podružnica — Trbovlje

Vsem sorodnikom in znancem sporočamo žalostno vest, da je v 90. letu starosti prenehalo biti zlato srce neutrudljive in nenadomestljive Janeškove mame

KATARINE GRUDEN
rojene Drobnič

Pogreb nepozabne mame bo v nedeljo 5. novembra 1961 ob 9. uri dopoldne izpred hiše žalosti na Spodnji Slivnici pri Grosuplju na domače pokopališče. **ŽALUJOČI OSTALI**

Tisti dve, ki sta naju pozdravili.

Job je pokimal pokrajini, ki je drvela mimo okna. Še enkrat je pokimal.

Da!

O tem ni nobenega dvoma. Lucas ju je dobro poznal. Na smrt se je ustrašil možnosti, da bi ju moral seznaniti z menoj.

Rahlo presenečeno je premišljeval o tem. Takšen je ta Luke. Tako je torej bilo. Nekje pri sebi se je nasmehnil. Kakšen svet! Kakšna neverjetna gneča neverjetnih reči! Ves planet je poln nepreračunljivih in blaznih igralcev. Nasmehnil se je, potem se je zahihital.

In zdaj še Luke.

Da...

Luke ...

In kaj je bilo tisto glede matere? Hipoma se je namrščil. Naveličano se je obrnil od okna. O kakšnih stavbiščih je govoril? O kakšnih dveh zemljiščih? Ali sta še kje dve? Otroku se je zmešalo. Saj ne more biti res. To sta prav tisti dve. Prav gotovo. Samo dve sta bili. Tako se je spomnil. Tisti dve. Da. Tisti dve je menil. Ko bi le bili še kje dve...

Pričel je ugibati, kje naj najde še kaj denarja. Dokopati se mora do štirih tisočakov. In to kmalu. Tokrat jih bo moral izpuliti iz tal, prepričevanje ne bo zaleglo, prigovarjanje tudi ne, nič drugega ne bo zaleglo kakor denar.

Charleyu bi morda lahko izpulil še nekaj dolarjev. Morda jih ima še kaj. Pa tudi če bi imel štiri tisoč dolarjev, bi si moral še temeljito prizadevati, a pridobil bi si še nekaj zraka, spet bi lahko zadihal, potem bi bilo laže, naj je videti zdaj še tako težavno. Naslednji korak, ki ga mora narediti, se imenuje štiri tisoč dolarjev. Charley bi jih utegnil imeti kvečjemu štiri sto. Bolje bo, da ga ne požene, dokler ne ugotovi, ali jih ima ali ne. Kaj mu pa še preostane? Ali je še kje človek, ki mu ni posodil denarja? Nikogar ni. Ni žive duše, si je priznal Job. Izposodil si je že od vsakogar, od kogar si je mogel. Zdaj je zadel ob steno. Stoji! Kaj pa Alexander? Zdravnik je. Zdravniki imajo veliko denarja! Zdravniki zmerom vlagajo! Veselo se je nasmehnil. Spet bo lahko potegnil zrak v pljuča. Vse njegovo zapleteno cesarstvo je odvisno od tega samega diha. Štiri tisoč dolarjev. To bo naslednji dih. Pograbi ga. Nenadoma se je spomnil, da je usnje tudi v avtomobilih. Na naslonjačih. In okrog vzmeti. In še in še — na milijon krajih! Samo da zadiha. To je vse, kar zdaj potrebuje. Potem bo spet vse dobro.

»Je ta prostor zaseden?«

Job, ki je bil zdaj že boljše volje, je pogledal tistega, ki je spraševal. Zapažil je debelušno postavo, samozavestno obličje, kljubovalna usta in zlato verižico. Vse to je videl hkrati.

»Še malo ne, bratec. Kar sedite in počutite se kot doma. Ime mi je Job Marsh.« Prisrčno mu je ponudil roko. Prsti so mu ljubkujoče oklenili obotavljajočo se mesnato dlan, ki se je iztegnila proti njemu.

»Sherman!« je resno dejal možakar.

»Veseli me, da sva se spoznala, Sherman. Ukvarjam se z vprežnim priborom.«

»Jaz pa z dragulji,« je tehtno dejal Sherman.

»Štiri trgovine imam — Meridian, Tyre, Milletta, Wetherly. Pravkar sem bil na obisku pri sinu, ki je v collegeju.«

»Tako?« Shermanov obraz se je za spoznanje razjasnil. Kar je slišal, je naredilo nanj opazen vtis.

»Da, gospod! Dober fant — poslušajte, ali veste morda za kako priložnost, da bi pri vas odprl trgovino?«

»Ne vem... Ali bi jih radi še več? Zdi se mi, da bi štiri zadostovale prav vsakomur.«

»Morda že.« Pomolčal je, nekoliko pomislil, potem pa se je samozavestno nasmehnil. »Gre pravzaprav za to,« je opravičujoče pojasnil, »da sem malce v stiski. Z Dodgejevimi ljudmi sem pravkar sklenil pogodbo za dvanajst tisoč tapeciranih sedežev. Imam gotovino, pa bi se rad razširil...«

Debeluh je zažvižgal. Skrivoma si je obliznil ustnice na tisti ljubki, pritajeni, preprosti način, ki je bil Jobu tako všeč.

»Lepo se sliši,« je rekel pohlepno. Sprenevedal se je, kakor da hoče biti previden. »Pa ne bo terjalo to veliko začetnega kapitala?«

»Mislim, da ne,« se je namrščil Job. »Zdi se mi, da velja ime, kot je Dodge — milijone.« Iztegnil je dlani.

»Kajpada! Kajpada! Samo pomislil sem.« Debeluh si je z očitnim tekom obliznil ustnice.

»Kaj ste mislili?« je naklonjeno vprašal Job.

Lucas je gledal za vlakom, dokler ni izginil. Potem je še dolgo strmel za njim. Groza ga je še nekaj časa vklepala v krempIje, potem pa je popustila, bil je spet na varnem, oče je odšel. Toda tokrat je šlo za las. Čisto za las. In vlak je odpeljal. Toda strah mu je še vedno tičal v duši.

Slabe ocene? Čedalje slabše ocene? V tako kratkem času? Tale kraj je varljiv, to zatočišče, kamor se je skril, je izdajalsko.

Skušal si je priklicati v spomin pretekle tedne, celo pretekle dni, pa so se mu izmikali in se zlivali v tok neraziočnega časa, del, ki se je ločil od prejšnjega, ti zadnji dnevi so bili drugačni kakor tisti prej, ker so bili posvečeni utapljanju v samega sebe, predajanju, nasenanju želenju in obredu sladostrastja, pustemu naselju, ki se je upogibalo pod njegovo težo ter ga vodilo v hodnike bolnišnice, v skupnost spoznanja, ki je lastno odraslim, bili so to ukradeni dnevi, nabrekli zaradi krivde in naduti od uživanja, tako da niso bili prav nič podobni običajnim dnevom, pač pa so se spreminjali v neprekinjeni čas, ki se je zdaj v nenadni grozi raztreščil in izginil.

Na ravni planjavi te minljivosti pa ga je čakala groza, čakala ga je v obliki oddaljene postave, ki je bila daleč kakor blagajnikova pisarna, pa ni imela v tolikšni oddaljenosti nikakršnega obličja in je bila povsem negibna, a je najprej zakričala in potem obmolknila, zdaj pa čakala in poslušala odmeve, ki so potovali med njima: »Propadel si, padaš še dalje, drsiš, izgubljaš se, izgubljaš...«

»Ne!« je naglas vzkliknil Lucas. »Ne!« je spet zavpil lastnemu glasu, ki se je v odmevu vrnil k njemu. In spet: »Ne!«

Le da ta ne ni bil dovolj, dal mu je le nekaj oddiha, da je pomislil, potem pa se je obrnil in se odpravil proti domu. Šel je z železniške postaje čez križajoče se ceste in prispel naposled v zapuščeno naselje, ki je bilo tako mrtvo in prazno, da je omogočalo nemoteno premišljevati.

In zdaj se je pravkar minula preteklost spremenila v nekaj nejasnega, kar ni bilo zanj prav nič več pomembno in prav nič povezano s tistimi značilnostmi, ki so tvorile njegovo bistvo; še manj seveda z medicino. Spremenila se je v nejasno zmedo preživetih, negotovih dni, ki so potekli popolnoma brez cilja in prizadevanja kakor nekakšen kaos, ki je presekal njegov boj in dosego cilja.

Polovico gradbenih del so doslej opravili graditelji elektrarniškega jezu v Glen Canyonu na reki Colorado v Arizoni. Posnetek kaže gradbišče v soteski, čez katero je po mostu speljana avtomobilska cesta
Foto: AP

Umetnost daljšega življenja

Makrobiotiki proti nebiološkemu načinu življenja

Na sedmem sestanku strokovnjakov za življenjsko pomembne snovi, za prehrano in za tako imenovane civilizacijske bolezni je sestavil znanstveni odbor »Mednarodnega združenja za proučevanje prehrane in življenjsko pomembnih snovi« nekaj navodil in nasvetov za zdrav način življenja. Na sejah je sodelovalo nad tisoč znanstvenikov iz 36 dežel, med njimi predvsem zdravniki in naravoslovci, proučevali pa so zlasti možnosti za blažitev škodljivih posledic civilizacije.

Mnogim ljudem je mogoče očitati »nebiološki način življenja«, so ugotovili na zborovanju. Nepravilna prehrana, uporaba praškov in mamil, življenje v velikih mestih s slabšim zrakom in s hrupom, pomanjkljivo zračenje bivališč in stalna umetna svetloba napadajo človekovo zdravje. Po statističnih podatkih trpi zaradi zobobola 95 odstotkov ljudi, mnogi imajo kronične motnje v želodcu in prebavilih, bolezni srca in ožilja pa so najpogostejši vzrok smrti pri ljudeh srednjih let. Udeleženci mednarodnega sestanka ne izključujejo možnosti, da je prav kot bolezni živčevja bržkone tudi rak vsaj posledica negativnih vplivov civilizacije na človeški organizem.

Na podlagi zbranih izkušenj so strokovnjaki za življenjsko pomembne snovi pripravili neke vrste recept, ki naj bi ljudem ohranil zdravje in jim zagotovil dolgo življenje. Priporoča »mešano in koristno hrano«, sestavljeno predvsem iz žita, mleka, sira, sveže zelenjave, sadja in krompirja. Meso, ribe in jajca kot vsebinsko bogata živila dopolnjujejo pravilno prehrano, niso pa nujno potrebna vsak dan. Ne glede na starost naj bi bila potrošnja masti čim manjša, prav tako tudi poraba sladkorja, medtem ko naj bi se povečala potrošnja medu, in sicer predvsem pri starejših ljudeh. Udeleženci zborovanja so v svojem »receptu« priporočili naravne sadne sokove, orehe, jogurt, zrezdje in južno sadje. Zmernega uživanja kave, čaja in alkoholnih pijač niso odsvetovali, kajenje pa so označili kot škodljivo.

Nasvete v zvezi s tako imenovanimi »makrobiotiki«, torej podatke o zagotovitvi daljšega življenja — bodo objavili v 17 jezikih. Predsednik združenja prof. Schweigert je dejal, da so nasvete izdelali na podlagi sedemletnih raziskav v več deželah po svetu.

Japonci in pot olimpijske bakle

Kakor je znano, bodo prihodnje olimpijske igre leta 1964 v Tikiu. Z namenom, da bi proučili pot, po kateri bi v olimpijskem letu v štafetah prenesli bakle z olimpijskim ognjem iz Grčije na Japonsko, je japonska »izvidniška skupina«, ki jo je organiziral list »Asahi Šimbun« v sodelovanju z odborom za olimpijske igre v Tokiu, odšla letošnjo pomlad iz Olympie na dobrih 20.000 km dolgo pot.

Šest olimpijskih izvidnikov se je odpravilo po starodavni poti, ki je pred mnogimi stoletji povezovala Vzhod in Zahod in koder so karavane prenašale svilo. Iz Grčije so se po kopnem odpeljali v Turčijo, potem skozi Sirijo in Irak, Iran, Afganistan in Pakistan v Indijo ter dalje skozi Burmo, Tajland in proti Singapuru. Cesta, koder bodo štafete nesle olimpijski ogenj tako rekoč na drug konec sveta, bo torej peljala skozi srednjeazijske puščave, čez vedno zasneženo Pamirsko pogorje in skozi pragozdove na indijsko-burmanski meji.

Letos so olimpijski izvidniki pregledali pot od Grčije do Singapura, prihodnje leto pa bodo začrtali drugo polovico »olimpijske trase«, kopensko in morsko zvezo med Singapurom in glavnim mestom Japonske.

ODKRITJA „TRENUTNE FIZIKE“

Med drugim tudi posnetki zračnih tresljajev pred zvočniško membrano

Kaj se zgodi v žarnici tisti trenutek, ko švigne skozi njo krogla iz samokresa? Kako premika krilca tista drobcena mušica, ki se sunkovito spreletava v žarkih zahajajočega sonca? — V naravi in v tehniki je cela množica tako kratkotrajnih dogodkov, da jim človeško oko ne more slediti, saj vemo, da razločimo največ 16 različnih slik v sekundi, sodobne snemalne kamere in še posebej »visokofrekvenčna kinematografija« pa ujamejo dogodke, ki trajajo še manj časa kot trenutni blisk med nevihto.

Fiziki — sovjetski in ameriški — so zasnovali visokofrekvenčne kamere, ki zmorejo do deset milijard fotografičnih posnetkov v sekundi, sicer ne izrazito jasnih, vendar pa takih, ki so na njih mogoče tehnične meritve. O takih in podobnih postopkih so nedavno razpravljali francoski, nemški in avstrijski fiziki. Profesor Schardin iz raziskovalnega inštituta v St. Louisu je opisal poskuse, pri katerih so merili zračne in plinske tokove, ki so se premikali z osemkratno hitrostjo zvoka. Pri teh poskusih jim je uspelo 25.000 posnetkov v sekundi.

S pomočjo mežikajoče lučke — presledki med posameznimi prebliski so trajali dve milijoninki sekunde — so lahko napravili v sekundi 5000 filmskih posnetkov, uporabnih za takojšnjo 300-kratno povečavo. Na zborovanju so prikazali nekaj presenetljivih filmov o raznih kratkotrajnih dogodkih, katerih potek bi si tudi strokovnjak predstavljal popolnoma drugače.

S krmarjenimi »iskrami visoke napetosti« so pri poskusih spremljali plinske delce, ki so se premikali nad petkrat hitreje od zvoka. Po tem postopku so natančno izmerili hitrost silno naglih in kratkotrajnih tokov. Fotografrali so tresenje zračne gmote pred zvočniško membrano, potem pa so zlahka razčlenili in natančno ugotovili akustične kvalitete naprave.

Dr. Bagge s kielske univerze je opisal nov merilni postopek, po katerem je mogoče proučevati skrivnosti ultra kratkega kozmičnega sevanja in slediti na primer mezone, ki »živijo« le nekaj milijonink sekunde. Na tem področju so že proučili jakost »žarkovne prhe« kot posledice vdora z veliko energijo nabitih delcev iz vesolja. Ob tem so iztrgali naravi vrsto skrivnosti, hkrati pa so naleteli na kopico novih ugank.

Švedi in Napoleon

Na Švedskem te dni na veliko razpravljajo o tem, ali je bil Napoleon zastrupljen z arzenom ali ne. Izšla je namreč knjiga nekega göteborškega zdravnika, ki trdi, da je Napoleona počasi zastrupljal eden izmed njegovih generalov.

Miš 80 ur v zaprtem prostoru

V nemškem zveznem laboratoriju za znanstvene raziskave je živela miška 80 ur pod neprodušno zaprtim valjem. Kisik, ki ga je potrebovala za življenje, se je obnavljal po kemičnih reakcijah nekaterih snovi z zrakom, ki ga je žival izdihovala. Sodijo, da se bo podobna, seveda ustrezno dopolnjena metoda obnesla v neprodušno zaprtih vesoljskih kabinah.

Koncentrat piva

Ameriške pivovarne napovedujejo novost: že decembra naj bi se dobile na trgu konserve koncentrata piva. Ker je po posebnem postopku mogoče odstraniti iz piva 80 odstotkov vode, se bodo znatno znižali prevozni stroški, razen tega pa bo koncentrat zahteval mnogo manj prostora v ledenicah in hladilnikih. Izvleček se z dodatkom vode izpod pipe spet v nekaj trenutkih spremeni v okusno pijačo.

Švedski in finski znanstveniki, večinoma sodelavci radiofizikalnega inštituta v Lundu na Švedskem, so nedavno pregledali okoli 200 laponskih živinorejcev, ki imajo jelenje črede na območju jezera Inari. Z občutljivimi aparati so iskali v njihovih organizmih sledove radioaktivnih snovi, ki pridejo kot posledica atomskih poskusov zaradi zračnih tokov in s padavinami daleč od središča eksplozije. — Na sliki: laponski živinorejec pod spektrometrom za žarke gama
Foto: AP

Glasba v ušesu in na platnu

Polni akordi so škrlatnordeče, mirni, tanki pa smaragdnozelene barve

Če bi vas kdo vprašal, kakšne barve je na primer Lisztova »Madžarska rapsodija«, bi se bržkone ne mogli iznebiti občutka, da imate opraviti s prismuknjenim človekom. Glavni konstruktor v kibernetičnem laboratoriju inštituta za avtomatizacijo in telemehaniko pri sovjetski znanstveni akademiji Leontijev pa bi vas kmalu prepričal, da je na pogled čudno vprašanje povsem utemeljeno. »Ali se spominjate prvih akordov te rapsodije?« bi vas vprašal. »Vidite, prvi akordi so nebesno modri. Potem je rapsodija zlatorumena kot zoreče žito, nato pomarančna in nazadnje skoraj povsem črna. Mogočni, polni akordi so škrlatnordeči, mirne glasbene fraze pa smaragdnozelene. Ne verjamete? Pa poslušajte in vmes glejte na to platno...«

Med dolgotrajnimi raziskavami in poskusi so ugotovili, kakšna mora biti barva (intenzivnost, dinamika in podobno), da se sklada s toni in akordi, se pravi, da poslušanje glasbe obogati z novim učinkom. S tremi osnovnimi barvami (rdečo, modro in zeleno) pobarvana glasba se končno pokaže na posebnem zaslonu. Poslušalec lahko torej tudi gleda koncertne skladbe.

Možnost spreminjanja tonov barve bo velikega pomena za industrijo. Tako stroji kakor naprave, ki obveščajo človeka o njihovem delovanju, so iz leta v leto bolj zapleteni. Človek mora bolj in bolj hiteti, če hoče uspešno slediti naglo zaporedje zvočnih in svetlobnih signalov, zlasti še zvočnih, saj je znano, da je človeško uho skoraj desetkrat počasnejše od očesa. Ker zvočnega obveščanja delavca kot nadzornika modernega stroja ni mogoče opustiti, je treba sistem izboljšati, izpopolniti, torej zvočna znamenja spreminjati v pobarvane svetlobne signale ter tako delavca pri stroju obveščati z zvokom in s pobarvano svetlobo hkrati. Seveda bo minilo še nekaj časa, preden se bodo za zdaj laboratorijska dognanja mogla širše uveljaviti tudi v raznih industrijskih panogah.

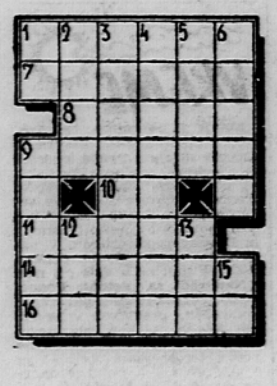
Za dobro voljo

»Zanka, ta tvoj detektivski roman pa je res zelo zanimiv...«

»No ja, v šoli res ni prvi... mar ti v uradu?«

Križanka

VODORAVNO: 1. ptica pevka, ki se v velikih jatah seli na jug, 7. judovski skrivnostni nauk, spletkarjenje, 8. naša vodna mera, 9. umetniško izdelan vhod v poslopje, 10. ropski lenivec iz družine redkozobov, 11. počasen družabni ples, ki je še vedno popularen, 14. velikani, giganti, 16. gora v Julijskih Alpah (2541 m).

NAVPIČNO: 1. kratica za »športni klub«, 2. unesek, obraba, 3. trganje sadja, 4. sodobni angleški dramatik in pisec filmskih scenarijev (Terence), 5. starogrško mesto v južni Italiji z znamenito filozofsko šolo, 6. ime italijanskega filmskega producenta Pontija, 9. zanos, vznesenost, 12. okrajšano ameriško moško ime, 13. največji pritok Volge, 15. kemični znak za iridij.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. asi, 4. Ema, 7. stearin, 3. Tr, 10. rana, 11. Ru, 12. Aral, 13. Amor, 15. ri, 16. hiba, 17. et, 18. acetati, 20. nad, 21. lik.

BOROVČUŠKAR

68

Tu v mestu dela zanj še Čakalović Kosta, upokojenec, sicer pa inženir metalurgije. Novak mi je dal geslo, da bi se povezala z njim. Oglasil se bo pa sam, ker mu je Novak že poslal pismo oziroma znamko s šifriranim sporočilom.

Pred štirimi ali petimi dnevi je tukaj nekdo, ki je prišel z one strani. Novak je rekel, da je sijajen človek. Svetoval mu je, naj se za nekaj časa skrije in mu predlagal, naj mi zaupa zvezo, s čimer se je oni strinjal.

Tega človeka lahko kmalu pričakujem. Prišel bo, da bi pregledal moje delo. Novak me je opozoril, naj ne bom groba s prišlekom, kakor sem bila z njim, hkrati pa ni mogel skriti svojega ljubosumja. Rekel mi je namreč, naj s svojim zadržanjem prišleku dokažem, da sem pred poroko.

Potem mi je zaupal še svoj denar in dragocenosti. Zdi se mi, da se je od tega poslavljal z najbolj težkim srcem. Zabičeval mi je, naj pazim na denar, češ da je to edino, kar ima. Vsega skupaj je pol kovčka zlata in tuje valute. S seboj je odnesel le dva tisoč dolarjev, ki si jih je všil v rokav.

No, to je vse. Želiš še kaj?«

Prosil sem jo, naj še enkrat ponovi. Potem sem si zabeležil bistveno in jo pospremil do vrat.

»To je že tretja noč, odkar ne spim,« je rekla. »Zdaj me lahko pustite, da si malce oddahnem. Razen tega pa — čakam, kaj mi boš ti povedal na vse tisto, kar sem napisala. Za zdaj še ni bilo besede od tebe. Ne pozabi, da čakam!«

»Brez skrbi! Tega ne bom pozabil. Upam, da bom prav kmalu spet v K. Lahko se dogovoriva. Pisal ti bom. Mislim, da bom čez kakih deset dni že imel toliko časa, da bom lahko o vsem temeljito razmislil. Ko ti bom poslal brzojavko s podpisom »Vesna«, me pričakuj še tistega večera ob desetih v svojem stanovanju.«

ŠE ENO SREČANJE

Genadija smo pustili v bolnišnici do tistega dne, ko smo prijeli Novaka, ki je hotel čez mejo. Prevejanj Genadije nam je takoj po aretaciji pokazal zobe in ob njegovi trdoglavosti ni bilo upati, da bo kaj kmalu popustil. Kadar smo imeli opravka s tički take vrste, smo po navadi preiskovalce pozdravljali namesto z običajnim pozdravom z vprašanjem: »Kako kaj zobje?« kar je pomenilo »Še nič, kajne?« ali pa »Zobe si boš polomil, bratec, trd oreh je, zato delaj previdno!«

V našem oddelku so vsi vedeli, kakšen kaliber je Genadij, zato taki pozdravi niso izostali. Še več: niso me spraševali le, kako je z zobmi, temveč: »Koliko zob ti je še ostalo?« Ali pa: »Ali boš sploh še kdaj lahko kakšno reč ugriznil?« Tako in podobno.

x x x

Tretji dan njegove samote v preiskovalnem zaporu sem ga poklical že ob sedmih zjutraj. Takoj ko je prišel v pisarno, je zahteval cigareto. Nisem odbil in ponudil sem mu ogenj. Prižgal sem tudi sebi in potem sva kadila, ne da bi spregovorila besedico, le kdaj pa kdaj sva se spogledala.

Za tako zadržanje se nisem vnaprej odločil. Nasprotno, hotel sem ga naskočiti z najhujšimi dokazi, ob katerih ne bi mogel molčati in ki bi jih ne mogel pobiti. Brž ko je zahteval cigareto, pa sem spremenil svoj sklep. Kot blisk me je prešinilo: viržinka!

Ta beseda me je kar obsedla. Nič drugega nisem več mislil in vprašal sem se, ali je Nikola vzel vse potrebne podatke od Sonje, ki je bila uključenka v »Otafilu«. Nikola je namreč medtem zbolel in tako nisem imel nobenih poročil, kaj sta pokazali preiskavi v Genadijevem stanovanju in v pisarni. Preden bi začel z novim naskokom, bi bilo vsekakor dobro vedeti vse to, sem pomislil. Še tisti hip sem se potem odločil, da bom stopil do Nikole in ga povprašal o vsem tem.

Namesto da bi začel zasliševati, sem pozvonil in naročil dežurnemu, naj odpelje Genadija nazaj v celico.

Genadija je to zelo presenetilo. Pogledoval je zdaj mene, zdaj dežurnega, in naposled vprašal:

»Pa zakaj to? Tega res ne razumem! Nobenega vprašanja mi niste zastavili, jaz pa...«

»Saj imava še čas,« sem rekel. »Nam se ne mudi in kakor vidim, vam tudi ne. Zakaj bi potem drug drugega mučila? Ko bova oba boljše volje, se bova spet našla in se pogovarjala, dokler se nama bo ljubilo.«

Skomignil je z rameni in na videz ravnodušno odšel iz sobe.

x x x

Sonjo sem našel v njenem stanovanju. Bila je sama. Časa nisva imela veliko, ker je pričakovala prijatelja in bi bilo nemara neprijetno, če bi se z njim srečal. Na hitro sem ji zastavil nekaj vprašanj:

SLOBODAN NEŠOVIĆ

TUJINA O NOB

16

GENERAL TITO VODI JUGOSLOVANSKE PARTIZANE V NOVE ZMAGE

in mu dodal faksimile okupatorjevega letaka, ki je obljubljal nagrado tistemu, kdor bi mu izročil vrhovnega komandanta NOV in POJ. Adamičev dokumentirani članek je imel v ameriški in kanadski javnosti zelo ugoden odmev, saj so bile piščeve besede za mnoge Američane pravo odkritje Titove osebnosti.

»Jugoslovanski narodi — je zapisalo Adamičevo pero v »PM« — ki so presenetili svet s svojo gverilsko spretnostjo vojskovanja, saj so doslej za dve leti privezali na jugoslovanska tla kakih dvajset divizij sil osi, so dosegli prejšnji teden vrsto vojaških uspehov v Sloveniji, na Hrvatskem, v Dalmaciji, Bosni in Črni gori. O teh uspehih poročajo na naslovnih straneh največji listi in vse radijske postaje po svetu.«

Adamič je objavil »avtentične podatke o Titu, potem pa je nadaljeval:

»Titovih 12 let v vodstvu najuspešnejše ilegale v Evropi je bilo izvrstna priprava na funkcije jugoslovanskega partizanskega vrhovnega komandanta. Avgusta 1941 je Tito naglo organiziral spontani odpor ljudstva, ki se je združilo v bataljone in brigade, kasneje pa v divizije in armade.

Partizani so sovražniku dobesedno trgali orožje iz rok, da bi ga uporabili proti fašistom. Razumljivo je, da je bilo izprva z vojaškega stališča precej nespretnosti, vendar so postajali partizani iz dneva v dan učinkovitejši pod vodstvom Tita, ki si je bil pridobil pri ilegalnem delu bogate izkušnje.

...Titova armada šteje 250.000 borcev. Poročajo, da je v njenih vrstah na tisoče oficirjev bivše jugoslovanske vojske. Mihajlović nima niti dela te moči.

Partizani imajo v rokah tretjino Jugoslavije ter polovico jugoslovanske jadranske obale in nekaj otokov. Prejšnji teden so odprli Angležem in Američanom vrata, široka 160 milj.

Ali bodo naše sile mogle nastopati tako naglo, da bodo prišle skozi ta vrata na Balkanski polotok, še preden bi Nemci lahko ogrožali partizane v tem smislu, da bi jih ali pregnali v morje ali pa v gore tik za črto, ki pomeni obalo?«

ZVENELO JE KOT DOVTIP

Oktobra 1943 je objavil britanski in ameriški tisk nekaj poročil, ki so kljub resnemu položaju sredi krvave vojne proti nacistom zvenele kot dovtip.

Pod naslovom

BRITANEC VODI GVERILCE

je poročal »Daily Telegraph« 1. oktobra 1943:

»...Britanski oficir major William Jones vodi v Jugoslaviji gverilce v boju proti silam osi.«

Pod to novico je list poročal tudi o bivanju kralja Petra v Kairu in zapisal naslednje:

KMALU V BEOGRADU

je izjavil kralj Peter... Ni več tako blizu čas, ko se bomo vrnili v Beograd... Izdajalci bodo prejeli zasluženo kazen.«

Menda zato, da bi »Daily Telegraph« ne bil sam, je istega dne poročal tudi »Daily Mail« pod naslovom

PATRIOTE VODI BRITANEC

da general Jones poveljuje enotam jugoslovanskih patriotov, to je partizanov.

»Daily Express« je trdil istega dne, da se »Nemci jezijo na znanega majorja Williama Jonesa«, ker je »nekaj odredov jugoslovanskih partizanov pod njegovim poveljstvom«, potem pa: »Kralj Peter je na tiskovni konferenci obsodil Bolgare in ponovil, da bo njegova vlada enako podpirala vse, ki se borijo proti silam osi.«

KONČNO — PRIZNANJE PARTIZANOV

V oktobru 1943 je svetovna javnost izvedela vsak dan tako iz zavezniških sredstev za informacije kakor iz dnevnih sporočil Hitlerjevega glavnega stana za vse večje vojaške operacije in uspehe NOV in POJ v bojih na vseh frontah v Jugoslaviji. Tudi tisti listi, ki so poprej hvalili Mihajlovića in molčali o partizanih, so se morali spričo poročil o operacijah NOV in POJ proti fašističnim okupatorjem in balkanskim kvislingom nanagloma prilagoditi poteku dogodkov in dejanskemu položaju.

Tako je zapisal londonski »Times« 8. oktobra 1943 v pregledu položaja v Sredozemlju:

»...Položaj na vzhodni strani Jadrana je izreden. Nemci imajo v rokah glavna pristanišča (Reko, Šibenik, Split, Kotor in Brač) ter večino letališč, vendar so se močne enote jugoslovanskih partizanov zarile kot klin mednje ter imajo ponekod v rokah zaledje nad sovražnikom.«

Prvič v drugi svetovni vojni je objavil list »Reynolds News« 10. oktobra 1943 naslov

ZAVEZNIKI ZDAJ POZNAJO RESNICO JUGOSLOVANSKI VOJNI

Pod tem naslovom je bila tudi naslednja pomembna ugotovitev:

»Trideset najvidnejših pisateljev in intelektualcev Jugoslavije je podpisalo obtožbo proti generalu Mihajloviću, ministru za vojsko v jugoslovanski vladi in proti njegovim četnikom.

Zdaj ni več mogoče zavajati svetovnega javnega mnenja, ker so pri Vrhovnem štabu Jugoslovanske narodnoosvobodilne vojske zavezniški oficirji, ki lahko sami vidijo, kdo se bori proti sovražniku in kaj delajo Mihajlovićevi četniki.«

ZGODBO JOŽETA GRADIŠKA

Zmaj v dolini

RIŠE DRAGO STRMEC

1. Hodil sem v tretji ali četrti razred osnovne šole. Spominjam se, da sva si bila prav tisto jesen zelo nenaklonjena s sošolko Verico iz Ostaj, iz sosednje vasi. Zmerjal sem jo s surkljo in ona mene z barabinom. Spomnim se tudi, da sem neke nedelje prebral pesem o zlatih jesenskih kostanjih in modrem nebu, pa o zlatih dekletovih laseh in o modrem dekliškem krilu. Ob tisti pesmi sem pomislil na Verico, vendar sem jo zbadal še naprej. To sem nehal početi, ko so sončnega jesenskega dne razgrnili po tabli velik plakat. Takrat me je stisnil strah, kakršnega do takrat nisem poznal, in tudi v Veričinih očeh sem bral grozo.

2. Podlaga plakata je bila rdeča, na njej pa je bila naslikana postava v zeleni obleki. Stala je med vrati letala. Namesto človeškega obraza je imela tista postava mehurjasto lobanjo; to je bila plinska maska. V vsaki roki je držal grozljivi mož na plakatu bombo. Na dnu plakata so gorele hiše. »Mož ima v roki plinske bombe,« je rekla učiteljica. Še nikoli nismo bili v razredu tako tiho kot tedaj. »Če pade ena sama kapljica strupa iz tele manjše bombe na človeka, ga prekre do kosti,« je govorila učiteljica. »In če pade na travo, tam dvajset let ne bo nič raslo. Ako plin vdihneš, si na mestu mrtev.«

3. »Cele pokrajine lahko pomoriš s tem,« je nadaljevala učiteljica in kazala s palico moža, naslikanega na rdečem plakatu. Palica se je ustavila na napihnjeni lobanji. V grozi smo molčali in poslušali. »Zato ima tale mož na sliki plinsko masko,« je govorila učiteljica. »Če bo vojska, bomo morali vsi imeti plinske maske. Ako ob plinskem napadu nimaš maske, je pa dobro, da dihaš skozi namočen robec. Če bo vojna... Tale mož na sliki je pilot. To je vojak, ki se vozi z letalom po zraku ter meče bombe na mesta in vasi. En sam pilot lahko pomori tisoč ljudi.« Učiteljica je govorila vse to s spremenjenim glasom.

Nadaljevanje s 1. strani

Razvijamo komuno, ki bo notranje urejena in povezana s celotno družbo

Ko je govoril o vlogi Socialistične zveze in drugih družbeno-političnih organizacij v komuni, je podpredsednik Kardelj izjavil, da mora Socialistična zveza v večji meri kot do sedaj postati tribuna mnenj o vseh problemih, ki so na dnevnem redu ljudskega odbora. Naši državljani ne smejo biti v položaju, kot je to v nekaterih drugih državah, da individualno odločajo o političnih vprašanjih samo enkrat na vsakih štiri ali pet let, ko volijo poslance. Naši državljani, če ostanemo na načelu neposredne demokracije, morajo imeti možnosti, da vsak dan vplivajo na delo organov uprave, države, samoupravnih organov in tako dalje. Tovariš Kardelj je dejal, da so ravno SZDL in njeni organi mesto, kjer se lahko takšna dejavnost naših državljanov najbolje izrazi.

Socialistična zveza ne sme biti le prevodnik določene politike oziroma činitelj, ki pojasnjuje to politiko. Socialistična zveza mora biti činitelj graditve in oblikovanja določene politike, in to na vseh ravneh, od komun do federacije. V tem smislu tudi obravnavamo vlogo Socialistične zveze, in zaradi tega menimo, da mora ustava predvideti in določiti to vlogo Socialistične zveze.

Na koncu je podpredsednik Kardelj dejal, da gremo v sistemu samoupravljanja zelo široko. Mislim, da lahko danes povsem pogumno rečemo, da ni na svetu države, kjer bi imele komune in samoupravne organizacije ter podjetja tako široke materialne pravice, kot jih imamo mi pri našem samoupravljanju. S pravico lahko postavimo vprašanje: katere družbene funkcije so tiste, ki povezujejo interese tega mehanizma? Izkušnja nam nalaga, da se ne smemo zapirati v ozke lokalistične meje, marveč da se moramo povezovati tudi po navpični liniji, ki ustreza potrebam moderne družbe. Zato pomeni naše samoupravljanje samoupravljanje ljudi pri delitvi v proizvodnih odnosih, hkrati pa zahteva to, da se navpično povezujemo, da bi mogli izpolnjevati skupne naloge na področju oblikovanja družbene zavesti, na področju široke izmenjave mnenj, iz katerih mora izvirati vodilna ideja, ki giblje družbo.

To funkcijo mora vsekakor vršiti SZDL kot vseljudska samoupravna organizacija, v njenem okviru pa pripada posebna vloga tako ZKJ kot tudi sindikatom, mladinskim, ženskim in drugim organizacijam.

vseeno ali živijo ljudstva na mejah ločeno ali celo v sovraštvu, ali pa živijo v sodelovanju, v poglabljanju medsebojnega spoznavanja, ob katerem izginjajo stari predsodki in se ustvarjajo nove prijateljske vezi, novi gospodarski in kulturni stiki. In glede tega, mislimo, smo na dobri poti. Odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo bi lahko služili za vzgled, kako z dobro voljo in razsodnostjo prijateljsko urejamo vprašanja, ki so medsebojne in tudi splošne koristi. Dejstvo, da živi v Avstriji tudi del slovenskega naroda na Koroškem pa daje samo še večje možnosti za obogatitev in razširitev tega sodelovanja.

V največji krizi, ki vlada zdaj na svetu, v negotovosti, kaj se lahko zgodi jutri v odmevih ponavljajočih se atomskih eksplozij, ki zastrupljajo ozračje, v ječku hladne vojne dveh blokov, v nerazsodni politiki državnikov velikih držav, ki niso sposobni reševati tudi malih problemov, grozi sleherni dan sprožitev atomski spopad in uničiti vse, kar je človeštvo ustvarilo naprednega in lepega, v tem času moramo združiti vse naše sile v naporih za mir. Najgloblje se bomo oddolžili veličastnim žrtvam Slovencev, Avstrijcev in drugih, ki so tukaj pokopane, če ta spomenik ne bo le simboličen most, ampak resničen most miru in sodelovanja med narodi Avstrije in Jugoslavije.

Slava padlim žrtvam druge svetovne vojne!

Za tovarišem Leskoškom je govoril predsednik štajerskega parlamenta Brunner, nato pa je stopil na govorniški oder avstrijski podkancler Pitterman. Dejal je, da stojimo ob spomeniku tistih, ki so dali za svobodo največ, kar so imeli. Bili so borci, ne da bi vprašali, ali bodo kdaj poželi plačilo za svoj boj. Mnogokrat so bili sami v boju, ki je bil včasih brezizgleden, ki pa se je vendarle končal tako, kot se konča vedno boj med pravico in nasiljem — z zmago Pravice, zmago Svobode. Dr. Pitterman je dejal, da se je pokazalo, da žrtve borcev za svobodo Avstrije niso bile zaman, čeprav so še tu in tam ostanki preteklega nasilja, čeprav govore danes včasih prav tisti ljudje o svobodi in demokraciji, ki so nekoč zahtevali in zagovarjali propad demokracije in svobode. »Tu v Avstriji smo kljub strankarskim nasprotjem ohranili dediščino borcev za svobodo,« je dejal dr. Pitterman. Ko je poudaril, da je Avstrija pripravljena boriti se proti vsem ostalim in novim pojavom nasilja in ne svobode, je zaključil: »Čuvamo vašo oporoko! Vaši preživeli soborci bomo branili svobodo in mir proti vsakomur, ki bi segel po teh nam najbolj dragocenih dobrinah.«

Nato je podkancler Pitterman prižgal baklo, ki jo je podpredsednik štajerske deželne vlade Matzner ponesel na vrh granitnega loka in zanetil ogenj v bakreni žari ter s tem simbolično odkril spomenik. Ko so plameni švignili proti nebu, je graški delavski pevski zbor intoniral žalno koračnico.

Ko so govorili še predstavniki izraelske evangeličanske in katoliške verske skupnosti, je podpredsednik štajerske vlade Fritz Matzner zaključil slovesnost. Potem so si gostje ogledali spomenik in prebirali imena padlih borcev, ki so vklesana v spodnjem delu granitnega loka.

Štajerska deželna vlada je opoldne priredila v hotelu Steierhof slavnostno kosilo, na katerem sta se podpredsednik štajerske deželne vlade Matzner in član Zveznega izvršnega sveta Hrnčević zahvalila arhitektu ing. Borisu Kobetu, ki je projektiral spomenik, jugoslovanskim in avstrijskim delavcem, ki so spomenik zgradili, ter vsem tistim, ki so prispevali k postavitvi tega veličastnega spomenika.

Slavko Fras

Žalna svečanost v Grazu

skritih zatočiščih židovskih družin, v poslušanju prepovedanih radijskih postaj, v skupnem upanju in silni veri, da mora biti jeklo in zlo premagano. Proti fašistični vojaški sili, ki je s svojimi pohodi, frontami in okupacijami, zmagami in porazi povzročila največje premike v zgodovini človeštva, so svobodoljubni narodi ustvarili velikansko vseljudsko protifašistično gibanje, ki tudi danes predstavlja enega glavnih činiteljev miru v svetu.

Zato danes ne odkrivamo tega spomenika samo zaradi našega globokega spoštovanja do vsakega človeka, ki je izgubil življenje v boju proti fašizmu, ne samo zaradi iskrenega sožalja in čustvovanja do družin in svojcev, ki so izgubili najdražje, ampak tudi, ker terjata čas in življenje, da očivimo preteklost, da v nas ponovno zraste odpor proti vsem poskusom, da bi se vrnili tisti časi in tisti ljudje, ki so povzročili te čase. Želeli bi, da bi ob tem spomeniku, ob tem klicaju zgodovine pretreseni obstali in se zamislili nad strašno bilanco druge svetovne vojne — 52 milijonov človeških življenj. Želeli bi, da bi ta spomenik govoril mladi generaciji, kam je v 20. stoletju zavedel človeka fašizem, ki je širil blazne ideje o veličini enega naroda na račun drugih narodov, ki je v mladino vcepljal brezobzirnost do sočloveka, ki je naravnost gojil oblike izkoriščanja človeka po človeku.

Veličastne žrtve vseh tistih, ki so tukaj pokopani, nam narekujejo, da njihovo izročilo, izklesano v ta kamen, uveljavimo v življenju. To pomeni, da si moramo prizadevati, da izkoristimo vsako možnost, ki resnično pospešuje mir. Ker za mir in nove medsebojne odnose niso odgovorne samo velike sile, ampak vsak narod, vsaka država in vsak izmed nas, je zelo pomembno, kako si sožitje urejajo sosedni narodi. Ni

DELO

POSLABŠANJE POLOŽAJA V LAOSU

Napad na Hsieng Huang

Enote generala Nosavana so napadle glavni štab laoških sil, ki so zveste zakoniti vladi – Nadaljevanje konference v Ženevi

VIENTIAN, 2. nov. Tuje agencije poročajo, da se je položaj v Laosu poslabšal. Poslabšanje spravljajo v zvezo z zavrnitvijo prozahodno usmerjenega princa Bun Uma, da bi prišel na sestanek predstavnikov treh glavnih političnih grupacij, kjer naj bi se pogovarjali o uresničitvi nedavno doseženega sporazuma o ustanovitvi koalicijske laoške vlade, ki bi jo vodil princ Suvana Fuma.

Kot javlja APK so enote Bun Umovega generala Nosavana napadle Hsieng Huang, kjer je glavni štab sil, ki so zveste zakoniti vladi. 27. oktobra so enote generala Nosavana bombardirale mesto. V zadnjih 48 urah pa je nad mestom dvakrat letelo letalo neznane narodnosti. Tudi z drugih odsekov na liniji premirja javljajo o spopadih.

Poslabšanje položaja zaradi vojaških spopadov je povzročilo zaskrbljenost v državi, ker menijo, da je vse manj izgledov za politično rešitev v neposredni prihodnosti. Sedanji razvoj položaja ovira normalno delo mednarodne kontrolne komisije in povzroča vznemirjenje in zaskrbljenost tudi v sosednjih državah.

V Ženevi so se včeraj po petih tednih ponovno sestali predstavniki 14 držav, da bi razpravljali o rešitvi laoške krize. Kot javlja TASS je na tem zasedanju sovjetski predstavnik Puškin opozoril na provokativne akcije Nosavanovih enot v Laosu, ki ustvarjajo nevarnost za mirno rešitev laoškega problema.

Ameriški delegat Harriman je obtožil sile Patet Lao, da so krive za incidente. Za neuspeh pri razgovorih o ustanovitvi laoške vlade, je obtožil princa Sufanuvonga, ki je po njegovih besedah zavrnil sestanek z drugima dvema princema v Pnom Penu. Dejal je tudi, da bi dosegli večji napredek, če bi med udeležencami ženevske konference bila večja pripravljenost za sodelovanje in če bi mednarodni kontrolni komisiji omogočili, da učinkovito deluje.

NAPAD NA KAMBOŠKO OZEMLJE

Pnom Penh, 2. nov. TASS poroča, da je južnovietnamsko topništvo danes obstreljevalo kamboško ozemlje v pokrajini Svaj Rieng. Kamboško zunanje ministrstvo je davi pozvalo predstavnike veleposlaništev in tujih vojaških misij, nadalje predstavnike mednarodne komisije v Kambodži ter domače in tuje novinarje, naj si ogledajo bombardirano področje.

Preiskava je pokazala, da so na kamboško ozemlje izstreljevali granate iz topov kalibra 105 mm.

Maheu novi direktor UNESCO

Pariz, 2. nov. (AFP). Izvršni svet UNESCO je danes izvolil Reneja Maheuja za začasnega generalnega direktorja UNESCO. Njegov mandat traja do prihodnje generalne konference organizacije, ki bo novembra 1962.

Dosedanji generalni direktor UNESCO Veronese je iz zdravstvenih razlogov odstopil.

Rusk v Tokiu

Tokio, 2. nov. (AP). V Tokio je včeraj prispel ameriški zunanji minister Dean Rusk na čelu delegacije ZDA, ki se bo s predstavniki japonske vlade razgovarjala o odnosih med obema državama. Člani delegacije se bodo tudi udeležili tridnevnega zasedanja skupnega japonsko-ameriškega gospodarskega odbora, ki naj bi proučil odnose med obema državama in sprejel predloge o nadaljnjem razvoju trgovinskega sodelovanja. Seje odbora sta se danes udeležila japonski premier Ikeda in Rusk.

Deseta Ben Gurionova vlada

Jeruzalem, 2. nov. (AFP). Izraelski premier David Ben Gurion je po krizi, ki je trajala 75 dni, sestavil novo izraelsko vlado. To je že deseta vlada, ki jo je sestavil Ben Gurion. V sedanji vladi je tudi obrambni minister. Zunanja ministrica je še nadalje Golda Meir.

Premier Gurion je izjavil, da bo nova vlada izvajala enako politiko kot prejšnja.

Delegacija kovinarskih delavcev FLRJ v Avstriji

Beograd, 2. nov. (Tanjug). Iz Beograda je danes odpotovala na sedemdnevni obisk v Avstrijo delegacija sindikata kovinarskih delavcev Jugoslavije. Delegacijo vodi podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Srbijo Dušan Pudja.

Naša delegacija bo gost sindikata kovinarskih in rudarskih delavcev Avstrije, katerega delegacija je bila v naši državi v začetku prejšnjega meseca.

Seminar o varnosti in zdravju pri delu v rudarstvu

Velenje, 2. nov. — Tu se je začel dvodnevni seminar o varnosti in zdravju pri delu v rudarstvu. Pobudo zanj je dala ljubljanska sekcija Društva varnostnih inženirjev in tehnikov. Danes so udeleženci seminarja razpravljali o stanju služb higiensko tehnične varnosti v slovenskih rudarskih podjetjih, o elektriki v rudarstvu in njeni varni uporabi, o zračenju v rudnikih in drugem. Jutri bodo med drugim na sporedu zaključni razgovori o važnejših ukrepih in bodočem delu varnostnih delavcev. Ogledali si bodo tudi rudniške naprave v Velenju. **F. K.**

Nobelovi nagradi za fiziko in kemijo

Stockholm, 2. nov. (Tanjug). Švedska akademija znanosti je danes podelila Nobelovo nagrado za fiziko ameriškemu znanstveniku Robertu Hofstedterju iz Stanforda in zahodnonemškemu znanstveniku Rudolfu Messdauerju iz Münchna.

Danes so podelili tudi Nobelovo nagrado za kemijo. Dobil jo je ameriški znanstvenik profesor Melvyn Calvin za delo na področju kemičnih procesov asimilacije.

Nobelov nagrajenec za fiziko Hofstedter je s svojimi raziskavami omogočil boljše poznavanje strukture atomskih celic, medtem ko je drugi nagrajenec Messdauer opravil pomembne raziskave o delovanju žarkov gama.

KNJIGA O ŽIVLJENJU IN DELU TOVARIŠA TITA

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Za 70. rojstni dan predsednika republike pripravlja zagrebško časopisno založniško podjetje NIP reprezentativno knjigo, posvečeno življenju in delu tovariša Tita od leta 1892 do danes.

Umetniška fotomonografija »Tito«, ki jo prav zdaj tiskajo v grafičnem zavodu Hrvatske, bo edinstvena publikacija te vrste, ker bo v njej s kronološko dokumentarno metodo obdelana oziroma ilustrirana življenjska pot predsednika republike in njegov boj za ustanovitev nove Jugoslavije.

Posebna redakcija je zbrala v nekaj letih, ko je pripravljala to publikacijo velike umetniške grafične vrednosti, bogato gradivo. Pregledala je vse fotoarhive v naši državi, kakor tudi nekatere privatne zbirke slik ter proučila vsa objavljena dela predsednika Tita in druge tekste o njegovi osebnosti. Osnova tekstne vsebine knjige so besede tovariša Tita. Redakcija je zbrala 800 fotografij velikega formata, teksta pa bo kakih 200 strani. Vse to bo prikazalo dosedanjo življenjsko pot tovariša Tita.

Knjiga izide prihodnje leto v marcu najprej v srbskohrvatskem, pozneje pa tudi v tujih jezikih. Njen zaključni del bo posvečen zgodovinskim dnevom konference neblokovskih dežel v Beogradu.

Novi oficirji JLA

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Ob zaključku šolanja in napredovanju v čin podporočnika gojencev 14. razreda Vojne akademije je bila danes v Beogradu svečanost, na kateri je odposlanec vrhovnega komendanta načelnik generalštaba JLA generalpolkovnik Rade Hamović čestital novim oficirjem naše vojske. Hkrati je izročil vojno zastavo pehotnemu polku, ki je prišel na svečanost z novimi oficirji.

LJUBLJANA, 2. nov. — Ob sedmi obletnici alžirske vstaje je bilo danes ob 18. na Trgu VII. kongresa pred Gospodarskim razstaviščem zborovanje ljubljanske mladine, ki je manifestirala solidarnost z bojem alžirskega naroda za svobodo. Na zborovanju sta govorila predsednik komiteja LMS občine Ljubljana-Bežigrad-Črnuče Ratko Štepanović in predstavnik alžirskih študentov v Ljubljani Kamal Mahdaoui. Podčrtala sta pomen alžirske narodnoosvobodilne borbe in obsodila kolonializem ter najnovejše atomske poskuse. Nato so udeleženci zborovanja poslali tovarišu Titu pismo, v katerem soglašajo z miroljubno politiko jugoslovanske vlade in obsojajo kolonializem. Na koncu so v spomin padlim Alžircem zaigrali alžirsko himno.

Foto: Lampreht

Ob dnevu mrtvih smo po vsej Sloveniji skušali kar najdostojneje počastiti spomin vseh, ki jih ni več med nami, zlasti pa spomin padlih borcev, talcev in vseh drugih žrtev okupatorja. V Frankolovem pri Celju, v Begunjah, na Cesti talcev v Mariboru, pri spomeniku med Smartnim in Gonjačami v Goriških Brdih, na Urhu, v Gramozni jami, na Trgu herojev v Ljubljani ter ob grobovih borcev in talcev na Žalah so bile velike komemorativne slovesnosti. Spomenike in grobove smo okrasili z venci in cvetjem, pozabili pa nismo tudi na tiste neznane borce in talce, ki jim ne vemo imen, saj poznamo le njihove grobove. Obljubili smo jim, da ne bomo pozabili tistega, za kar so umrli, obljubili smo jim, da jih ne bomo nikoli pozabili, da bomo vselej skušali hoditi po njihovih stopinjah. Na sliki: množica ljudi je na dan mrtvih obiskala tudi spomenik talcev v Gramozni jami ter ga zasula s cvetjem.

Foto: J. Lampreht

ODMEVI NA SOVJETSKO NOTO FINSKI

Samo izmenjava mnenj

Finski predsednik Kekkonen je poudaril, da so posvetovanja, ki jih predlaga sovjetska nota v skladu s sovjetsko-finsko pogodbo

LOS ANGELES, 2. nov. (AP). Finski predsednik Kekkonen, ki je na obisku v ZDA, je izjavil, da nedavna sovjetska zahteva za sovjetsko-finske razgovore ne pomeni »nobenega novega načela, ampak izraža samo zelo resno napetost v Evropi«.

Kekkonen je dejal, da je sovjetska nota Finski povzročila precej vznemirjenosti na Zahodu, čeprav gre le za izmenjavo mišljenj, ki je predvidena s pogodbo med ZSSR in Finsko, kadar se obe strani strinjata, da grozi vojaška agresija od Zahodne Nemčije ali drugih sil, združenih z Zahodno Nemčija. Kekkonen je dejal, da je seznanil ameriškega predsednika Kennedyja z obveznostmi, ki jih ima Finska po pogodbi z ZSSR.

London, 2. nov (Reuter). Predstavnik Foreign Officea je včeraj zavrnil sovjetske obtožbe, da Zahodna Nemčija in njeni zavezniki ogrožajo Finsko in Sovjetsko zvezo. Ko je na tiskovni konferenci govoril o nedavni sovjetski noti finski vladi, je predstavnik dejal, da »takih groženj očividno ni«.

Dostavil je, da »ne izključuje možnosti« morebitnih posvetovanj med zahodnimi zavezniki zaradi sovjetske note Finski.

Washington, 2. nov (AP). V zvezi s sovjetsko noto Finski, v kateri Sovjetska zveza opozarja na potrebo skupnih obrambnih ukrepov proti Zahodni Nemčiji in njenim zaveznikom v Atlantskem paktu, je predstavnik State Departmenta Lincoln White objavil sporočilo ameriškega zunanjega ministrstva.

V sporočilu izražajo nezadovoljstvo zaradi tega sovjetskega koraka in pravijo, da sovjetska nota Finski »pomeni značilen sovjetski napor, da bi izzvali zmedo in odvrnili pozornost od svoje dejavnosti«.

Pariz, 2. nov (Reuter). — Norveški zunanji minister Halvard Lange je izjavil, da je zaradi sovjetske note Finski njegov obisk 20. novembra v Moskvi še pomembnejši. Lange je dejal, da je v noti vrsta obtožb proti Norveški, »ki so zasnovane na nerazumevanju, katerega je treba razjasniti«.

Ko so ga vprašali, če misli, da sovjetska nota pomeni grožnjo skandinavskim državam, je Lange odgovoril, da »so znaki, da vlada Sovjetske zveze želi pritiskati na razvoj dogodkov neposrednih groženj ni«. Ko je govoril o svojih dvodnevnih pogovorih s francoskim predsednikom de Gaullom, je Lange povedal, da se je razgovarjal z njim o tej noti, o vprašanjih Skupnega trga, o berlinski krizi in o odnosih med Vzhodom in Zahodom. Minister Lange je z letalom odpotoval iz Pariza v domovino.

Bonn, 2. nov. (Tanjug) Bonnska vlada je z vznemirjenjem ocenila sovjetsko noto Finski, kot ugrožanje interesov njene politike do držav Skandinavskega polotoka. Obtožbe v noti, da ima ZR Nemčija agresivne namene proti Finski in Sovjetski zvezi, odločno zanikajo, vendar ne prikrivajo strahu, da bi uspeh sovjetskega koraka »lahko otežkočil vojaško sodelovanje Zvezne republike z danskimi in norveškimi zavezniki v Atlantskem paktu«.

Zaskrbljenost zaradi takega položaja je vidna tudi v komentarjih zahodnonemškega tiska, kjer povsečajo posebno pozornost reakcijam na sovjetsko noto v Helsinkih, Oslu in Kjöbenhavnu ter v glavnih mestih zahodnih sil. »Die Welt« je objavila kar trinajst komentarjev in vesti o sovjetskem predlogu Finski o »skupnih posvetovanjih zaradi obrambe sovjetskih in finskih mej proti morebitnemu napadu Zahodne Nemčije in njenih zaveznikov«.

»Generalanzeiger« piše o »zlohotni« sovjetski akciji, ki ima namen vplivati na zahodne sile z berlinskim položajem. Sovjetsko potezo ocenjujeta kot »novo rundo v nesoglasju z Zahodom glede Berlina« tudi »Frankfurter Rundschau« in »Frankfurter Allgemeine Zeitung«. »Die Welt« pa piše, da je »sovjetska aktivnost rezultat strahu pred ustanavljanjem zahodnega gospodarskega bloka, ki bi se mu poleg drugih skandinavskih držav morebiti priključila tudi Finska«.

Podpisan protokol o blagovni menjavi s Poljsko

Beograd, 2. nov. (Tanjug). V Beogradu so danes podpisali protokol o blagovni menjavi med Jugoslavijo in Poljsko za leto 1962. Protokol so sklenili v okviru trgovinskega sporazuma o medsebojnih dobavah blaga za obdobje 1961 do 1965, podpisanega lani 5. decembra.

Protokol predvideva povečanje obsega blagovne menjave v primerjavi z letošnjim za 10%. Razen kontingentov, predvidenih v dolgoročnem trgovinskem sporazumu, je z blagovnimi seznami predvidena tudi menjava vrste drugih proizvodov, važnih za gospodarstvo obeh dežel.

Istočasno je bilo v Beogradu zaključeno tudi zasedanje mešane jugoslovansko-poljske komisije, na katerem so obravnavali vprašanje izpolnitve obstoječega investicijskega sporazuma za dobo 1961—1965, ter govorili o sodelovanju in obojestranskih dobavah strojev in ladij.

Večje zanimanje tujih turistov za Jugoslavijo

Beograd, 2. nov. (Tanjug). V mnogih evropskih deželah in ZDA je naraslo zanimanje turistov za potovanje v našo državo. To je v glavnem povzetek današnjega sestanka predstavnikov Turistične zveze Jugoslavije v tujini s predstavniki republiških turističnih zvez ter velikih turističnih centrov in člani sekcije za tuji turizem pri Turistični zvezi Jugoslavije. Ta sestanek, ki sta se ga udeležila predsednica Sveta za turizem Milka Kufrin in generalni direktor Turistične zveze Dušan Marić, je bil posvečen uspehom letošnje turistične sezone in ukrepom, ki jih je treba storiti za nadaljnje povečanje prometa tujih turistov.

Boris Kraigher v Mariboru

Maribor, 2. nov. — Predsednik Izvršnega sveta LS LR Slovenije Boris Kraigher je v spremstvu republiškega sekretarja za industrijo in obrt ing. Viktorja Kotnika danes obiskal Maribor. Dopoldne se je razgovarjal s predstavniki OLO, političnih in družbenih organizacij okraja Maribor ter mestnih občin Tezno in Tabor o združitvi teh dveh mestnih občin. Popoldne je obiskal tovarno železniških vozil Boris Kidrič ter ObLO Lenart, kjer se je s predstavniki občine razgovarjal o delu na ObLO in o nekaterih vprašanjih gospodarskih organizacij v tej občini.

V Beogradu so odprli Center za šolanje kadrov v trgovini

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Državni sekretar za blagovni promet dr. Marijan Brecelj je odprl včeraj v Beogradu zvezni center za šolanje kadrov v trgovini. V njem se bodo šolali inštruktorji za sodobne oblike poslovanja v trgovini.

V imenu ustanovitelja centra je navzoče pozdravil predsednik Zveze trgovinskih zbornic Jugoslavije Risto Bajalski. V svojem govoru se je zavzel za modernizacijo prodaje in sodobno urejanje prodajaln v okviru velikih, materialno močnih trgovinskih gospodarskih organizacij. Poudaril je, da brez sposobnih kadrov napredek trgovinske dejavnosti ni možen. Po njegovem mnenju gre za usposabljanje kadrov, ki bodo nosilci preobrazbe trgovine, za izšolanje sposobnih, gospodarsko in komercialno izobraženih organizatorjev blagovnega prometa.

Kolesar padel pod kolo prikolice

Ljubljana, 2. nov. — V torek ob 18.15 je pripeljal voznik Vičentije Ražaljević po Viharjevi cesti do križišča s Titovo cesto tovornjak s prikolico. — Pred križiščem je ustavil vozilo, na desni strani pa se je ustavil tudi kolesar Jože Blažun. Ko je bila Titova cesta prosta je tovornjak počasi zavijel na levo proti mestu. V to smer je zavil tudi kolesar, ki pa verjetno ni opazil prikolice in je padel pod prednje kolo, ki ga je povozilo. Blažun se je hudo poškodoval in je med prevozom v bolnišnico umrl.

PEŠCA JE POVOZIL DO SMRTI

Ljubljana, 2. nov. — V Starem trgu pri Ložu je šel sinoči po skrajni desni strani ceste v smeri proti Pudobu 56-letni Viktor Kočevar. Za njim je pripeljal z motornim kolesom 23-letni Matevž Kočevar iz Smarate pri Ložu ter se pred mizarskim podjetjem zaletel v pešca in ga podrl. Trčenje je bilo tako hudo, da je Viktor Kočevar takoj umrl.

MOTORIST JE PADEL

Nova Gorica, 2. nov. — Po cesti iz Rožne doline proti Sempetru je včeraj ob 14.30 peljal motorno kolo voznik Karlo Presl. Na drugi strani mostu čez železniško progo so pred motoristom trije pešci prečkali cesto. Motorist ni mogel zaustaviti in se je zaletel v zadnjega pešca Venceslava Perseta. Pri trčenju sta motorist in sopotnik Anton Tkalec padla in se huje poškodovala.

AVTOMOBIL SE JE PREVRNIL V DRAVO

Maribor, 2. nov. — Predvčerajšnjim ponoči je peljal po cesti iz Zavrča proti Borlu osebni avtomobil voznik Jože Maček. V preglednem, blagem levem ovinku, kjer je vinjeni voznik vozil s hitrostjo okrog 70 km na uro, je zapeljal na skrajno desno stran vozišča, s prednjim kolesom podrl obcestni smernik, nato pa zadel prometni znak, nakar se je vozilo prevrnilo po strmem nasipu v reko Dravo. Voda ga je potem odnesla še približno 20 metrov naprej. Pri nesreči se je huje poškodoval sopotnik v avtomobilu Franc Kokalj.

MOTORIST JE VOZIL PO LEVI

Ljubljana, 2. nov. — Včeraj ob 13.50 je na cesti III. reda v vasi Šentjošt pri Vrhniki motorist Andrej Kogovšek, ki je na ovinku peljal preveč po levi strani ceste, zadel s stopalko motorja v levo luč avtomobila, ki ga je iz nasprotne smeri pripeljal voznik Jože Buh. Pri nesreči si je sopotnik na motorju Valentin Košir zlomil nogo.

POLEDENELA CESTA

Kranj, 2. nov. — Včeraj je po cesti iz Ljubljane proti Jesenicam vozil osebni avtomobil avstrijski državljan Alojz Samonig. Na mostu v Mostah pri Žirovnici je avtomobil zaradi poledenelega vozišča zdrknil se ceste in prevrnil pet metrov pod cesto. Na vozilu je za okrog 350.000 din materialne škode, voznik pa je ostal nepoškodovan.

TRČENJE NA AVTOMOBILSKI CESTI

Ljubljana, 2. nov. — Po avtomobilski cesti iz Višnje gore proti Ivančni Gorici je včeraj zvečer peljal voznik Miha Jerič tovornjak s prikolico. — Približno dva kilometra pred odcepom v Ivančni Gorici je za njim pripeljal osebni avto voznik Drago Tekavec iz Ljubljane ki je hotel tovornjak prehiteti, takrat pa je pripeljal nasproti osebni avto dr. Marjan Hočevar iz Ljubljane. Med prehitevanjem je Tekavec z desnim prednjim delom vozila zadel v levo predrje kolo tovornjaka. Zaradi tega ga je odbilo na levo stran cestišča, kjer je trčil v Hočevarjevo vozilo, katero je zaneslo čez cesto na levo, kjer se je ustavilo na robu vozišča. Tekavčev avtomobil je zaneslo na levo,, kjer se je prevrnil na streho in spet na kolesa in se končno ustavil na skrajni levi strani vozišča. Pri nesreči se je laže poškodovala žena dr. Hočevarja in njun 10-letni sin Miran. Na obeh vozilih je za približno 800.000 din materialne škode.

VLAK JE IZTIRIL

Maribor, 2. nov. — Včeraj ob 10.45 je na železniški progi Maribor—Dravograd približno 150 metrov od postaje Vuzenica iztiril potniški vlak. Iztirili so lokomotiva, službeni in en potniški vagon; lokomotiva se je po približno 50 metrih vožnje po pragovih prevrnila na desno stran. Vzrok nesreče je dotrajana kretnica, ki bi jo morali zamenjati že pred desetimi leti. Pri nesreči se je poškodoval kurjač na stroju Franc Zalek. Materialne škode je za 4—5 milijonov dinarjev.

VREME

Stanje 2. novembra: Od Azorov se preko srednje Evrope in Črnega morja razširja področje visokega zračnega pritiska, ki postopoma slabi. Atlantske frontalne motnje so zajele severozahodno Evropo in se počasi pomikajo preko Francije in Danske proti vzhodu. V naslednjih dneh bodo deloma vplivale tudi na vreme pri nas.

Napoved za petek: Ponoči jasno, čez dan rahlo povečanje oblačnosti, predvsem v severnih krajih. V kotlinah megla ali nizka oblačnost. — Najnižje nočne temperature med —2 in 5 v Primorju 7, najvišje dnevne od 10 do 16 stopinj C.

Telegrami

LETALSKA NESREČA V ANGLIJI — LONDON. Zaradi goste megle nad Veliko Britanijo se je v bližini letališča Guernsey zrušilo neko transportno letalo, v katerem je bilo sedem potnikov. Pilot in njegov pomočnik sta bila mrtva, potniki pa so bili le lažje poškodovani.

NEUSPEL POSKUS. — CAP CANAVERAL. Raketa Blue Scout, ki naj bi ponesla v vesolje nov ameriški umetni satelit, je eksplodirala v zraku 20 sekund po izstrelitvi. O vzrokih neuspeha niso ničesar sporočili.

EPIDEMIJA KOLERE NA FILIPINIH. — MANILA. V pokrajini Capiz na Filipinih je zadnje tedne umrlo več kot 40 ljudi zaradi kolere, okoli 320 ljudi pa je okuženih.

TUNIZIJSKE ČETE V KUWEITU. — KAIRO. - Arabska liga je zahtevala od Tunizije, naj čimprej pošlje svoje enote v sestavo arabskih zaščitnih sil v Kuweit. O tem sta se včeraj pogovarjala tunizijski veleposlanik v Kairu El Mestiri in pomočnik generalnega sekretarja Arabske lige Nofala.

ŽRTVE URAGANA V BRITANSKEM HONDURASU. — GUATEMALA. V uraganu »Hattie«, ki je divjal v Britanskem Hondurasu, je našlo smrt okrog 60 ljudi, od tega 25 samo v glavnem mestu Belize.

TRGOVINSKI RAZGOVORI MED IRAKOM IN SIRIJO. — BAGDAD. V Bagdadu je že več dni sirska delegacija, ki se z iraškimi predstavniki pogovarja o povečanju trgovine in trgovinskem sporazumu med obema državama.

Nadaljevanje s 1. strani

Razvijamo komuno, ki bo notranje urejena in povezana s celotno družbo

Ko je govoril o vlogi Socialistične zveze in drugih družbeno-političnih organizacij v komuni, je podpredsednik Kardelj izjavil, da mora Socialistična zveza v večji meri kot do sedaj postati tribuna mnenj o vseh problemih, ki so na dnevnem redu ljudskega odbora. Naši državljani ne smejo biti v položaju, kot je to v nekaterih drugih državah, da individualno odločajo o političnih vprašanjih samo enkrat na vsakih štiri ali pet let, ko volijo poslance. Naši državljani, če ostanemo na načelu neposredne demokracije, morajo imeti možnosti, da vsak dan vplivajo na delo organov uprave, države, samoupravnih organov in tako dalje. Tovariš Kardelj je dejal, da so ravno SZDL in njeni organi mesto, kjer se lahko takšna dejavnost naših državljanov najbolje izrazi.

Socialistična zveza ne sme biti le prevodnik določene politike oziroma činitelj, ki pojasnjuje to politiko. Socialistična zveza mora biti činitelj graditve in oblikovanja določene politike, in to na vseh ravneh, od komun do federacije. V tem smislu tudi obravnavamo vlogo Socialistične zveze, in zaradi tega menimo, da mora ustava predvideti in določiti to vlogo Socialistične zveze.

Na koncu je podpredsednik Kardelj dejal, da gremo v sistemu samoupravljanja zelo široko. Mislim, da lahko danes povsem pogumno rečemo, da ni na svetu države, kjer bi imele komune in samoupravne organizacije ter podjetja tako široke materialne pravice, kot jih imamo mi pri našem samoupravljanju. S pravico lahko postavimo vprašanje: katere družbene funkcije so tiste, ki povezujejo interese tega mehanizma? Izkušnja nam nalaga, da se ne smemo zapirati v ozke lokalistične meje, marveč da se moramo povezovati tudi po navpični liniji, ki ustreza potrebam moderne družbe. Zato pomeni naše samoupravljanje samoupravljanje ljudi pri delitvi v proizvodnih odnosih, hkrati pa zahteva to, da se navpično povezujemo, da bi mogli izpolnjevati skupne naloge na področju oblikovanja družbene zavesti, na področju široke izmenjave mnenj, iz katerih mora izvirati vodilna ideja, ki giblje družbo.

To funkcijo mora vsekakor vršiti SZDL kot vseljudska samoupravna organizacija, v njenem okviru pa pripada posebna vloga tako ZKJ kot tudi sindikatom, mladinskim, ženskim in drugim organizacijam.

Žalna svečanost v Grazu

skritih zatočiščih židovskih družin, v poslušanju prepovedanih radijskih postaj, v skupnem upanju in silni veri, da mora biti jeklo in zlo premagano. Proti fašistični vojaški sili, ki je s svojimi pohodi, frontami in okupacijami, zmagami in porazi povzročila največje premike v zgodovini človeštva, so svobodoljubni narodi ustvarili velikansko vseljudsko protifašistično gibanje, ki tudi danes predstavlja enega glavnih činiteljev miru v svetu.

Zato danes ne odkrivamo tega spomenika samo zaradi našega globokega spoštovanja do vsakega človeka, ki je izgubil življenje v boju proti fašizmu, ne samo zaradi iskrenega sožalja in čustvovanja do družin in svojcev, ki so izgubili najdražje, ampak tudi, ker terjata čas in življenje, da oživimo preteklost, da v nas ponovno zraste odpor proti vsem poskusom, da bi se vrnili tisti časi in tisti ljudje, ki so povzročili te čase. Želeli bi, da bi ob tem spomeniku, ob tem klicaju zgodovine pretreseni obstali in se zamislili nad strašno bilanco druge svetovne vojne — 52 milijonov človeških življenj. Želeli bi, da bi ta spomenik govoril mladi generaciji, kam je v 20. stoletju zavedel človeka fašizem, ki je širil blazne ideje o veličini enega naroda na račun drugih narodov, ki je v mladino vcepljal brezobzirnost do sočloveka, ki je naravnost gojil oblike izkoriščanja človeka po človeku.

Veličastne žrtve vseh tistih, ki so tukaj pokopani, nam narekujejo, da njihovo izročilo, izklesano v ta kamen, uveljavimo v življenju. To pomeni, da si moramo prizadevati, da izkoristimo vsako možnost, ki resnično pospešuje mir. Ker za mir in nove medsebojne odnose niso odgovorne samo velike sile, ampak vsak narod, vsaka država in vsak izmed nas, je zelo pomembno, kako si sožitje urejajo sosedni narodi. Ni vseeno ali živijo ljudstva na mejah ločeno ali celo v sovraštvu, ali pa živijo v sodelovanju, v poglabljanju medsebojnega spoznavanja, ob katerem izginjajo stari predsodki in se ustvarjajo nove prijateljske vezi, novi gospodarski in kulturni stiki. In glede tega, mislimo, smo na dobri poti. Odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo bi lahko služili za vzgled, kako z dobro voljo in razsodnostjo prijateljsko urejamo vprašanja, ki so medsebojne in tudi splošne koristi. Dejstvo, da živi v Avstriji tudi del slovenskega naroda na Koroškem nam daje samo še večje možnosti za obogatitev in razširitev tega sodelovanja.

V največji krizi, ki vlada zdaj na svetu, v negotovosti, kaj se lahko zgodi jutri v odmevih ponavljajočih se atomskih eksplozij, ki zastrupljajo ozračje, v jeklu hladne vojne dveh blokov, v nerazsodni politiki državnikov velikih držav, ki niso sposobni rešiti tudi malih problemov, grozi sleherni dan sprožiti atomski spopad in uničiti vse, kar je človeštvo ustvarilo naprednega in lepega, v tem času moramo združiti vse naše sile v naporih za mir. Najgloblje se bomo oddolžili veličastnim žrtvam Slovencev, Avstrijcev in drugih, ki so tukaj pokopane, če ta spomenik ne bo le simboličen most, ampak resničen most miru in sodelovanja med narodi Avstrije in Jugoslavije.

Slava padlim žrtvam druge svetovne vojne!

Za tovarišem Leskoškom je govoril predsednik štajerskega parlamenta Brunner, nato pa je stopil na govorniški oder avstrijski podkancler Pitterman. Dejal je, da stojimo ob spomeniku tistih, ki so dali za svobodo največ, kar so imeli. Bili so borci, ne da bi vprašali, ali bodo kdaj poželi plačilo za svoj boj. Mnogokrat so bili sami v boju, ki je bil včasih brezizgleden, ki pa se je vendarle končal tako, kot se konča vedno boj med pravico in nasiljem — z zmago Pravice, zmago Svobode. Dr. Pitterman je dejal, da se je pokazalo, da žrtve borcev za svobodo Avstrije niso bile zaman, čeprav so še tu in tam ostanki preteklega nasilja, čeprav govore danes včasih prav tisti ljudje o svobodi in demokraciji, ki so nekoč zahtevali in zagovarjali propad demokracije in svobode. »Tu v Avstriji smo kljub strankarskim nasprotjem ohranili dediščino borcev za svobodo,« je dejal dr. Pitterman. Ko je poudaril, da je Avstrija pripravljena boriti se proti vsem ostalim in novim pojavom nasilja in ne svobode, je zaključil: »Čuvamo vašo oporoko! Vaši preživeli soborci bomo, branili svobodo in mir proti vsakomur, ki bi segel po teh nam najbolj dragocenih dobrinah.«

Nato je podkancler Pitterman prižgal baklo, ki jo je podpredsednik štajerske deželne vlade Matzner ponesel na vrh granitnega loka in zanetil ogenj v bakreni žarj ter s tem simbolično odkril spomenik. Ko so plameni švignili proti nebu, je graški delavski pevski zbor intoniral žalno koračnico.

Ko so govorili še predstavniki izraelske evangeličanske in katoliške verske skupnosti, je podpredsednik štajerske vlade Fritz Matzner zaključil slovesnost. Potem so si gostje ogledali spomenik in prebirali imena padlih borcev, ki so vklesana v spodnjem delu granitnega loka.

Štajerska deželna vlada je opoldne priredila v hotelu Steierhof slavnostno kosilo, na katerem sta se podpredsednik štajerske deželne vlade Matzner in član Zveznega izvršnega sveta Hrnčević zahvalila arhitektu ing. Borisu Kobetu, ki je projektiral spomenik, jugoslovanskim in avstrijskim delavcem, ki so spomenik zgradili, ter vsem tistim, ki so prispevali k postavitvi tega veličastnega spomenika.

Slavko Fras

DELO

POSLABŠANJE POLOŽAJA V LAOSU

Napad na Hsieng Huang

Enote generala Nosavana so napadle glavni štab laoških sil, ki so zvestę zakoniti vladi — Nadaljevanje konference v Ženevi

VIENTIAN, 2. nov. Tuje agencije poročajo, da se je položaj v Laosu poslabšal. Poslabšanje spravljajo v zvezo z zavrnitvijo prozahodno usmerjenega princa Bun Uma, da bi prišel na sestanek predstavnikov treh glavnih političnih grupacij, kjer naj bi se pogovarjali o uresničitvi nedavno doseženega sporazuma o ustanovitvi koalicijske laoške vlade, ki bi jo vodil princ Suvana Fuma.

Kot javlja APK so enote Bun Umovega generala Nosavana napadle Hsieng Huang, kjer je glavni štab sil, ki so zveste zakoniti vladi. 27. oktobra so enote generala Nosavana bombardirale mesto. V zadnjih 48 urah pa je nad mestom dvakrat letelo letalo neznane narodnosti. Tudi z drugih odsekov na liniji premirja javljajo o spopadih.

Poslabšanje položaja zaradi vojaških spopadov je povzročilo zaskrbljenost v državi, ker menijo, da je vse manj izgledov za politično rešitev v neposredni prihodnosti. Sedanji razvoj položaja ovira normalno delo mednarodne kontrolne komisije in povzroča vznemirjenje in zaskrbljenost tudi v sosednjih državah.

V Ženevi so se včeraj po petih tednih ponovno sestali predstavniki 14 držav, da bi razpravljali o rešitvi laoške krize. Kot javlja TASS je na tem zasedanju sovjetski predstavnik Puškin opozoril na provokativne akcije Nosavanovih enot v Laosu, ki ustvarjajo nevarnost za mirno rešitev laoškega problema.

Ameriški delegat Harriman je obtožil sile Patet Lao, da so krive za incidente. Za neuspeh pri razgovorih o ustanovitvi laoške vlade, je obtožil princa Sufanuvonga, ki je po njegovih besedah zavrnil sestanek z drugima dvema princema v Pnom Penu. Dejal je tudi, da bi dosegli večji napredek, če bi med udeleženkami ženevske konference bila večja pripravljenost za sodelovanje in če bi mednarodni kontrolni komisiji omogočili, da učinkovito deluje.

NAPAD NA KAMBOŠKO OZEMLJE

Pnom Penh, 2. nov. TASS poroča, da je južnovietnamsko topništvo danes obstreljevalo kamboško ozemlje v pokrajini Svaj Rieng. Kamboško zunanje ministrstvo je davi pozvalo predstavnike veleposlaništev in tujih vojaških misij, nadalje predstavnike mednarodne kontrolne komisije in povzroča vznemirjenje in zaskrbljenost tudi v sosednjih državah.

Preiskava je pokazala, da so na kamboško ozemlje izstreljevali granate iz topov kalibra 105 mm.

Jutri sestanek Varnostnega sveta

New York, 2. nov. (AP). Predstavniki ZDA in ZSSR so se danes sporazumeli, da bo v teku jutrišnjega dne sestanek Varnostnega sveta OZN, ki bo posvečen izvolitvi U Tanta za novega generalnega sekretarja svetovne organizacije.

Etiopija bo podprla neangažirane države

Adis Abeba, 2. nov. Kakor poroča AFP, je etiopski cesar Haille Selasie na otvoritveni seji obeh domov novega parlamenta dejal, da bo njegova država v celoti podpirala Združene narode, kakor tudi, da je zoper »sužnjesko in slepo priklanjanje kateremu koli svetovnemu bloku«.

Glede na to, da njegov poziv premieru Hruščevu, naj odstopi od eksplozije 50-megatonske bombe, ni rodil sadu, je Haile Selasie dejal, da je to »dokaz, da je izolirana akcija neke male države brez učinka, zato, je treba v prihodnje brez rezerv podpirati vsako akcijo neangažiranih držav.«

Še dve eksploziji

Washington, 2. nov. (Reuter). Ameriška atomska komisija je nocoj sporočila, da so v Sovjetski zvezi danes opravili še dve jedrski eksploziji »med majhno in srednjo jakostjo«.

Deseta Ben Gurionova vlada

Jeruzalem, 2. nov. (AFP). Izraelski premier David Ben Gurion je po krizi, ki je trajala 75 dni, sestavil novo izraelsko vlado. To je že deseta vlada, ki jo je sestavil Ben Gurion. V sedanji vladi je tudi obrambni minister. Zunanja ministrica je še nadalje Golda Meir.

Premier Gurion je izjavil, da bo nova vlada izvajala enako politiko kot prejšnja.

Nobelovi nagradi za fiziko in kemijo

Stockholm, 2. nov. (Tanjug). Švedska akademija znanosti je danes podelila Nobelovo nagrado za fiziko ameriškemu znanstveniku Robertu Hofstedterju iz Stanforda in zahodnonemškemu znanstveniku Rudolfu Messdauerju iz Münchna.

Danes so podelili tudi Nobelovo nagrado za kemijo. Dobil jo je ameriški znanstvenik profesor Melvyn Calvin za delo na področju kemičnih procesov asimilacije.

Nobelov nagrajenec za fiziko Hofstedter je s svojimi raziskavami omogočil boljše poznavanje strukture atomskih celic, medtem ko je drugi nagrajenec Messdauer opravil pomembne raziskave o delovanju žarkov gama.

Maheu novi direktor UNESCO

Pariz, 2. nov. (AFP). Izvršni svet UNESCO je danes izvolil Reneja Maheuja za začasnega generalnega direktorja UNESCO. Njegov mandat traja do prihodnje generalne konference organizacije, ki bo novembra 1962.

Dosedanji generalni direktor UNESCO Veronese je iz zdravstvenih razlogov odstopil.

Rusk v Tokiu

Tokio, 2. nov. (AP). V Tokio je včeraj prispel ameriški zunanji minister Dean Rusk na čelu delegacije ZDA, ki se bo s predstavniki japonske vlade razgovarjala o odnosih med obema državama. Člani delegacije se bodo tudi udeležili tridnevnega zasedanja skupnega japonsko-ameriškega gospodarskega odbora, ki naj bi proučil odnose med obema državama in sprejel predloge o nadaljnjem razvoju trgovinskega sodelovanja. Seje odbora sta se danes udeležila japonski premier Ikeda in Rusk.

Ob dnevu mrtvih smo po vsej Sloveniji skušali kar najdostojneje počastiti spomin vseh, ki jih ni več med nami, zlasti pa spomin padlih borcev, talcev in vseh drugih žrtev okupatorja. V Frankolovem pri Celju, v Begunjah, na Cesti talcev v Mariboru, pri spomeniku med Šmartnim in Gonjačami v Goriških Brdih, na Urhu, v Gramozni jami, na Trgu herojev v Ljubljani ter ob grobovih borcev in talcev na Zalah so bile velike komemorativne slovesnosti. Spomenike in grobove smo okrasili z venci in cvetjem, pozabili pa nismo tudi na tiste neznane borce in talce, ki jim ne vemo imen, saj poznamo le njihove grobove. Obljubili smo jim, da ne bomo pozabili tistega, za kar so umrli, obljubili smo jim, da jih ne bomo nikoli pozabili, da bomo vselej skušali hoditi po njihovih stopinjah. Na sliki: množica ljudi je na dan mrtvih obiskala tudi spomenik talcev v Gramozni jami ter ga zasula s cvetjem.

Foto: J. Lampreht

KEKKONEN O SOVJETSKI NOTI

»Samo izmenjava mnenj«

Finski predsednik Kekkonen je poudaril, da so posvetovanja, ki jih predlaga sovjetska nota v skladu s sovjetsko-finsko pogodbo

LOS ANGELES, 2. nov. (AP). Finski predsednik Kekkonen, ki je na obisku v ZDA, je izjavil, da nedavna sovjetska zahteva za sovjetsko-finske razgovore ne pomeni »nobenega novega načela, ampak izraža samo zelo resno napetost v Evropi«.

Kekkonen je dejal, da je sovjetska nota Finski povzročila precej vznemirjenosti na Zahodu, čeprav gre le za izmenjavo mišljenj, ki je predvidena s pogodbo med ZSSR in Finsko, kadar se obe strani strinjata, da grozi vojaška agresija od Zahodne Nemčije ali drugih sil, združenih z Zahodno Nemčija. Kekkonen je dejal, da je seznanil ameriškega predsednika Kennedyja z obveznostmi, ki jih ima Finska po pogodbi z ZSSR.

London, 2. nov (Reuter). Predstavnik Foreign Officea je včeraj zavrnil sovjetske obtožbe, da Zahodna Nemčija in njeni zavezniki ogrožajo Finsko in Sovjetsko zvezo. Ko je na tiskovni konferenci govoril o nedavni sovjetski noti finski vladi, je predstavnik dejal, da »takih groženj očividno ni«.

Dostavil je, da »ne izključuje možnosti« morebitnih posvetovanj med zahodnimi zavezniki zaradi sovjetske note Finski.

Washington, 2. nov (AP). V zvezi s sovjetsko noto Finski, v kateri Sovjetska zveza opozarja na potrebo skupnih obrambnih ukrepov proti Zahodni Nemčiji in njenim zaveznikom v Atlantskem paktu, je predstavnik State Departmenta Lincoln White objavil sporočilo ameriškega zunanjega ministrstva.

V sporočilu izražajo nezadovoljstvo zaradi tega sovjetskega koraka in pravijo, da sovjetska nota Finski »pomeni značilen sovjetski napor, da bi izzvali zmedo in odvrnili pozornost od svoje dejavnosti«.

Pariz, 2. nov (Reuter). — Norveški zunanji minister Halvard Lange je izjavil, da je zaradi sovjetske note Finski njegov obisk 20. novembra v Moskvi še pomembnejši. Lange je dejal, da je v noti vrsta obtožb proti Norveški, »ki so zasnovane na nerazumevanju, katerega je treba razjasniti«.

Ko so ga vprašali, če misli, da sovjetska nota pomeni grožnjo skandinavskim državam, je Lange odgovoril, da »so znaki, da vlada Sovjetske zveze želi pritiskati na nas toda neposrednih groženj ni«. Ko je govoril o svojih dvodnevnih pogovorih s francoskim predsednikom de Gaullom, je Lange povedal, da se je razgovarjal z njimi o tej noti, o vprašanjih Skupnega trga, o berlinski krizi in o odnosih med Vzhodom in Zahodom. Minister Lange je z letalom odpotoval iz Pariza v domovino.

Bonn, 2. nov. (Tanjug) Bonnska vlada je z vznemirjenjem ocenila sovjetsko noto Finski, kot ogrožanje interesov njene politike do držav Skandinavskega polotoka. Obtožbe v noti, da ima ZR Nemčija agresivne namene proti Finski in Sovjetski zvezi, odločno zanikajo, vendar ne prikrivajo strahu, da bi uspeh sovjetskega koraka »lahko otežkočil vojaško sodelovanje Zvezne republike z danskimi in norveškimi zavezniki v Atlantskem paktu«.

Zaskrbljenost zaradi takega položaja je vidna tudi v komentarjih zahodnonemškega tiska, kjer posvečajo posebno pozornost reakcijam na sovjetsko noto v Helsinkih, Oslu in Kjöbenhavnu ter v glavnih mestih zahodnih sil. »Die Welt« je objavila kar trinajst komentarjev in vesti o sovjetskem predlogu Finski o »skupnih posvetovanjih zaradi obrambe sovjetskih in finskih mej proti morebitnemu napadu Zahodne Nemčije in njenih zaveznikov«.

»Generalanzeiger« piše o »zlohotni« sovjetski akciji, ki ima namen vplivati na zahodne sile z berlinskim položajem. Sovjetsko potezo ocenjujeta kot »novo rundo v nesoglasju z Zahodom glede Berlina« tudi »Frankfurter Rundschau« in »Frankfurter Allgemeine Zeitung«. »Die Welt« pa piše, da je »sovjetska aktivnost rezultat strahu pred ustanavljanjem zahodnega gospodarskega bloka, ki bi se mu poleg drugih skandinavskih držav morebiti priključila tudi Finska«.

Podpisan protokol o blagovni menjavi s Poljsko

Beograd, 2. nov. (Tanjug). V Beogradu so danes podpisali protokol o blagovni menjavi med Jugoslavijo in Poljsko za leto 1962. Protokol so sklenili v okviru trgovinskega sporazuma o medsebojnih dobavah blaga za obdobje 1961 do 1965, podpisanega lani 5. decembra.

Protokol predvideva povečanje obsega blagovne menjave v primerjavi z letošnjim za 10%. Razen kontingentov, predvidenih v dolgoročnem trgovinskem sporazumu, je z blagovnimi seznami predvidena tudi menjava vrste drugih proizvodov, važnih za gospodarstvo obeh dežel.

Ameriške priprave za poskuse v ozračju

Washington, 2. nov. (AP). Ameriški predsednik Kennedy je sporočil, da bodo ZDA opravile priprave za jedrske poskuse v ozračju. Kennedy je to dejal v izjavi, ki jo je prebral po sestanku ameriškega odbora za nacionalno varnost. Hkrati je Kennedy dejal, da ZDA ne bodo »opravljale atmosferskih poskusov iz političnih razlogov« in dodal, da bo prišlo do njih samo v primeru, če bo to neogibno za ohranitev varnosti zahodnega sveta«.

V Bonnu še ni sporazuma

Bonn, 2. nov. (Tanjug). Prizadevanja za sestavo nove zahodnonemške vlade niso uspela. Liberalci so odklonili zahtevo krščansko-demokratske stranke po nekaterih spremembah v sporazumu, ki je bil že formuliran. V tej zvezi bo vodja liberalcev Mende jutri obiskal predsednika republike Lübkeja.

Boris Kraigher v Mariboru

Maribor, 2. nov. — Predsednik Izvršnega sveta LS LR Slovenije Boris Kraigher je v spremstvu republiškega sekretarja za industrijo in obrt ing. Viktorja Kotnika danes obiskal Maribor. Dopoldne se je razgovarjal s predstavniki OLO, političnih in družbenih organizacij okraja Maribor ter mestnih občin Tezno in Tabor o združitvi teh dveh mestnih občin. Popoldne je obiskal tovarno železniških vozil Boris Kidrič ter ObLO Lenart, kjer se je s predstavniki občine razgovarjal o delu na ObLO in o nekaterih vprašanjih gospodarskih organizacij v tej občini.

V Beogradu so odprli Center za šolanje kadrov v trgovini

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Državni sekretar za blagovni promet dr. Marijan Brecelj je odprl včeraj v Beogradu zvezni center za šolanje kadrov v trgovini. V njem se bodo šolali inštruktorji za sodobne oblike poslovanja v trgovini.

Večje zanimanje tujih turistov za Jugoslavijo

Beograd, 2. nov. (Tanjug). V mnogih evropskih deželah in ZDA je naraslo zanimanje turistov za potovanje v našo državo. To je v glavnem povzetek današnjega sestanka predstavnikov Turistične zveze Jugoslavije v tujini s predstavniki republiških turističnih zvez ter velikih turističnih centrov in članj sekcije za tuji turizem pri Turistični zvezi Jugoslavije.

Ta sestanek je bil posvečen ukrepom, ki jih je treba storiti za nadaljnje povečanje prometa tujih turistov.

KNJIGA O ŽIVLJENJU IN DELU TOVARIŠA TITA

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Za 70. rojstni dan predsednika republike pripravlja zagrebško časopisno založniško podjetje NIP reprezentativno knjigo, posvečeno življenju in delu tovariša Tita od leta 1892 do danes.

Knjiga izide prihodnje leto v marcu najprej v srbskohrvatskem, pozneje pa tudi v tujih jezikih.

Delegacija kovinarskih delavcev FLRJ v Avstriji

Beograd, 2. nov. (Tanjug). Iz Beograda je danes odpotovala na sedemdnevni obisk v Avstrijo delegacija sindikata kovinarskih delavcev Jugoslavije. Delegacijo vodi podpredsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije za Srbijo Dušan Pudja

Seminar o varnosti in zdravju pri delu v rudarstvu

Velenje, 2. nov. — Tu se je začel dvodnevni seminar o varnosti in zdravju pri delu v rudarstvu. Pobudo zanj je dala ljubljanska sekcija Društva varnostnih inženirjev in tehnikov. Danes so udeleženci seminarja razpravljali o stanju služb higiensko tehnične varnosti v slovenskih rudarskih podjetjih, o elektriki v rudarstvu in njeni varni uporabi, o zračenju v rudnikih in drugem. Jutri bodo med drugim na sporedu zaključni razgovori o važnejših ukrepih in bodočem delu varnostnih delavcev. Ogledali si bodo tud. rudniške naprave v Velenju. F. K.

Novi oficirji JLA

Beograd, 2. nov. (Tanjug) Ob zaključku šolanja in napredovanju v čin podporočnika gojencev 14. razreda Vojne akademije je bila danes v Beogradu svečanost, na kateri je odposlanec vrhovnega komandanta načelnik generalštaba JLA generalpolkovnik Rade Hamović čestital novim oficirjem naše vojske. Hkrati je izročil vojno zastavo pehotnemu polku, ki je prišel na svečanost z novimi oficirji.

LJUBLJANA, 2. nov. — Ob sedmi obletnici alžirske vstaje je bilo danes ob 18. na Trgu VII. kongresa pred Gospodarskim razstaviščem zborovanje ljubljanske mladine, ki je manifestirala solidarnost z bojem alžirskega naroda za svobodo. Na zborovanju sta govorila predsednik komiteja LMS občine Ljubljana-Bežigrad-Črnuče Ratko Štepanović in predstavnik alžirskih študentov v Ljubljani Kamal Mahdaoui. Podčrtala sta pomen alžirske narodnoosvobodilne borbe in obsodila kolonializem ter najnovejše atomske poskuse. Nato so udeleženci zborovanja poslali tovarišu Titu pismo, v katerem sogašajo z miroljubno politiko jugoslovanske vlade in obsojajo kolonializem. Na koncu so v spomin padlim Alžircem zaigrali alžirsko himno.

Foto: Lampreht

Telegrami

LETALSKA NESREČA V ANGLIJI — LONDON. Zaradi goste megle nad Veliko Britanijo se je v bližini letališča Guernsey zrušilo neko transportno letalo, v katerem je bilo sedem potnikov. Pilot in njegov pomočnik sta bila mrtva, potniki pa so bili le lažje poškodovani.

NEUSPEL POSKUS. — CAP CANAVERAL. Raketa Blue Scout, ki naj bi ponesla v vesolje nov ameriški umetni satelit, je eksplodirala v zraku 20 sekund po izstrelitvi. O vzrokih neuspeha niso ničesar sporočili.

EPIDEMIJA KOLERE NA FILIPINIH. — MANILA. V pokrajini Capiz na Filipinih je zadnje tedne umrlo več kot 40 ljudi zaradi kolere, okoli 320 ljudi pa je okuženih.

TUNIZIJSKE ČETE V KUWEITU. — KAIRO. Arabska liga je zahtevala od Tunizije, naj čimprej pošlje svoje enote v sestavo arabskih zaščitnih sil v Kuweit. O tem sta se včeraj pogovarjala tunizijski veleposlanik v Kairu El Mestiri in pomočnik generalnega sekretarja Arabske lige Nofala.

ŽRTVE URAGANA V BRITANSKEM HONDURASU. — GUATEMALA. V uraganu »Hattie«, ki je divjal v Britanskem Hondurasu, je našlo smrt okrog 30 ljudi, od tega 25 samo v glavnem mestu Belize.

TRGOVINSKI RAZGOVORI MED IRAKOM IN ZRJ. — BAGDAD. V Bagdadu je že več dni sirska delegacija, ki se z iraškimi predstavniki pogovarja o povečanju trgovine in trgovinskem sporazumu med obema državama.

Kolesar padel pod kolo prikolice

Ljubljana, 2. nov. — V torek ob 18.15 je pripeljal voznik Vičentije Rafajlović po Vilharjevi cesti do križišča s Titovo cesto tovornjak s prikolico. — Pred križiščem je ustavil vozilo, na desni strani pa se je ustavil tudi kolesar Jože Blažun. Ko je bila Titova cesta prosta je tovornjak počasi zavijal na levo proti mestu. V to smer je zavil tudi kolesar, ki pa verjetno ni opazil prikolice in je padel pod prednje kolo, ki ga je povozilo. Blažun se je hudo poškodoval in je med prevozom v bolnišnico umrl.

PEŠCA JE POVOZIL DO SMRTI

Ljubljana, 2. nov. — V Starem trgu pri Ložu je šel smrtno po skrajni desni strani ceste v smeri proti Pudobu 56-letni Viktor Kočevar. Za njim je pripeljal z motornim kolesom 23-letni Matevž Kočevar iz Smarate pri Ložu ter se pred mizarskim podjetjem zaletel v pešca in ga podrl. Trčenje je bilo tako hudo, da je Viktor Kočevar takoj umrl.

MOTORIST JE PADEL

Nova Gorica, 2. nov. — Po cesti iz Bočne doline proti Sempetru je včeraj ob 14.30 peljal motorno kolo voznik Karlo Presl. Na drugi strani mostu čez železniško progo so pred motoristom trije pešci prečkali cesto. Motorist ni mogel zaustaviti in se je zaletel v zadnjega pešca Venceslava Perišiča. Pri trčenju sta motorist in sopotnik Anton Tkalec padla in se hudo poškodovala.

AVTOMOBIL SE JE PREVRNIL V DRAVO

Maribor, 2. nov. — Predvčerajšnjim ponoči je peljal po cesti iz Zavrča proti Borlu osebni avtomobil voznik Jože Maček. V preglednem blagem levem ovinku, kjer je vinjeni voznik vozil s hitrostjo okrog 70 km na uro, je zapeljal na skrajno desno stran vozišča, s prednjim kolesom podrl obcestni smernik, nato pa zadel prometni znak, nakar se je vozilo prevrnilo po strmem nasipu v reko Dravo. Voda ga je potem odnesla še približno 20 metrov naprej. Pri nesreči se je hudo poškodoval sopotnik v avtomobilu Franc Kokalj.

MOTORIST JE VOZIL PO LEVI

Ljubljana, 2. nov. — Včeraj ob 13.50 je na cesti III. reda v vasi Senožeti pri Vrhniki motorist Andrej Kogovšek, ki je na ovinku peljal preveč po levi strani ceste, zadel s stopalko motorja v levo luč avtomobila, ki ga je iz nasprotne smeri pripeljal voznik Jože Buh. Pri nesreči si je sopotnik na motorju Valentin Košir zlomil nogo.

POLEDENELA CESTA

Kranj, 2. nov. — Včeraj je po cesti iz Ljubljane proti Jesenicam vozil osebni avtomobil avstrijski državljan Alojz Samonig. Na mostu v Mostah pri Žirovnici je avtomobil zaradi poledenelega vozišča zdrknil se ceste in prevrnil pet metrov pod cesto. Na vozilu je za okrog 200.000 din materialne škode, voznik pa je ostal nepoškodovan.

TRČENJE NA AVTOMOBILSKI CESTI

Ljubljana, 2. nov. — Po avtomobilski cesti iz Vikrče sore proti Ivančni Gorici je včeraj zvečer peljal voznik Miha Jerič tovornjak s prikolico. — Približno dva kilometra pred odcepom v Ivančni Gorici je za njim pripeljal osebni avtovoznik Drago Tekavec iz Ljubljane, ki je hotel tovornjak prehiteti, takrat pa je pripeljal nasproti osebni avto dr. Marjan Hočevar iz Ljubljane. Med prehitevanjem je Tekavec z desnim prednjim delom vozila zadel v levo prednje kolo tovornjaka. Zaradi tega ga je odbilo na levo stran cestišča, kjer je trčil v Hočevarjevo vozilo, katero je zaneslo čez cesto na levo, kjer se je ustavilo na robu vozišča. Tekavčev avtomobil je zaneslo na levo, kjer se je prevrnil na streho in spet na kolesa in se končno ustavil na skrajni levi strani vozišča. Pri nesreči se je laže poškodovala žena dr. Hočevarja in njun 10-letni sin Miran. Na obeh vozilih je za približno 800.000 din materialne škode.

VLAK JE IZTIRIL

Maribor, 2. nov. — Včeraj ob 10.45 je na železniški progi Maribor—Dravograd približno 150 metrov od postaje Vuzenica iztiril potniški vlak. Iztirili so lokomotiva, službeni in en potniški vagon; lokomotiva se je po približno 50 metrih vožnje po pragovih prevrnila na desno stran. Vzrok nesreče je dotrajana kretnica, ki bi jo morali zamenjati že pred desetimi leti. Pri nesreči se je poškodoval kurjač na stroju Franc Zalek. Materialne škode je za 4—5 milijonov dinarjev.

VREME

Stanje 2. novembra: Od Azrov se preko srednje Evrope in Črnega morja razširja podnje visokega zračnega pritiska, ki postopoma slabi. Atlantske frontalne motnje so zajele severozahodno Evropo in se počasi pomikajo preko Francije in Danske proti vzhodu. V naslednjih dneh bodo deloma vplivale tudi na vreme pri nas.

Napoved za petek: Pretežno jasno, čez dan rahlo povečanje oblačnosti predvsem v severnih krajih. V kotlinah megla ali nizka oblačnost. — Najnižje nočne temperature med -2 in 3, v Primorju 7, najvišje dnevne od 10 do 16 stopinj C.